

DANMARKS
KORDEGNEFORENING

Kirkeministeriet
Frederiksholm Kanal 21
1015 København K.

Sekretariatet
Worsaaesgade 10, st.
7100 Vejle
dk@kordegn.dk
Tlf. 75 84 11 19
Fax. 75 84 11 68
www.kordegn.dk

Århus V, den 16. december 2010

Hørings svar vedr. rapport om folkekirken og registreret partnerskab.

Dokument nr.: 87502/10.

Danmarks Kordegneforening har med stor interesse gennemlæst den fremsendte rapport om folkekirken og registreret partnerskab.

Danmarks Kordegneforening har drøftet rapporten og materialet på et bestyrelsesmøde og vi har, som organisation valgt, at vi ikke vil deltage i beslutningen om indførelse af registreret partnerskab i Den danske Folkekirke eller indførelse af et ritual for dette.

Dette betyder naturligvis ikke, at vi ikke har bemærkninger til den fremsendte rapport, men dette skal mere ses i lyset af den debat den fremsendte rapport har medført.

Danmarks Kordegneforening har i sin behandling naturligt beskæftiget sig med kordegnens medvirken ved kirkelige handlinger, som vi mener, er en naturlig del af kordegnens kerneopgaver, hvorfor dette har en naturlig interesse for vore medlemmer.

Kirkefunktionærer, og dermed også kordegne, har ikke som præster ret til at nægte at medvirke ved vielse af f.eks. fraskilte, og vi mener at en evt. indførelse af muligheden for vielse af registreret partnerskab kan sidestilles med dette forhold.

Vi er derfor enige i, at der ikke skal indføres en ret for kordegne til at nægte, at medvirke ved kirkelige handlinger, hverken ved indgåelse af registreret partnerskab, eller ved indførelse af et kirkeligt ritual.

Danmarks Kordegneforening har dog bemærket den debat, der har været omkring dette emne, og vi vil støtte muligheden for lokalt, at kunne lave aftaler, der fritager kordegnen at medvirke ved en sådan handling, som også et flertal af udvalget omtaler i rapporten.

Danmarks Kordegneforening gør ligeledes opmærksom, at hvis en sådan lokal aftale etableres, er menighedsrådet forpligtet til at sørge for afløsning for kordegnens medvirken, hvis præsten ønsker at gennemføre den kirkelige handling, som den fastansatte kordegn er fritaget for.

Med disse bemærkninger takker vi for muligheden for at blive hørt i denne sag.

Med venlig hilsen

Erik Vigsø

Formand.

Evangelisk Luthersk Netværks høringsvar til rapporten ”Folkekirken og registreret partnerskab”

Evangelisk Luthersk Netværk vil fremføre følgende synspunkter vedrørende et eventuelt autoriseret velsignelsesritual/vielsesritual for homoseksuelle par:

En kritisk situation

Folkekirken bringer sig selv i en kritisk situation, såfremt der indføres et sådant ritual. Det vil for mange aktive medlemmer af folkekirken få afgørende betydning for deres forhold til og tilknytning til folkekirken.

Mulig splittelse?

Det handler om folkekirkens troværdighed som kristen kirke. Mange af os i Evangelisk Luthersk Netværk oplever folkekirken på sit nuværende grundlag som vores kirke og åndelige hjem. Det ønsker vi, at den fortsat skal være, men ikke for enhver pris. Vi ønsker ikke en splittelse, men det er en skismatisk situation, hvis kirkens ledere indfører et ritual, som har Skriftens ord imod sig. Ritualer er kirkens bekendelse udfoldet i gudstjenestelig praksis. Derfor vil indførelsen af ritualet være skismatisk.

Et kirkeligt perspektiv

Selvom ægteskabsindstiftelsen – og ligeså indgåelsen af registreret partnerskab – alene skulle foregå borgerligt med efterfølgende mulighed for en kirkelig velsignelse, så vil intet teologisk eller kirkeligt set dermed være løst. Et velsignelsesritual for homoseksuelle par vil rejse de samme principielle og praktiske problemstillinger i forhold til det, som er kirkens grundlag i Bibelen og dens evangelisk-lutherske bekendelse.

Hvis man indfører et velsignelses- eller vielsesritual, vil det pege i retning af en cementering af en folkekirkelig fordringsløs rummelighedsideologi, hvor ethvert medlem menes at have ret til at blive serviceret og anerkendt i sin livsopfattelse. Rummelighed som selvstændigt princip og underlagt flertalsdiktat er ødelæggende for kirken.

Et nej til at indføre ritualet i enhver form er ikke et udtryk for homofobi, men fastholder evangeliet som det, det er: Guds tilgivelse af synd og oprejsning til et nyt liv i lydighed mod Guds bud.

Dertil vil et ritual være et svigt af de kristne homoseksuelle, som vælger cølibatet ud fra en helhedsforståelse af det bibelske vidnesbyrd.

Frihedsordninger

Indføres et ritual må man samtidig i udstrakt grad udvide frihedsordningen og indføre en række mindretalsrettigheder til dem, som vil være underkendte og af samvittighedsgrunde opleve sig trængt i folkekirken.

Frihed for præster og kirkefunktionærer

Rapporten anbefaler fritagelse for præster (side 49f.) for brug af velsignelses- og/eller vielsesritualet, hvilket vi støtter.

Vi støtter også det samlede udvalgs forslag om en præambel i enten en autoriseret ritualbog eller i et tillæg til ritualbogen, som stadfæster præsters ret til ikke at gøre brug af ritualet. Det vil for os være en vigtig tydeliggørelse af teologisk legitimitet i folkekirken af det syn, som må tage afstand fra ritualet ud fra en kristen ægteskabsforståelse.

Men selv med en sådan præambel vil et autoriseret ritual for en del præster føre til, at de vil opleve en konflikt og inkonsekvens i forhold til det aflagte præsteløfte, hvori de afkræves skyldig lydighed i forhold til deres foresatte i folkekirken.

Problemerne vil også gøre sig gældende for kirkefunktionærer, som ikke skal tages som gidsler i et politisk spil og tvinges til at gå imod deres bibelske overbevisning og tro. Kirkefunktionærer bør selvsagt kunne få indskrevet en fritagelsesret i deres ansættelseskontrakt.

Tilsyn

Rapporten henviser til den eksisterende lovgivnings mulighed for stiftsbåndsløsning med tilhørende tilsyn. Af flere grunde løser denne lov ikke det reelle problem. Indføres en kirkeordning med et i praksis kirkesplittende ritual (jf. præambelens ordlyd), bør det også afspejles i tilsynet. "Tilsyn" er jo ikke kun en kontormæssig funktion. Det handler mest af alt om teologi. Er den teologiske tillid afgørende brudt, bliver tilsynet fra biskoppen tomt og meningsløst. Derfor bør muligheden for alternativt gejstligt tilsyn gøres meget lettere.

Hvis der skal være saglig basis for, at præambelens teologi har hjemstedsret i folkekirken, må det betyde, at der til enhver tid skal være en biskop, som forsvare dette syn i bispekollegiet, og som samtidig er villig til at modtage præster og/eller menigheder (både sogne- og valgmenigheder) i henhold til en udvidet lov om stiftsbåndsløsning. Er det ikke tilfældet, bør der vælges eller udpeges en (ekstra) biskop, som kan forsvare præambelens teologi og sikre præster og menigheder åndsfrihed i en rummelig folkekirke.

Frimenigheders brug af folkekirkens kirker

I henhold til gældende lov er det biskopper og menighedsråd, der afgør i hvilket omfang, evangelisk-lutherske frimenigheder kan gøre brug af folkekirkens bygninger. Indføres et ritual med så vidtrækkende teologiske konsekvenser, vil et demokratisk helhedssyn kræve, at lutherske frikirker og frimenigheder, som måtte opstå i forlængelse deraf, har en lovfæstet ret til at gøre brug af folkekirkens bygninger.

Der bør derfor tages skridt til en ændring af loven om bestyrelse og brug af folkekirkens kirker m.m. (LBK nr. 217 af 31/3 1992, særligt § 14), således at en biskop ikke blot kan, men *skal* stille en kirke til rådighed for en luthersk frikirke eller frimenighed, ligesom der bør lempes på kravet om, at medlemmerne af denne skal være bosat i sognet eller sognedistriktet. Det kunne for eksempel ændres til alene et krav om, at de skal bo i det pågældende provsti. Endvidere bør det sikres, at et menighedsråd ikke skal kunne tjene på en sådan brug af kirken, men blot skal kunne opkræve en påvist merudgift ved udlån af kirken og kirkens lokaler.

Bispekollegiet

Da kirkeministeren i april 2010 nedsatte udvalget, som skulle belyse folkekirkens holdning til vielse af homoseksuelle par i folkekirken, var det en forudsætning, ligesom det var offentligt kendt, at en af biskopperne i udvalget var modstander af diverse autoriserede ordninger. Men rapporten gør det klart, at biskop Karsten Nissen har skiftet holdning. Og det betyder, at et stort kirkeligt mindretals synspunkter ikke har været repræsenteret ved nogen biskop i folkekirken. Det må siges at være en åbenlys skævhed, som i udstrakt grad modificerer rapportens relevans. Hvis man derfor vælger at følge dens konklusioner, må det betyde, at der samtidigt skal indføres vidtgående frihedsordninger for det mindretal, som har været underrepræsenteret i udvalget.

Vi har endvidere noteret os, at de tre biskopper i udvalget repræsenterer hver sit løsningsforslag, samt at to af folkekirkens øvrige biskopper har udtalt, at de er imod indførelsen af et ritual overhovedet. At indføre et ritual på den baggrund vil stride mod den konsensus, der hidtil har været krævet i folkekirken ved indførelse af nye, autoriserede ritualer.

*På vegne af Evangelisk Luthersk Netværk i Danmark
Løsning den*

Henrik Højlund
sognepræst, formand for Evangelisk Luthersk Netværk

Hørings svar vedr.

Folkekirken og registreret partnerskab.

Rapport fra udvalg nedsat af kirkeministeren

Kirkeministeriet – September 2010

Ifølge kommissoriet skal udvalget tage stilling til følgende spørgsmål:

1. Skal ægteskabsindstiftelsen fortsat foregå i folkekirken, eller skal alle samliv indgås for den borgerlige øvrighed, hvorefter der er mulighed for en kirkelig velsignelse, og hvilket ritual skal kunne anvendes ved en sådan kirkelig handling.
2. Under hvilke former skal også det registrerede partnerskab kunne indgås i folkekirken, således at to personer af samme køn har samme mulighed som ægtepar for at indgå deres samliv ifølge et kirkeligt ritual, og hvilket ritual skal kunne anvendes?
3. Hvordan sikrer man, at præster, som af samvittighedsgrunde ikke kan medvirke ved indgåelse af registreret partnerskab i kirken, har frihed til at sige nej hertil.

Til besvarelse af ovennævnte spørgsmål skal Fællesskabet KIRKELIG FORNYELSE kort udtale følgende:

Ad 1.

Ægteskabsindgåelsen skal fortsat kunne foregå i folkekirken med samme ritual som hidtil - under forudsætning af, at andre samlivsformer end det monogame ægteskab mellem én mand og én kvinde ikke også bliver omfattet af denne bestemmelse.

Kan denne forudsætning ikke opretholdes, bør ægteskabsindgåelsen foregå for den borgerlige øvrighed, og det kristne ægteskab mellem mand og kvinde indgås derefter i kirkens regi med et ritual svarende til det nuværende.

Som begrundelse herfor skal anføres følgende:

Ægteskabet kan ikke begrundes ved parternes kærlighed alene, som det sentimentalt er blevet almindeligt ved tidens romantiske ægteskabssyn. Ægteskabet mellem mand og kvinde står i slægtens sammenhæng og indgås med næste generation for øje. Ægteskabet er således til for den kommende generations skyld, en tryk og kærlig ramme for børnenes opvækst. Det er denne historiske forståelse, der hidtil har været begrundelsen for ægteskabets indgåelse og velsignelse i kirken. Det er viljen til fællesskab og til slægtens fortsættelse, der står under velsignelse i ægteskabet og ikke kærlighedsfølelsen, jvf. 1. Mos. 1,28: "Bliv frugtbare og mangfoldige og opfyld jorden". Sådan har opfattelsen været gennem generationer, og der er ingen begrundelse for at ændre det.

Derudover har det kristne ægteskab også sin begrundelse i kristologien, at Kristus som brudgom og kirken som brud i Ef 5 er analogt med ægteskabet mellem mand og kvinde.

Af den grund kan homoseksuelt samliv aldrig være et ægteskab eller kan sidestilles med det, da det homoseksuelle forhold principielt er barnløst, - hvilket er begrundet ud fra skabelsen, - og ikke er analogt med forholdet mellem Kristus og kirken, - hvilket er begrundet ud fra frelsen. Kir-

ken har ingen fuldmagt fra Skaberen eller fra kirkens Herre til at foretage ægteskabslignende handlinger mellem personer af samme køn, og kirken kan intet gyldigt foretage uden guddommelig fuldmagt.

Ad 2.

Da det registrerede partnerskab ikke kan indgås eller velsignes i kirken, skal det derfor heller ikke have noget ritual.

Ad 3.

Da registreret partnerskab ikke kan indgås i kirken, er der ingen grund til at lave frihedsordninger for præster og andet kirkeligt personale.

Hvis registreret partnerskab alligevel påtvinges kirken, skal præster og kirkeligt personale som en almindelig regel have lov til at nægte at medvirke, jf. præsters ret til ikke at medvirke ved vielse af fraskilte.

Det må ved lov sikres, at spørgsmålet om vielse eller velsignelse af homoseksuelle ikke finder anvendelse som testspørgsmål ved stillingsbesættelse i kirken.

Bemærkninger til rapporten "Folkekirken og registreret partnerskab"

Vi tilslutter os Claus Thomas Nielsens mindretalsudtalelse, herunder placering af evt. ritual med præambel i et tillæg til ritualbogen; – et ritual, der ikke vil kunne finde nogen begrundelse i skrift og tradition, – så ritualbogen og salmebogen holdes fri af åbenlyse divergerende opfattelser i dette spørgsmål.

Vi tilslutter os Jens Ole Christensens udtalelse vedr. omfunktionering af bibeltekster (s. 56).

Den stadigt tiltagende læremæssige differentiering i folkekirken gør det nødvendigt at indføre en fremtidig reorganisering af det gejstlige tilsyn, herunder indførelse af vicebiskopper.

Af hensyn til sammenhængskraften i folkekirken er det afgørende vigtigt, at der er udtalt enighed i bispekollegiet, førend der kan fremsættes nye ritualforslag. Står nye ritualforslag i eklatant modsætning til det bestående, kan disse ikke vedtages.

Af hensyn til folkekirkens anerkendelse som kirkesamfund i økumeniske sammenhænge og relationen til samarbejdspartnere i andre lande er det vigtigt ikke at følge de få kirker, som indfører et evt. ritual for velsignelse af homoseksuelles partnerskab.

Således vedtaget af bestyrelsen for
Fællesskabet KIRKELIG FORNYELSE

Tebstrup pr Skanderborg, den 15. december 2010

Olav Fog
Pastor em
Formand for Fællesskabet KIRKELIG FORNYELSE

15. december 2010

Til kirkeministeriet
ved kirkeminister Birthe Rønn Hornbech!

SEKRETARIAT
ELM-FORLAG
TVÆRSTRÆDE 6
3700 RØNNE
5695 9680
ELM@ELM.DK
WWW.ELM.DK
CVR NR. 17257544

Evangelisk luthersk Missionsforenings hørings svar til rapporten "Folkekirken og registreret partnerskab"

Udvalget blev bedt om at tage stilling til følgende tre spørgsmål. I det følgende angives Evangelisk Luthersk Missionsforenings (ELM) synspunkter på disse spørgsmål og kommentarer til nogle af udvalgets anbefalinger

1) Skal ægteskab fortsat kunne indgås i folkekirken, eller skal alle samliv indgås for den borgerlige øvrighed, hvorefter der er mulighed for en kirkelig velsignelse?

I udgangspunktet er ELM tilhænger af at bevare muligheden for at indgå ægteskab i folkekirken.

Ægteskabet er Guds skaberordning, og dets gyldighed er ikke afhængig af kirkelig velsignelse. Vi ser ingen principielle problemer ved at flytte vielsen ud af kirken til den borgerlige øvrighed. Såfremt det vil kunne hindre indførelse af velsignelse eller vielse af registreret partnerskab, ser vi gerne det.

2) Under hvilke former skal registreret partnerskab kunne indgås ved en kirkelig handling, og hvilket ritual skal i givet fald anvendes?

Vi mener ikke, at der er plads i kirkens eget grundlag i Bibel og bekendelse til hverken indgåelse, velsignelse eller markering af registreret partnerskab og vi tilslutter os Jens Ole Christensens mindretalsudtalelse, bilag 1 i rapporten.

Spørgsmålet synes at forudsætte, at et ritual bør indføres eller vil blive det under alle omstændigheder. Det bekymrer os alvorligt, da vi ser det som et tegn på lovgivernes indblanding i folkekirkens trospraksis og lære.

Det bekymrer os i lige så høj grad, at et flertal af et udvalg bestående af folkekirkelige personer, hverken reagerer på dette, eller i rapporten nærmere behandler, hvorvidt de bibelske tekster giver mandat til at legitimere homoseksuelt samliv som foreneligt med den kristne tro.

Vi har konstateret at flertallets anbefaling af et velsignelsesritual følges af et ufærdigt udkast til selve ritualet uden konkrete forslag til tekstlæsninger og bønner. Det er svært andet end at se det som et udtryk for, at det er en umulig opgave at ville udforme et bibelsk funderet ritual til velsignelse af en praksis, der modsiger både af enkelte bibelsteder og den bibelske ægteskabsforståelse som helhed.

3) Hvordan sikrer man, at præster af samvittighedsgrunde har frihed til at sige nej til at medvirke ved indgåelse af registreret partnerskab i kirken?

Et flertal i udvalget anbefaler, at ritualet indføres i ritualbogen forsynet med en præambel, der fritager præster. Vi mener, at uanset præambel, vil et ritual i ritualbog og salmebog virke som en provokation og skabe fremmedgørelse over for folkekirken blandt modstandere. Det gælder både præster og lægfolk. Fx vil mange ikke med god samvittighed kunne give salmebogen i konfirmationsgave.

Hvis ritualet indføres, må det for det første henvises til et tillæg uden for ritualbogen, og dernæst skal der ud over fritagelse for præster på passende måde fastsættes en mulighed for fritagelse for resten af kirkepersonalet. Dette skal sikre, at de, der bekender sig til klassisk kristen tro, ikke skal se sig marginaliserede i deres egen kirke

Konklusion

Rapporten taler for, at uenighed i dette spørgsmål ikke anfægter den kirkelige enhed, dvs. forståelsen af evangeliet. Vi kan ikke se det anderledes end, at et autoriseret ritual er med til at forråde selve evangeliet. Når homoseksuel praksis i Bibelen beskrives som synd, så hører det til det, som må bekendes for at få syndsforladelse. Her handler det ikke om, at et ritual generer nogens fine fornemmelser, men om, at man nægter de homoseksuelle selv muligheden for at møde Jesus som frelser og få evigt liv. Det er i sidste ende, så meget der står på spil.

At det er så alvorligt bekræftes af, at lutherske kirker i andre dele af verden, som ELM som missionselskab har forbindelser til, frasiger sig fællesskab med kirker som indfører velsignelse eller vielse af homoseksuelle. Det er selve evangeliet, som står på spil!

Endelig er vi af den opfattelse, at tanken om at autorisere et ritual er selvmodsigende, når der åbenlyst ikke er enighed blandt hverken biskopper eller præster og lægfolk omkring det. Indføres ritualet, mener vi derfor, at konsekvensen bør være, at der gives fuld frihed for præster og menighedsråd til inden for den folkekirkelige ramme at udforme praksis for det lokale menighedsliv, hvad enten det sker i sognemenigheder eller i mere frie valgmenigheder. Det vil i praksis sige frit at kunne vælge hvilke ritualbøger og salmebøger man gør brug af, og i forlængelse af dette enten et ophør af ordningen med biskoppen som kirkeligt tilsynsførende, eller indførelse af en mulighed for at vælge en tilsynsmyndighed, der har samme teologiske grundopfattelse.

Med venlig hilsen

Evangelisk Luthersk Missionsforening i Danmark

Psv.

.....
Michael Kjøller-Petersen
Formand

.....
Poul Iversen
Formand for Hyrde- og Lærerrådet

.....

Paul O. Kjøller
Landssekretær

Folkekirken og registreret partnerskab

Høringssvar fra Luthersk Missions Landsstyrelse til rapporten "Folkekirken og registreret partnerskab".
14. december 2010.

Luthersk Mission afviser ethvert ritual for kirkelig markering, velsignelse eller vielse af registrerede partnerskaber. Vi tilslutter os fuldt ud Jens Ole Christensens mindretalsudtalelse i rapporten.

I modstrid med folkekirkens grundlov

Bibelen er folkekirkens "grundlov", og derfor er det en ufravigelig forudsætning for kirkens ritualer, at de er i overensstemmelse med Bibelen. De ritualer, som foreslås af diverse grupperinger i rapporten, har ikke belæg i Bibelen. Tværtimod har de Bibelen imod sig.

De har også de lutherske bekendelsesskrifter imod sig. Det holder nemlig ikke, når tilhængere af ritualerne henviser til Den augsburgske Bekendelse artikel syv, som siger, at det ikke er nødvendigt overalt at have "de samme menneskelige overleveringer eller kirkeskikke eller ceremonier, som er indstiftet af mennesker". Ægteskabet mellem én mand og én kvinde er nemlig indstiftet af Gud.

Det åbenlyse modsætningsforhold mellem Bibelen og eventuelle ritualer afsløres indirekte i rapporten af den kendsgerning, at de ritualforslag, der foreslås, foreligger uden specifikke bibelcitater om homoseksuelt ægteskab. Alle kirkens øvrige ritualer indeholder klare bibelske udsagn, som begrundet ritualernes indhold. Men i tilfældet registreret partnerskab er dette ikke muligt. Tværtimod kalder Bibelen homoseksuel praksis for synd.

Afsporing af folkekirkens vigtigste budskab

Den kristne kirkes vigtigste opgave er at forkynde Guds ord, som alle folkekirkepræster har forpligtet sig til i præsteløftet. Ved at legitimere homoseksuelt samliv er kirken ikke alene i modstrid med det bibelske budskab, men man svigter også de homoseksuelle.

Disse medmennesker bør kirken møde i åbenhed og uden forskelsbehandling, men også med en tydelig bibelsk forkyndelse af både synd og frelse - præcis som det er kirkens opgave at møde alle andre mennesker.

Hvis kirken velsigner synd, fratager den samtidig mennesker muligheden for Guds tilgivelse. For vi søger kun tilgivelse for det, vi erkender som synd.

Internationalt kirkeligt samarbejde blokeres

Indførelse af et velsignelses- eller vielsesritual for registreret partnerskab vil splitte folkekirken. Men det vil også føre til konflikt med et stort antal kirker, især i den tredje verden, og blokere for vigtigt internationalt kirkeligt samarbejde.

Som missionsselskab har vi allerede mødt skarpe reaktioner fra flere af vore samarbejdskirker, og folkekirken som institution risikerer ved indførelse af et ritual at bevæge sig ind i en form for international isolation.

Den kirkelige frihedslovgivning bør opdateres

Uanset hvilke konsekvenser rapporten får for folkekirkens ritualer, så har debatten sat gang i en proces, der vil føre til udmeldelser af folkekirken og dannelse af frimenigheder. Derfor bør man opdatere de rettigheder, som frimenigheder har i forhold til folkekirken.

For eksempel bør frimenigheder have et klart retskrav på at gøre brug af folkekirkens bygninger til kirkelige handlinger og gudstjenester - og således ikke være afhængige af den enkelte biskops eller sognepræsts personlige holdninger. Grundlovens paragraf fire omhandler ikke kun folkekirken, men hele den evangelisk-lutherske kirke. Frimenigheder er per definition evangelisk-lutherske, og derfor er det rimeligt også på baggrund af grundlovens tekst at opdatere den såkaldte frihedslovgivning.

Fuld gyldighed til det klassiske syn

Hvis folkekirken i modstrid med dens bibelske mandat og på trods af stor intern uenighed indfører et ritual til velsignelse eller vielse af registrerede partnere, er det af fundamental betydning at fastholde den såkaldte præambel. Den er der i øvrigt er fuld enighed om i udvalgsrapporten.

Det betyder, at det som indledning og dermed en integreret del af ritualet bliver slået fast, at præster, der anser ritualet for uforeneligt med den kristne ægteskabsforståelse, er fritaget for at bruge det. Dermed fastholdes det, at kirkens klassiske syn på området fortsat har fuld legitimitet i folkekirken.

Det indebærer naturligvis også, at disse præster har reel mulighed for at modsige deres biskop på dette punkt, for at undlade at deltage i gudstjenestefællesskab med kolleger, der går ind for ritualet og for at søge præsteembede på samme vilkår som alle andre.

Præsternes fritagelsesret bør desuden udvides til at gælde for det øvrige kirkepersonale.

Kirkeministeriet
Frederiksholms Kanal 21
Postboks 2123
1015 København K.

DERES REF.:

VO5500 SE/dko

DATO: 14. december 2010

Præsteforeningens høringssvar vedrørende rapport om folkekirken og registreret partnerskab

Præsteforeningens hovedbestyrelse har modtaget Kirkeministeriets høringsbrev vedrørende rapport om folkekirken og registreret partnerskab. Rapporten er blevet behandlet og drøftet på hovedbestyrelsens møde den 13. december 2010. På den baggrund fremsendes herved foreningens høringssvar.

Præsteforeningen har, som præsternes faglige organisation, drøftet spørgsmålet om, hvorvidt og hvordan foreningen skal forholde sig til spørgsmålet om et ritual for par af samme køn. Foreningen har i denne drøftelse været opmærksom på, at der både fra politisk hold i Folketinget samt blandt en del af folkekirkens medlemmer er et ønske om et ritual for par af samme køn.

Et ritual for par af samme køn ved siden af ægteskabsritualet ses af nogle præster som en mulighed, ud fra en teologisk overbevisning om, at ægteskab og partnerskab er to forskellige ordninger med hver sin begrundelse og historiske baggrund. For andre præster kan et ritual for par af samme køn ikke begrundes teologisk, da det er i strid med deres syn på ægteskabet. De er derfor imod et sådant ritual. Endelig er der præster, som ser ægteskab og partnerskab som ét og samme fænomen og ønsker, at ritualdannelse sker ud fra dette syn.

Disse synspunkter er også repræsenteret i Præsteforeningens hovedbestyrelse. På baggrund af den politiske og folkelige virkelighed, har Præsteforeningens hovedbestyrelse i sit svar lagt vægt på præsternes frihed til og mulighed for at forvalte deres embede. Med dette udgangspunkt har hovedbestyrelsen forholdt sig til de overordnede problemstillinger i sagen i de tre hovedspørgsmål, der fremgår af kommissoriet og høringsbrevet.

1. Indgåelse af ægteskab

Indledningsvis skal Præsteforeningen oplyse, at foreningen tilslutter sig, at ægteskab fortsat skal kunne indgås i kirken med juridisk gyldighed. Foreningen er opmærksom på, at der kan fremføres en række historiske og teologiske argumenter for, at kirken ikke skal være ramme om den juridiske indgåelse af ægteskab. På den anden side er der heller ikke afgørende teologiske argumenter imod, at den juridiske del af vielsen kan indgås i kirken. Præsteforeningens hovedbestyrelse er af den opfattelse, at en række argumenter, der bunder i den kirkelige og folkelige tradition, må tilskrives en afgørende betydning for at fastholde kirken som ramme omkring selve indgåelsen af ægteskabet.

Dette skal ses i relation til den betydning det erfaringsmæssigt har for de medlemmer af folkekirken, der benytter sig af den mulighed for at indgå et ægteskab.

2. Registreret partnerskab og ritual

Indførelse af et ritual eller en undladelse heraf kan få konsekvenser for folkekirkens rummelighed. Præsteforeningen finder det afgørende, at folkekirken ikke sprænges på spørgsmålet om registreret partnerskab. Det stiller krav til alle parter i den debat, som spørgsmålet fortsat vil rejse - et krav om at respektere modpartens ret til at fremføre og praktisere sit synspunkt.

Det er derfor også afgørende for Præsteforeningen, at der etableres en ordning, der tilgodeser og respekterer de forskellige teologiske retninger, som rummes i folkekirken.

Præsteforeningen skal af disse grunde også understrege, at uanset hvilken ordning man ender med i folkekirken for par af samme køn, skal præsters ret til at være tilhænger eller modstander af og til at medvirke eller ikke medvirke ved sådanne kirkelige handlinger respekteres.

Præsteforeningen finder ikke, at forslaget om alene at indføre en velsignelse af par af samme køn er en god løsning. Præster, som er modstandere af et stiftende ritual for par af samme køn, vil i vidt omfang også være modstandere af et velsignelsesritual. For så vidt angår det folkelige og det politiske ønske om en ligestilling mellem ægteskab og registreret partnerskab, bliver dette heller ikke imødekommet, da velsigneshandlingen ikke giver stiftende virkning som et ægteskab. Præsteforeningen kan derfor ikke tilslutte sig forslaget, som hverken imødekommer tilhængere eller modstandere af et ritual og heller ikke er et samlende kompromis.

Præsteforeningen vurderer derfor, at det er mere hensigtsmæssigt, hvis der er et politisk flertal for et kirkeligt ritual for par af samme køn, at gøre det muligt at indgå et registreret partnerskab ved en kirkelig handling efter et autoriseret ritual. Præsteforeningens hovedbestyrelse mener på baggrund af den kirkepolitiske og folkekirkelige virkelighed, at der fortsat skal sondres mellem et ægteskab og et ritual for par af samme køn. Ritualer for ægteskaber skal derfor bevares, og der skal være et selvstændigt ritual for par af samme køn. Præsteforeningens hovedbestyrelse kan ikke anbefale, at der skal etableres et kønsneutralt ritual.

Ved at fastholde ritualer for ægteskab og etablere et andet for par af samme køn, kan det, som Præsteforeningen ser det, blive muligt at etablere en løsning, der kan give plads til de forskellige holdninger i folkekirken.

Såfremt der indføres et ritual for par af samme køn, forventer Præsteforeningen et grundigt udvalgsarbejde i forhold til valg af ord og ritual.

3. Frihed til ikke at medvirke

For så vidt angår ritualbogen er det Præsteforeningens vurdering, at den ikke kan deles op i forskellige enheder. Ritualbogen er en samling af de ritualer, som anvendes i folkekirken. Det har indtil nu været en samling af ritualer, der er enighed om.

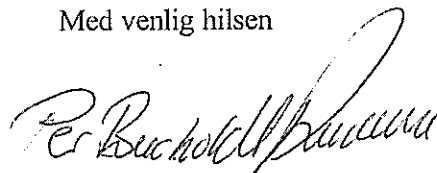
Såfremt der indføres ritualer for par af samme køn, må det erkendes, at den enighed ikke længere er tilstede. Præsteforeningen finder det afgørende, at den uenighed anerkendes og får plads i ritualbogen, så den fortsat kan være en fælles samling af ritualer, der anvendes og *kan* anvendes i folkekirken. Præsteforeningen tilslutter sig derfor rapportens anbefaling af, at der i ritualbogens

præambel til et eventuelt ritual indføjes en passus om, at præster, der af samvittighedsgrunde ikke ønsker at anvende dette ritual, fordi de finder det uforeneligt med kristen ægteskabsforståelse, er fritaget for at bruge dette.

I forbindelse med drøftelse af ritualer skal Præsteforeningen bemærke, at retten til ikke at medvirke ved kirkelige handlinger kan give anledning til overvejelser om, hvorvidt fordelingen af kirkelige handlinger mellem præster bliver skæv. Det er derfor vigtigt, at understrege, at præster som ikke kan medvirke ved kirkelige handlinger af samvittighedsgrunde, gerne påtager sig andre pligtige opgaver. Det er også vigtigt at understrege, at det gejstlige tilsyn må være særlig opmærksom på, at der ikke opstår arbejdsmiljømæssige problemer pga. dette hensyn.

I lyset af ovenstående bemærkninger tilslutter Præsteforeningen sig rapportens forslag om, at retten til ikke at medvirke ved kirkelige handlinger af samvittighedsgrunde for præster fastsættes ved lov.

Med venlig hilsen

Per Buchholdt Andreassen

Hørings svar fra Indre Missions Ungdom vedrørende Rapporten om Folkekirken og registreret partnerskab november 2010

Tilstanden i Folkekirken generelt

Vi er bekymrede for udviklingen i folkekirken i disse år. Grosbøll-sagen viste, at en stor gruppe af præster samt flere biskopper opererer med et gudsbegreb, som vi ikke finder bibelsk belæg for. Sagen om "Flere veje til Gud" viste også, at kirken er dybt splittet i forståelsen af centrale lærespørgsmål.

Rapporten om Folkekirken og registreret partnerskab fra kirkeministerens udvalg øger nu vores bekymring. Endnu engang har man vist, at den bibelske åbenbaring ingen rolle spiller i vurderingen af centrale lærespørgsmål. Der indgår i rapporten ikke mange refleksioner over det bibelske grundlag, og der, hvor det indgår, er vi helt uenige i vurderingen af, at det er anden slags homoseksuel praksis, der omtales i Bibelen og at man derfor med et snuptag kan tilsidesætte Bibelens vejledning i dette spørgsmål. Vi vil opfordre til, at man selv læser de omtalte bibelsteder og vurderer om ikke det netop er samme sag?

Vi regner dette spørgsmål som centralt, fordi det handler om hele forståelsen af evangeliet om syndernes forladelse og et liv i efterfølgelse af Guds gode vilje for menneskelivet. Rapporten lægger op til en praksis, som ikke blot vil stride mod Guds åbenbarede vilje, men en praksis, der fastholder mennesker på en afvej i deres liv med Gud.

Vi ønsker fra Landsudvalget for Indre Missions Ungdoms side, at danske unge skal vejledes af Guds ord og ikke af mennesker, og vi finder intet bibelsk mandat til at indføre et ritual.

Hvad med den homoseksuelle?

En hel del mennesker har svært ved at forstå en holdning til de homoseksuelle, hvor de ikke må blive gift. Lad det være sagt med det samme, at det sådan set er deres eget valg. Det er ikke op til os at dømme den homoseksuelle, men det er en sag mellem det enkelte menneske og Gud.

Men det er op til den danske folkekirke at være tro imod den opgave, Gud har givet kirken. Kirken kan faktisk ikke bringe velsignelse over noget som helst! Men et menneske kan stille sig ind under Guds velsignelse ved at leve i overensstemmelse med Guds vilje.

For at kirken kan indgå vielser eller velsigne et samliv må det være et samliv, der er skabt af Gud, villet af Gud og velsignet af Gud. Jesus selv understreger, at Gud har

skabt mennesker som mand og kvinde, og det er den samlivsform, som har Guds velsignelse for sig (Matt 19,4-5). Derfor kan det ikke være folkekirkens opgave at være med til at indstifte en samlivsform, som ikke engang Jesus velsigner. Hvad er den velsignelse værd for den homoseksuelle, som flertallet i folketing og folkekirken vil give, men som strider imod Bibelen og Jesus selv? Kan samvittighederne (præsternes, menighedernes og de homoseksuelles) finde trøst i at følge flertallet i folkekirken eller Bibelen?

Ethvert menneske er skabt af Gud - også den homoseksuelle - og skabt til at leve i kærligheden. Det ønsker vi for ethvert menneske. Der er for ethvert menneske handlinger, som må forsages, og synd der må bekendes for Kristus. Det gælder for såvel homoseksuel praksis, som for enhver heteroseksuel. Ethvert menneske er ramt af syndefaldet, og alle har vi noget, vi må forsage og bekende. Drømme og længsler, der ikke kan realiseres, fordi de strider mod Guds vilje for et godt liv. F.eks. må en heteroseksuel kvinde forsage sin længsel efter en anden mand end hendes ægtefælle, og hvis hun falder må det kendes.

Vi ønsker ikke, at vores kirke skal svigte de mange homoseksuelle, som har valgt et liv i cølibat. Vi frygter for, at kirken bliver taget som gidsel af folketingets politikere, så en politisk korrekthed skal bestemme, hvad der er bibelsk lære i dette spørgsmål.

Vi ønsker ikke, at en bibelsk holdning skal forveksles med fordømmelse af de homoseksuelle. Som sagt er ethvert menneske værdifuldt og bærer Guds billede i sig, som skabt af Gud. Vi tror derfor, at også homoseksuelle kan finde omsorg og værdi i folkekirkens forkyndelse.

Friheden bør sikres

Der har allerede været en del røster fremme om, hvordan man kan sikre samvittighedsfriheden for både præster og andre ansatte, hvis der indføres et ritual. Vi vil opfordre til, at man sikrer det bedst muligt og lytter til de mange gode forslag. Vi vil gerne pege på, at det bør sikres, at der ikke kun er formel frihed, men at der også er reel frihed. Dvs. at det ikke må være et spørgsmål, som kommer i vejen for en ansættelse i folkekirken.

Vi vil kraftigt opfordre til, at man ikke bruger frihedsrettighederne til at gennemføre et ritual, der strider så kraftigt mod et mindretals samvittighed - blot fordi man har friheden til at sige nej. I det hele taget vil vi advare mod, at man bruger frihedsrettighederne til at gennemføre hvad som helst og derefter afkræve, at præster og lægfolk i folkekirken ikke handler og ytrer sig om modstanden mod disse ordninger.

Kirkelig splittelse

Da der i 1997 var en lignende debat var det overvejende argument for ikke at indføre et ritual, at det ville ødelægge det kirkelige fællesskab i folkekirken. Det er svært at se, hvad der har ændret sig siden. Det er tydeligt, at der end ikke blandt alle biskopper er enighed i dette spørgsmål. To af biskopperne ønsker slet ikke et ritual, og de tre biskopper i udvalget indtager hver sin holdning til spørgsmålet. Det har indtil nu været praksis, at politikerne ikke blander sig i "kirkens indre anliggender". Det har fungeret godt indtil nu, og det ønsker vi, at det også skal præge denne sag.

Det ligger os på sinde at sige, at der i folkekirken er et stort antal unge, som er engagerede lokalt. Hvis man indfører et ritual vil mange af de unge kirkeligt engagerede have svært ved at engagere sig i folkekirken, fordi de vil opfatte det som en praksis, der strider mod Guds vilje. Så selvom det måske ikke i første omgang vil føre til dramatiske udmeldinger, så er vi ikke i tvivl om, at det vil svække engagementet. Det er derfor også et spørgsmål om kirkens fremtid. Hvis en meget engageret del af kirkens ungdom stille og roligt glider væk, hvem skal så tage over i næste generation?

Vi har stor forståelse for de unge, som ikke længere kan være med i folkekirken, hvis ritualer indføres. IMU kan allerede nu rumme medlemmer fra frimenigheder og valgmenigheder og det vil en indførelse af et ritual kun øge behovet for at styrke. Samtidig vil vi gerne fastholde vores fulde opbakning til de unge, som fortsat vil bære med i folkekirken. Vi vil opfordre de unge til at vælge en præst, der ønsker at forkynde bibelsk også i dette spørgsmål.

Vi vil gerne, at dette bidrag læses i forlængelse af Indre Missions Hovedbestyrelses høringsvar.

Fredericia, d. 16. december 2010
Landsudvalget for Indre Missions Ungdom

Info:
Indre Missions Ungdom
Korskærvej 25
7000 Fredericia
www.imu.dk
imu@imu.dk

Kirkeministeriet

Km@km.dk

Hørings svar fra Fyens Stifts Menighedsrådsforening vedrørende Folkekirken og registreret partnerskab.

Fyens Stifts Menighedsrådsforening havde på baggrund af rapporten **Folkekirken og registreret Partnerskab** en drøftelse på bestyrelsesmøde den 19. november 2010. Til stede var 9 bestyrelsesmedlemmer.

Drøftelsen mandede ud i følgende høringssvar:

1. "Om ægteskabsstiftelsen fortsat skal foregå i folkekirken, d.v.s. vielser af M/K? eller skal alle samliv indgås for den borgerlige øvrighed..?"

Efter drøftelse blev der foretaget afstemning:

9 ønskede fortsat ægteskabsindstiftelse i Folkekirken.

Bestyrelsen ønsker, at ægteskabsstiftelsen for M/K bevares i folkekirken.

2. "Skal registreret partnerskab for M/M – K/K kunne indgås i den danske folkekirke"?

Efter drøftelse blev der foretaget afstemning:

4 stemte Ja

3 stemte Nej

1 har et særstandpunkt: Alle samliv indgås for den borgerlige øvrighed, hvorefter der er mulighed for en kirkelig velsignelse.

Såfremt det ikke bliver sådan, så skal alle vielser kunne foregå i Folkekirken.

OS

3. Skal registreret partnerskab kunne velsignes ved autoriseret ritual?

Efter drøftelse blev der foretaget afstemning.

9 stemte Ja.

4. På kommissoriets tredje spørgsmål "Hvordan sikrer man, at præster har frihed til at sige nej hertil?"

Efter drøftelse foretoges afstemning.

På formuleringen: Præster skal ved lov sikres frihed til at sige nej.

For stemte 9.

5. Bestyrelsen finder, at Folketinget bør tage stilling til om forbehold/forbud mod at kirken kan vie bøsser og lesbiske ophæves.

Fyens Stifts Menighedsrådsforening

På bestyrelsens vegne

Anmarie Andersen

formand

Hørings svar til Rapporten om folkekirken og registreret partnerskab

Menighedsfakultet, Aarhus og Dansk Bibel-Institut, København

Et dramatisk skridt

Flertallet i udvalget bag Rapporten om folkekirken og registreret partnerskab lægger op til noget, der kan se ud som en salomonisk løsning: Man afviser at behandle ægteskab og partnerskab som en og samme ting; ægteskabet mellem mand og kvinde omtales konsekvent som den ordning for samliv mellem to mennesker, som har de bibelske skrifter og kirkens hidtidige forståelse for sig; en evt. indgåelse af partnerskab eller en velsignelse af dette omtales som et tillæg i forhold til det, som er den grundlæggende ordning. Det nye skridt skulle således ikke lægge op til den opløsning af kirkens grundlæggende forståelse, som nogle frygter, og bør derfor kunne accepteres.

Vi tror ikke på denne løsning. Vi ser tværtimod på den som en ændring, som griber dybt ind i kirkens selvforståelse og den tjeneste i og for verden, kirken er sat til. Det gælder, uanset om det bliver i form af et ritual for indgåelse af registreret partnerskab eller i form af et ritual for velsignelse af et registreret partnerskab.

Det helt afgørende for os er, at det ikke bare sker uden et bibelsk grundlag, men imod det. Og det endda i en kirke, der som den lutherske er vokset ud af kampen om at fastholde kirken på netop dette grundlag. Rapporten gør forbavsende lidt ud af at forklare sig i forhold til dette grundlag – hvilket er sympatisk, for så vidt man så i det mindste ikke forsøger at bortforklare tingene, men også bekymrende, fordi man dermed let får en følelse af, at forholdet til dette grundlag ikke mere betyder noget.

Det er ikke bare enkeltord, man sætter sig imod, men en hel tænke måde, som man møder både i GT, hos Jesus og hos apostlene – og som igen hænger sammen med billedet af Gud som skaberen, som ophavet til og værneren af alt skabt liv (mere om det nedenunder). At dette liv er ramt af en grundskade, som alle har del i (og som homoseksuelle følelser kun er en lille del af), og at kirken derfor først og fremmest er sendt med et budskab om Guds tilgivelse og oprejsning i Kristus, skal ikke glemmes. Men det ophæver ikke, at Gud fortsat vil netop det skabte liv i dets videreførelse både på det biologiske og på det samfundsmæssige plan.

Med rapportens anbefalinger skal vi altså nu til at have et ritual, der er i klar modstrid med dette. Det skal indgå i den alterbog, som med rette anses som en del af kirkens bekendelsesmæssige virkelighed,¹ og skal yderligere lyses i kuld og køn af en attestudstedelse. Man søger ganske vist at give ritualen en slags bibelsk basis med ord som kærlighed og troskab. Men den klare modsætning i forhold til Bibelens skabelsesmæssige forståelse sender mere et signal om menneskelig og kirkelig selvrådighed end om den tjenende kærlighed, som ifølge både Bibelen og bekendelsen (CA 6) udfolder sig inden for de bud og ordninger, Gud har påbudt (*mandata a Deo*).

¹ Præamblet sender ganske vist et signal om, at det ikke er alt i alterbogen, man er forpligtet på, men afbøder kun delvist det skelsættende i, at vi får et sådan ritual i alterbogen.

Det er noget af baggrunden for, at vi betragter dette som et dramatisk skridt, som vi frygter på sigt vil komme til at opløse folkekirken indefra.

Kirkens enhed

Som begrundelse for, at en indførelse af et ritual ikke skulle være kirkesplittende, anføres bl.a. "evangelisk-luthersk kristendomsforståelse" (s. 32). Og der henvises til CA 7, hvori det hedder, at det til kirkens enhed er "tilstrækkeligt at være enige om evangeliets forkyndelse og sakramenternes forvaltning", og at det "ikke (er) nødvendigt, at der overalt er ensartede menneskelige traditioner og riter eller ceremonier, der er indstiftet af mennesker".

Historisk er CA 7 og talen om en evangelisk-luthersk kristendomsforståelse blevet brugt til at sige, at det er kirkens opgave at tage sig af "det religiøse", og så må man overlade til samfundet og historien at finde vej, når det drejer sig om den måde, man indretter menneskelivet på. Det var sådan, de såkaldte "tyske kristne" i nazitidens Tyskland mente at kunne afvise teologers og kirkelederes kritik af "førerens" rolle i det politiske liv. En sådan adskillelse af det religiøse og det konkrete liv blev skarpt afvist af Barmen-erklæringen fra 1934, og denne afvisning har også i dag stor tilslutning blandt lutherske teologer. Den er senere blevet brugt til at gøre spørgsmålet om apartheid til et bekendelsesspørgsmål.

Man kan stadig, ikke mindst i politiske kredse, møde antydninger af den samme forståelse. Det er afgørende, at luthersk kristendom sætter sig til modværge imod en sådan adskillelse af tro og liv, hvis ikke man vil afskære sig fra sine rødder, herunder befalingen om at gøre alle folkeslag til Jesu disciple "idet I døber dem og idet I lærer dem at holde alt det, jeg har befalet jer". Tro og liv hører sammen, hvilket både fremgår af CA (f.eks. art. 6 og 20) og katekismernerne, som i kølvandet af den grundlæggende kristendomsundervisning lige siden oldkirken både indeholder afsnit om troen og det liv, der hører troen til. I den forstand kan talen om Guds vilje med vore liv ikke holdes ude fra læren eller løsrives fra evangeliets forkyndelse.

Det er rigtigt, at evangeliet og sakramenterne spiller en helt afgørende rolle i forståelsen af, hvad der er ifølge evangelisk-luthersk kristendomsforståelse er kirkens væsen. Det er dem, der er bærere af den tilgivelse, der skaber troen, og dermed forener mennesket med Gud trods al dets synd. Kirkens bærende budskab er budskabet om, at Gud i Kristus opsøger og frelser det fortabte, tydeligst manifesteret i Kristi død for syndere. Dette kaster et vigtigt lys ind over den plads, talen om livet i kærlighed og gode gerninger får i evangelisk-luthersk kristendom.

Og det er også rigtigt, at evangelisk-luthersk kristendom altid har haft blik for det bærende i de bibelske bud og anvisninger. At Det gamle Testaments bud og anvisninger ikke uden videre var bindende for kristne. At evangeliet sætter os fri i forhold til de mange ydre forskrifter, som kendetegner jødisk tro (og andre traditioner), og den selvbevidsthed og grænsedragning, de ofte medfører. Og at det igennem alt drejer sig om at tjene i kærlighed.

Men det betyder hverken, at spørgsmålet om livet som hans disciple eller om Bibelens grundlæggende betydning som vejleder for dette liv er overflødiggjort.

Nu er det næppe sådan, de korte bemærkninger til CA 7 i rapporten skal forstås. Som begrundelse for, at en indførelse af et velsignelsesritual ikke griber ind i den kirkelige enhed, hedder det for det første, at "homoseksualitet i sig selv (...) hverken mere eller mindre (er) omfattet af synd, end heteroseksualitet er", og at "det bibelske vidnesbyrd (dermed) ikke kan siges at tale imod det homoseksuelle samliv, som det kendes i dag" (s. 32). Dvs.: hvis det forholdt sig anderledes, hvis det homoseksuelle samliv var i modstrid med det bibelske vidnesbyrd, så ville tingene stille sig anderledes. Man må her formode, at spørgsmålet i så fald var at henregne til den evangeliets lære, som konstituerer kirkens enhed, og som derfor også kan skille kristne ad. Men det er så lige præcis i spørgsmålet, om homoseksuelt samliv har det bibelske vidnesbyrd imod sig i denne grundlæggende forstand, at vi er uenige – med de følger det, vel også ud fra rapportens præmisser, må få for enheden i kirken. Der er simpelthen ting her, der ikke er arbejdet grundigt nok med.

Det andet element i rapportens udlægning af evangelisk-luthersk kristendom med udgangspunkt i CA 7 følger af det første. For når spørgsmålet om homoseksualitet ikke har nogen relation til kirkens lære (i og med at det ikke kan regnes som synd), handler et ritual for indgåelse af partnerskab eller for velsignelse af indgået partnerskab ifølge rapportens flertal alene om de ydre ordninger. Og når det gælder ydre ordninger, gør CA 7 klart gældende, at der på dette plan ikke er nødvendigt med en ensartethed. Ritualer, gudstjenesteordninger, rammer for det kirkelige og spirituelle liv, som kirkeår, fastskikke osv., hører til det område, hvor menigheder og kirker kan indrette sig forskelligt - og op gennem historien har indrettet sig forskelligt - uden at det har betydning for kirkens enhed. Ordene i CA 7 er et opgør med den katolske kirkes betoning af ensartetheden i de ydre kirkelige skikke som en afgørende forudsætning for kirkelig enhed (og handler altså på ingen måde om kirkens etiske vejledning, som netop betones som forpligtende (CA 6).

Sådan tænker evangelisk-luthersk kristendom ganske rigtigt. Det giver en frihed og en åbenhed i forståelsen af kirken og dens forskelligartede vej i verden og historien - og en markering af, hvad der er identiteten og sammenhængen midt i al forskelligheden, nemlig evangeliets forkyndelse og sakramenternes forvaltning - som er vigtig.

Men til det er der to ting at bemærke. For det første, at en sådan brug af CA 7 på dette spørgsmål kun er gyldig, hvis det kan siges, at det her *kun* drejer sig om et kirkeligt ritual blandt andre ritualer, så som ritual for begravelse, specielle gudstjenester, helligdage eller afskaffelse af samme osv. - en præmis, som efter vor mening som sagt er helt uholdbar.

For det andet, at der midt i friheden på dette område også er nogle grænser. Det er dem, art. 15 i CA handler om ("De skikke bør bevares, som kan bevares uden synd"). Det fremgår heraf, at luthersk kristendom bestemt ikke er ude på at benytte friheden til at lave totalt om på kristendommen som historisk given størrelse med de skikke og ritualer, der er opstået op gennem historien. Der er dog undtagelser. Hvor de kirkelige skikke, man indfører, bliver en afgørende hindring for troen på evangeliet og det liv, som evangeliet leder ind i (artiklen nævner ting som klosterløfter og fasteforskrifter), skal de på ingen måde fastholdes. Pålægger biskopperne ting, der her strider mod evangeliet, har menigheden tværtimod en befaling om ikke at adlyde dem, hedder det i CA 28.

Med de ritualer, man nu påtænker, handler det ganske rigtigt om noget andet. Det handler ikke om ting, hvorved vi skulle opnå Guds nåde - det var dens tids store fare, når det gjaldt ritualer. Faren i dag er en kirke, som mister forbindelsen med sit udgangspunkt. Hvor det bliver den historiske udvikling, der ikke bare kommer til at bestemme måden, vi indretter os på, men også hvad det er, vi skal tro på. Det er det, der for os er perspektivet i det, der her lægges op til, og som derfor i realiteten bliver kirkesplittende.

Homoseksualitet i Bibelens lys

Opgøret med homoseksualitet løber som en rød tråd gennem hele det bibelske vidnesbyrd. Blandt de kanaanæiske folk var der udbredt homoseksuel adfærd. Det var en del af Astartekulten, som Kong Josias gjorde op med ved sin reform (2 Kong 23,13). Også i græsk og romersk kultur og religion var der en udbredt anerkendelse af homoseksuel adfærd. Men den møder en lige så klar afvisning i NT (f.eks. Rom 1,26-27 og 1 Kor 6,9).

Den kristne kirke har altid holdt fast ved, at Gud skabte verden med en bestemt orden. Det, Gud skabte, var godt og hensigtsmæssigt (1 Mos 1,31). Ægteskabet mellem én mand og én kvinde er tydeligvis den normative orden for seksuelt samliv. Ikke kun skabelsesberetningen taler om én mand og én hustru (1 Mos 2,24), men dette bekræftes af Jesus (Matt 19,5) og Paulus (Ef 5,31). Det er disse singularisformer, der er blevet opfattet som normative i bibelstoffet af klassisk teologi. Det monogame ægteskab er beskrevet i NT som et gensidighedsforhold: "En hustru råder ikke over sit legeme, men det gør hendes mand; ligeså råder heller ikke en mand over sit legeme, men det gør hans hustru". Det er denne gensidighedstanke, at begge ægtefæller er til for den anden, som umuliggør polygami.

Fortalere for kirkelig velsignelse/vielse i 30 år har hævdet, at man dengang ikke kendte 1) den homoseksuelle identitet, 2) at man ikke kendte vedvarende homoseksuelle forhold, eller 3) at homoseksuelle forhold var udtryk for en persons dominans over den anden. At rapporten ureflekteret synes at forudsætte dette, fremgår blandt andet af formuleringen: "Homoseksualitet i sig selv er hverken mere eller mindre omfattet af synd, end heteroseksualitet er". og "det bibelske vidnesbyrd kan (dermed) ikke siges at tale imod det homoseksuelle samliv, som det kendes i dag" (s. 32).

Bernadette Brooten har imidlertid påvist, at den livslange homoseksuelle orientering blev en kategori for sig selv allerede i antikken.² Af Platons skrift *Symposion* fremgår det af Pausanias' tale, at han taler om forhold mellem to personer af mandskøn. At der, ikke alene var tale om pæderasti (homoseksuel omgang med drenge) i det gamle Grækenland, fremgår af følgende passus af Pausanias: "Når de afventer dette tidspunkt, tror jeg, er det for at vise, at de agter at være sammen med deres udvalgte hele livet og ikke blot ser deres fordel i at bedåre en ung dreng for bagefter at le ham ud og stikke af for at løbe med en anden".³ Her er der tale om et ideelt livslangt forhold mellem to voksne personer af mandskøn. Det fremgår videre af Aristofanes' tale, at guden Zeus konstruerede tre køn, da

²Jorunn Økland: Intet nyt under Kristus En dialog med Bernadette Brooten om kvinners "unaturlige" begjær i antikken, i: Halvor Moxnes, Jostein Bjørtnes og Dag Øistein Endsjø (red.): *Naturlig sex? Seksualitet og kjønn i den kristne antikken* (Gyldendal Akademisk) Oslo 2002, s. 132-133

³Platon: *Symposion* (Gyldendal) København 2007, s. 27.

han konstruerede verden; mandskønnet, kvindeskønnet og så et fælleskøn bestående af personer, der kunne have erotisk forhold til personer af samme køn.

Det er tydeligt, at Paulus ikke bare forholder sig til pæderasti (1 Kor 6,9). I Rom 1, 26-27 forholder han sig også til lesbiske forhold, et fænomen der først og fremmest fandtes i den ægyptiske del af Romerriget.⁴ Ja, det er blevet påvist, at Paulus er den første i verdenshistorien, der udtaler sig parallelt om mandlig og kvindelig homoseksualitet på en og samme tid. Der ligger altså et ganske godt kendskab til datidens kultur bag hans afvisning. Men først og fremmest har den sit grundlag i den forståelse af Gud som skaber af mand og kvinde og inddragelsen af deres seksualitet i hans skabergerning, Paulus har fra Det gamle Testamente.

Der har altid været mennesker, der af forskellige grunde har oplevet at have en anden seksuel orientering. Der har tillige altid været mennesker, der havde en anden seksuel adfærd. Mennesker, der har anden seksuel orientering, skal behandles med respekt, men den kristne kirke er forpligtet på, at det er Gud som skaber, der definerer, hvad der er godt, og hvad der er ondt (CA 6). Det ændres ikke af, at samfundet som sådan ændrer normer for seksualetik og seksuel adfærd. At der er mennesker, der oplever sig afvigende angående seksuel orientering, rokker ikke ved, at der i kraft af Guds skabelse ligger nogle strukturer i naturens orden. Det er ikke kirkens opgave at gå imod Skaberens orden.

Man forsøger at legitimere homoseksuelle parforhold ved tale om kærlighed, venskab og partnerskab,⁵ vel at mærke uden at fokusere på seksualitet. Det er i modstrid med de bibelske tekster, hvor seksualiteten er noget grundlæggende i menneskets identitetsdannelse. I stedet argumenterer man, som om man er præget af inspirationen fra Platons legemsforagt, der blev ført videre i den gnostiske strømning. Legemligheden og seksualiteten er kommet for at blive, og det vil være en pseudovirkelighed at feje seksualiteten ind under gulvtæppet. Den strømning, som ønsker kirkelig vielse eller velsignelse af homoseksuelle par, har på nogle punkter lighedstræk med den libertinistiske retning af den gnostiske strømning, som oldkirken kæmpede på liv og død imod.

Opsummering

Fordi rapporten ureflekteret forudsætter, at et seksuelt funderet forhold mellem to af samme køn i sig selv er lige så etisk neutralt som et seksuelt funderet forhold mellem to ægtefæller, kan udvalgsflertallet bruge CA 7 til at betone, at uenigheder om et eventuelt ritual ikke berører kirkens enhed og det kirkelige fællesskab. Efter vores overbevisning holder denne forudsætning ikke, men har en række bibelske, bekendelsesmæssige og

⁴ Bernadette Brooten: *Love between Women Early Christian Responses to Female Homoeroticism* (The University of Chicago Press), Chicago 1996, s. 332-336.

⁵ Bibelske tekster, som netop ikke handler om seksuelt funderede forhold, men om venskab mellem mennesker eller broderkærlighed i den kristne menighed, bruges som legitimering af homoseksuelle kærlighedsforhold. Fra de vejledende ritualer og fra den offentlige debat ved vi, at disse tekster vil blive foreslået som liturgiske tekster til brug ved et velsignelses- eller vielsesritual. Svenska Kyrkan har for eksempel teksten om venskabet mellem Ruth og No'omi som tekstforslag i det ritulforslag, der blev fremlagt, da der kom en vedtagelse af et "kønsneutralt ægteskab". <http://www.svenskakyrkan.se/default.aspx?id=674674> s. 40. I den bibelske kontekst handler det om et ubrydeligt venskab mellem svigerdatter og svigermor, hvor Ruth senere bliver gift med Boaz og får børn med ham. I den liturgiske brug bliver det en legitimering af et lesbisk kærlighedsforhold, hvor pointen vel næppe er, at den ene af partnerne senere gifter sig og får børn med en anden.

faglige grunde imod sig. Det påvirker alle de spørgsmål, som rapporten i øvrigt berører, fx hvad salme- og ritualbog skal rumme, og hvordan frihedsrettighederne skal være for præster. Hvad angår de bibelske og faglige spørgsmål, er arbejdet langtfra godt nok.

Salmebogen har indtil videre været fælles brugsbog for alle folkekirkemedlemmer. Skal den fremover indeholde et ritual, der udstiller folkekirkens splittelse? Ritualbogen ligger på det alter, hvortil alle kirkegængere knæler ved nadverdeltagelsen. Hvis denne fælles ritualbog kommer til at rumme et ritual for kirkelig handling for homoseksuelle, må det forudses, at ikke kun præster, men også almindelige gode kirkegængere, vil trække sig ud af fællesskabet i Folkekirken. Hvis det sker, vil vi stærkt beklage denne udvikling. Det vil derfor være urimeligt, at et ritual kommer ind i salme- og ritualbog med en så uholdbar begrundelse, som den flertallet i den officielle rapport lægger op til.

December 2010

På vegne af Menighedsfakultet, Aarhus og Dansk Bibel-Institut, København

Professor Asger Christian Højlund og lektor Carsten Elmelund Petersen

Høringsvar fra Kristeligt Forbund for Studerende (KFS) på rapporten "Folkekirken og registreret partnerskab"

KFS' bestyrelse takker for muligheden for at indsende et høringssvar. Vi har på vores møde d. 27. november drøftet og vedtaget følgende høringssvar sammenfattet i syv punkter:

1. Bevar balancen mellem Folketing og folkekirke

Vi anser det for at være af afgørende betydning, at der ikke gøres vold på den hårfine balance mellem Folketing og folkekirke. Derfor appellerer vi til Folketingets medlemmer om at respektere folkekirkens integritet som kirke ved at overlade det til folkekirken repræsenteret ved et enigt bispekollegium at udarbejde eventuelle nye ritualer – sådan som det har været kutyme.

2. Ægteskabsindstiftelsen

Vi har ikke noget fælles syn på, om ægteskabsindstiftelsen fortsat skal kunne foregå i folkekirken eller om alle vielser skal indgås for den borgerlige øvrighed.

3. Vi ønsker ikke et ritual

Vi anser indgåelse af registreret partnerskab mellem to af samme køn for at være i modstrid med en kristen kirkes forankring i de bibelske skrifter og den kristne tradition. Derfor ønsker vi ikke et ritual for velsignelse eller indgåelse af registreret partnerskab indført i folkekirken under nogen form.

4. Skriften

Vi ønsker at problematisere udvalgets fokus på, at "den folkelige forståelse af samliv mellem to personer af samme køn i dag i altovervejende grad er positiv, og at det også gør sig gældende blandt folkekirkemedlemmer og præster". En kristen kirke bør ikke bygges på, hvad der er folkelig accept af eller navigere efter, hvad der er forståelse for blandt et flertal af dens medlemmer. Folkekirken må – hvis den vil være Guds kirke og ikke blot folkets kirke – gå til skriften for at få vejledning. I mødet med enhver ny tid og ny situation må en kirke minde sig selv om slagordet: "Retro ad Bibliam".

Når vi spørger efter skriftens og dermed Kristi mening om samliv mellem to af samme køn, må vi ikke misbruge skriften ved at rive enkeltudsagn ud af deres sammenhæng, men tage hensyn til det samlede bibelske materiale, så skrift tolker skrift. Når vi sagligt og alsidigt prøver skriften og spørger efter dens mening om samliv mellem to af samme køn, står vi tilbage med en umisforståelig bedømmelse af dette samliv som værende i modstrid med Guds gode og nådige vilje med os som mennesker. Da dette springer ud af skriften, er kirken som institution og vi som kristne, der er underlagt vores herres vilje, forpligtede til at holde dette frem og indrette os efter det, selv om det er i modstrid med det fremherskende syn på samliv mellem to af samme køn.

Vel findes der meget i skriften, som er bestemt af tid og kultur eller som hører en særlig periode i frelseshistorien til. Men selv med vores bedste vilje kan vi ikke se, at skriftens ord om samliv mellem to af samme køn kan bøjes ind under dette. Skriftens udsagn om samliv mellem to af samme køn synes at være så principielle, at de må antages at gælde alle kristne til alle tider.

5. Ægteskabssynet

Vi glæder os over, at rapporten gentagende gange refererer det syn, at ægteskabet er "en gudvillet ordening for samlivet mellem mand og kvinde", og at "samliv, seksualliv og forplantning kun bør ske inden for rammerne af ægteskab". Vi vil med glæde vedkende os dette syn. Samtidig med at vi er dybt berørt over de mange danskere, som lider under, at ægteskabet som ordening og den bibelsk funderede seksualetik spiller en stadig mindre rolle i samfundet.

Af den grund er vi uforstående overfor, at et flertal på ti af udvalgets medlemmer er af den opfattelse, at det homoseksuelle samliv "kan integreres i teologi og kirke". Selv om et flertal på elle-

ve af udvalget medlemmer fastholder, at "registreret partnerskab er noget grundlæggende andet end et ægteskab", vil indgåelse eller velsignelse af registreret partnerskab i kirken efter vores overbevisning påvirke forståelsen af ægteskabet bort fra det bibelske grundsyn. Vi er således enige med Claus Thomas Nielsen, når han i sin mindretalsudtalelse gør gældende, at "hvis man vil indføre vielse/velsignelse af registrerede partnerskaber, så kan det kun ske ved at relativere den hidtidige ægteskabsforståelse i en sådan grad, at den også kommer til at omfatte homoseksuelle. Og det kan på sin side kun ske ved, at skabelsesaspektet fjernes fra teologien og fra ritualen."

6. Kirkesplittende

Vi ønsker også at understrege, at indførelsen af et vielses- eller velsignelsesritual i folkekirken både teologisk og praktisk vil være kirkesplittende. Flertallet på ti af udvalgets medlemmer giver udtryk for, at "der inden for kirken godt kan eksistere dyb uenighed om dette spørgsmål, uden at det kirkelige fællesskab lider skade derved." Vi finder, at dette er et udtryk for en reduktionistisk og uhistorisk tolkning af Den Augsburgske Bekendelses (CA) artikel 7.

Teologisk forstået er det ikke artiklens hensigt at legitimere indførelse af kirkeskikke og ceremonier, som har skriften imod sig. Dette fremgår også af CA's anden del, hvor en række kirkelige misbrug kommenteres. Om nadver under begge skikkelser hedder det: "Det står fast, at en sædvane, som er indført i strid med Guds anordninger, ikke må billiges". (CA art. 22). Modsat argumenteres der i CA for ceremonier med henvisning til skriften. Således hedder det om messen: "Eftersom nu messen, som den holdes hos os, har kirkens eksempel for sig både ud fra Skriften og ud fra kirkefædrene, stoler vi på, at den ikke kan misbilliges ..." (CA art. 24). Og i artiklen om klosterløfter står der sågar: "Et løfte, der er ugudeligt og afgivet i strid med Guds bud, har nemlig ingen gyldighed." (CA art. 27). Det er vanskeligt ikke at drage sammenligning til det løfte, som afgives ved indgåelse af registreret partnerskab.

I datiden var der kirkeskikke, som blev påbudt og båndt samvittighederne til at tro noget andet end evangeliet om Kristi stedfortrædende gerning. I denne sag er der tale om at velsigne et samliv, som indebærer noget, skriften kalder synd. Denne forskel må regnes med, når der refereres til CA artikel 7. Reformatorerne stræbte ikke efter at afskaffe alle den katolske kirkes skikke og de dertil hørende forbud. De ville kun fjerne de forbud, som ikke direkte blev forbudt i skriften.

Det teologisk skismatiske ud fra CA artikel 7 sammenfatter Jens Ole Christensen i sin mindretalsudtalelse med ordene: "Forkyndelsen af loven er en forudsætning for forkyndelsen af evangeliet. Da Bibelens ord om homoseksuel praksis er en del af loven, er det evangeliets forkyndelse, der bringes i fare, når synd velsignes." Vi kan fuldt ud tilslutte os denne forståelse af CA artikel 7 og anser derfor indførelsen af et ritual til velsignelse eller vielse af to af samme køn for at være kirkesplittende.

Kirkesplittende vil indførelsen af et ritual også være praktisk forstået, da det vil medføre rådvildhed og givetvis også udmeldelser. Vi er overbevist om, at Claus Thomas Nielsen skønner ret, når han skriver, at et ritual "vil skubbe fx de mange nye evangelikale valg- og frimenigheder yderligere bort fra folkekirken". Og videre: "Det vil være en ganske unødigt provokation af mange kirkeligt aktive, som på forhånd ofte har et noget tyndslidt forhold til folkekirken."

I praktisk forstand vil denne splittelse også berøre folkekirken internationale relationer. Som nævnt af Jens Ole Christensen i forhold til samarbejdskirker i udlandet.

7. Frihedsrettigheder

Vi er delt i vores glæde os over, at der i rapporten gives udtryk for, at det skal "være legitimt for præster i folkekirken at have den opfattelse, at homoseksuelt samliv ikke er i overensstemmelse med Bibelen og bekendelsen." Ikke fordi vi foragter frihedsrettigheder, tværtimod, dem værdsætter vi i høj grad. Men vores glæde er delt, fordi denne udvidelse af frihedsrettighederne kommer på tale som en konsekvens af indførelsen af et vielses- eller velsignelsesritual, der er i modstrid med kirkens værdigrundlag.

Om så skal være, er vi dog af den overbevisning, at udstrakte frihedsrettigheder, herunder formuleringen af den nævnte preambel, vil have afgørende betydning for en række præsters fortsatte

frimodighed til at virke i folkekirken. Vores kendskab til den manglende praktiske anerkendelse af præsternes ret til at undlade at vie fraskilte gør dog, at vi frygter, at den praktiske værdi af denne ret vil blive stadig mindre for de præster, der i fremtiden skal ansættes i folkekirken. Vi nævner dette for at pointere, at en frihedsrettigheds reelle virkning ikke kun afhænger af, om frihedsrettigheden lovfæstes. Den må også håndhæves. Således kan det diskuteres, om friheden for præster til at undlade at vie fraskilte er reel, når dette anliggende mange steder gøres til et testspørgsmål for ansøgere til præstestillinger. Vi hører allerede eksempler på, at spørgsmålet om villighed til at velsigne homoseksuelle par er folkekirkens nye testspørgsmål for politisk og teologisk korrekthed.

Samtidig er vi bekymrede over, at et flertal på elleve af udvalgets medlemmer ikke ønsker at yde kirkefunktionærerne de samme frihedsrettigheder. Selv om kirkefunktionærerne ikke har et læremæssigt ansvar for udførelsen af den kirkelige handling, vil det stadig af nogle opleves som en stor belastning af samvittigheden at bidrage til en kirkelig handling, hvis indhold strider imod ens overbevisning. Vi finder Jens Ole Christensens sammenligning med sundhedspersonales fritagelse for at medvirke til abortindgreb yderst relevant.

Endelig støtter vi Jens Ole Christensens forslag om indførelse af et alternativt, gejstligt tilsyn. Dette vil ganske vist vidne om en dyb splittelse i folkekirken, men det er vores opfattelse, at dette vidnesbyrd vil være helt i overensstemmelse med sandheden om folkekirken.

KFS' bestyrelse d. 27. november 2010

til
Kirkeministeriet
Frederiksholms Kanal 21
1015 København K

Høringssvar til rapporten Folkekirken og registreret partnerskab

- Landsforeningen for bøsser, lesbiske, biseksuelle og transpersoner (LGBT Danmark) er den politiske interesseorganisation for den samfundsgruppe, som rapporten vedrører.
- Vi er tilfredse med, at rapporten anbefaler et fælles ritual for velsignelse af registreret partnerskab i folkekirken. Det vil skabe mere klare forhold for de præster, der udfører ritualet, og samtidig sende et positivt signal til de berørte par om, at velsignelsen nyder en officiel anerkendelse.
- Selv om udvalget ikke har kunnet finde flertal for et egentligt vielsesritual, opfordrer vi fortsat til, at regeringen og folkettingen fjerner den paragraf i loven om registreret partnerskab, der forbyder folkekirken og andre trossamfund at indstifte et sådant parforhold. Trossamfundene bør efter LGBT Danmarks opfattelse have det samme spillerum i forhold til alle slags par; det skal ikke være den danske lovgivning, der sætter grænserne for, hvor liberalt trossamfundene kan forholde sig.
- Vi har forståelse for, at nogle præster ikke mener, at et sådant velsignelsesritual er i overensstemmelse med deres trossyn. Vi støtter derfor, at den enkelte præst skal have frihed til selv at afgøre, om han eller hun ønsker at udføre dette ritual.
- Imidlertid finder vi det kritisabelt, at rapporten anbefaler, at ritualbogen skal indeholde en udtrykkelig henvisning til denne fritagelse. Det er ikke ellers kutyme i ritualbogen i lignende sager (f.eks. vielse af fraskilte). Det vil desuden sende et ubehageligt signal til præsterne og omverdenen om, at dette ritual er kontroversielt, og at parrene ikke er ligeværdige. Det er tilstrækkeligt, at der findes en fritagelsesbestemmelse i loven (jf. rapportens side 58).
- Vi er enige med udvalgets flertal i, at der ikke er grund til at indføre en særlig fritagelsesbestemmelse for kirkens øvrige personale.

Folkekirkens mellemkirkelige Råd

Council on International Relations of the Evangelical Lutheran Church in Denmark

Frederiksberg, d. 9. december 2010

J.nr. 202

JSS/jn

Til Kirkeministeriet

Høringssvar vedr. rapporten "Folkekirken og registreret partnerskab"

Folkekirkens mellemkirkelige Råd ser det ikke som sin opgave at tage stilling for eller i mod de konkrete forslag i rapporten "Folkekirken og registreret partnerskab".

Vi vil imidlertid gerne henlede opmærksomheden på, at sagen har en sådan karakter, at den givet vil have visse mellemkirkelige implikationer, såfremt der i folkekirken indføres nogle af de forslag, som findes i rapporten.

Det er erfaringen fra kirker, som har indført lignende ordninger, fx Den svenske Kirke, at de har måttet bruge ikke få ressourcer på at forklare sig over for søsterkirker i fx Det lutherske Verdensforbund, hvor en række medlemskirker er kritiske over for en mere liberal holdning til homoseksualitet.

Såfremt der måtte indføres velsignelse af registreret partnerskab/vielse af homoseksuelle, som beskrevet i rapporten, må man altså fra folkekirkens side være forberedte på at skulle forklare sig ikke bare internt i folkekirken men altså også eksternt over for andre kirker. Det er en udfordring, som ikke skal bruges som et argument imod indførelse af rapportens forslag, men som skal tænkes med i den samlede håndtering af sagen.

Med venlig hilsen

Hanna Broadbridge
formand

Jørgen Skov Sørensen
sekretariatschef

www.interchurch.dk · E-mail: interchurch@interchurch.dk

Peter Bangs Vej 1 D, DK-2000 Frederiksberg · Tel. +45 33 11 44 88 · Fax +45 33 11 95 88

Formand: Hanna Broadbridge · Sekretariatschef: Jørgen Skov Sørensen

1. december 2010

Til kirkeministeriet.

I forbindelse med rapporten om "Folkekirken og registreret partnerskab" ønsker Grundtvigsk forum at gøre følgende synspunkter gældende:

1. Den gældende ordning med valgfrihed mellem borgerlig og kirkelig vielse bør opretholdes. Ægteskab mellem mand og kvinde skal fortsat kunne indgås i kirken med juridisk gyldighed. Tanken om at den juridiske del af vielsen under alle omstændigheder henlægges til rådhuset har næppe bred folkelig opbakning.

2. Vi deler den opfattelse, at et heteroseksuelt og et homoseksuelt forhold i bund og grund er ligeværdige og sidestillede, samtidig med at der uafviseligt også er tale om to *forskellige* forhold. Der skal tages hensyn til begge dele.

At de to forhold må anses for *ligeværdige og sidestillede* beror på, at der i begge tilfælde er tale om et personligt forpligtende troskabsforhold mellem to ligeværdige parter. Beder to mennesker, der således har forpligtet sig på hinanden, om at få lyst Guds velsignelse over deres samliv, er der intet til hinder for kirkens medvirken. Vi mener tværtimod, kirken af sjælesørgeriske grunde er forpligtet hertil, uanset om det er to af forskelligt køn eller to af samme køn. Der kan ikke berettiget rejses tvivl om kirkens mandat til at udforme et velsignelsesritual her. Vi finder det afgørende i en luthersk og grundtvigsk tradition at fastholde den teologiske forskel mellem sakramenter og øvrige ritualer. Kirken har gennem historien indført og afskaffet de ritualer, som man fandt behov for - det samme gælder ikke sakramenterne, dåb og nadver, der er afgørende for kirkens sammenhæng. Samme status har skiftende vielsesritualer ikke. Desuden må man holde sig for øje, at det er personer, der velsignes, ikke noget så abstrakt som en skabelsesordning eller en ægteskabsinstitution.

Vi anbefaler derfor, at der autoriseres et ritual, hvorefter borgerligt indgået ægteskab og registreret partnerskab sidestilles, således at registrerede partnere får et retskrav på at få foretaget en velsigneshandling i kirken.

Vi anbefaler endvidere, at der samtidig tillige udarbejdes og autoriseres et ritual for indgåelse af registreret partnerskab med juridisk gyldighed ved en kirkelig handling. Det forekommer helt ulogisk og udtryk for unødigt forskelsbehandling, at *juraen* holdes ude af kirken her.

Vi anbefaler, at *forskelligheden* respekteres derved, at der udformes særskilte ritualer for velsignelse og indgåelse af partnerskab i kirken.

Som ved bisættelse og begravelse finder vi det oplagt, at der også her i begge tilfælde autoriseres et *minimalritual* omfattende: *erklæring/tilspørgsel og forkyndelse, Fadervor og velsignelse*, mens den øvrige del af rituallet er vejledende. Lignende minimalritualer bør samtidig indføres i forbindelse med ægteskabsindgåelse og velsignelse af borgerligt indgået ægteskab.

Med hensyn til ritualernes ordlyd foreslår vi følgende for velsignelse af partnerskab:

Erklæring: "NN og NN, I er i dag kommet ind i Guds hus for at bede Gud velsigne jeres *samliv*".

Udtrykkene partner og registreret partnerskab har en klang, som gør dem uegnede til at indgå i et autoriseret ritual.

Med hensyn til ritualets ordlyd for indgåelse af partnerskab i kirken foreslår vi:

Tilspørgsel: "Vil du have NN til din *livsfælle*".

Forkyndelse: "Derfor forkynnder jeg jer at være livsfæller både for Gud og mennesker".

3. De foreslåede ritualer optages i Ritualbogen på linje med de øvrige autoriserede ritualer. Helt i tråd med frihedstraditionen fra Grundtvig finder vi det rigtigt, at præster (men ikke kirkefunktionærer i det hele taget) sikres ret til af samvittighedsgrunde at nægte at medvirke ved såvel kirkelig velsignelse som indgåelse af partnerskab i kirken.

Til gengæld kan vi på ingen måde anbefale, at der foransættes ritualen en præambel lydende: "Præster, der af samvittighedsgrunde ikke ønsker at anvende dette ritual, fordi de finder det uforeneligt med kristen ægteskabsforståelse, er fritaget fra at bruge det". En sådan præambel sår helt unødigt tvivl om ritualets kirkelige og kristelige legitimitet, og en passus af lignende art findes da heller ikke i forbindelse med præsters ret til at nægte at vie fraskilte.

Med venlig hilsen

Torsten Johannessen,
formand for Grundtvigsk Forum

Helge Baden Nielsen,
næstformand for Grundtvigsk Forum,
formand for Grundtvigsk Forums
kirkepolitiske udvalg

Grundtvigsk Forum
Kirkeligt Samfund
Farvergade 27
1463 København K
Vartov
Telefon 3373 2800
Fax 3373 2806
vartov@vartov.dk
www.vartov.dk
Bank: 4180 3119 080 339
CVR 56 85 24 17

Kirkelig Samling om Bibel og Bekendelse

v/ formanden, pastor Erik H. Bennetzen
Præstegårdsvej 10
9770 Vestervig
Tlf.: 97 96 22 50
E-mail: erik@bennetzen.com

8. december 2010

Høringssvar vedr. rapporten "Folkekirken og registreret partnerskab" fra et udvalg nedsat af kirkeministeren

Bestyrelsen for Kirkelig Samling om Bibel og Bekendelse (Kirken Ja og Nej) ønsker at afgive nedenstående høringssvar:

Når ægteskab mellem mand og kvinde velsignes, er det, fordi det er indstiftet af Gud, og mand og hustru kaldes til som Skaberens medarbejdere at give livet videre – og til i indbyrdes kærlighed at fremstille forholdet mellem Kristus og Kirken (Efes 5.22-32).

Da der ikke er et kald til homofile, og da Bibelen forkaster homoseksuel praksis, har Kristi Kirke ikke noget mandat til at velsigne homofile parforhold.

Det er også vigtigt, at Kirken ikke svigter homoseksuelle, som ønsker at leve i homoseksuel cølibat i overensstemmelse med Guds Ord.

Kirken kan ikke velsigne homofilt samliv, blot fordi homofile anlæg begrundes ud fra tanken om, at sådan er man skabt. En følge af syndefaldet er, at sygdom, angst, synd og død kom ind i tilværelsen. Derfor kan man ikke slutte tilbage fra disse fænomener til Guds gode skabelse. Nogen kan fødes blinde, selvom Gud har skabt mennesket med øjne til at se med. Alle mænd og kvinder bærer på anlæg, som ikke er gode. Jesus kom for at genløse os fra syndefaldets følger – ikke for at velsigne dem.

Også naturlig lov viser, at der skal en mand og en kvinde til at give livet videre.

Børn har en naturlig trang og grundlæggende ret til at kende deres biologiske forældre.

At kirkeministeren vil give præster frihed til ikke at bruge et ritual for velsignelse af homofile parforhold er sympatisk, men ikke meget værd, når man tænker på, hvordan mange menighedsråd, fx når det gælder vielse af fraskilte, betinger sig, at ansøgere til præsteembeder ikke vil bruge deres frihed.

Vi må klart afvise, at folketinget kan pålægge kirken at lave et ritual. Det hører til kirkens grundlæggende indre anliggender.

Konklusion:

Af de ovenfor anførte grunde må vi tage afstand fra forslag om indførelse af et kirkeligt ritual for velsignelse af homofilt samliv. Hvis den folkekirkelige ledelse accepterer et sådant ritual, fraviger den åbenlyst det evangelisk-lutherske skriftprincip (sola scriptura). Svinger biskopperne deres hyrdeansvar i denne vigtige sag, må den naturlige følge være et krav om et alternativt biskoppeligt tilsyn ved indførelse af en vicebiskop, valgt af menigheder, der fastholder, at alle ritualer skal begrundes ud fra det evangelisk-lutherske skriftprincip. Et ritual, der ikke kan begrundes i skriften, vil skabe forvirring og splittelse og gør folkekirken utroværdig blandt religiøst søgende mennesker. Man vil også stille folkekirken uden for det verdensomspændende kirkelige fællesskab. Desuden vil man krænke børns ret til at kende begge deres biologiske forældre.

For KSBBs bestyrelse

Erik H. Bennetzen, formand

FPO's hørings svar
til rapporten om
Folkekirken og registreret partnerskab

Foreningen af præliminære organister mener ikke at der bør være nogen generel undtagelsesmulighed for kirkefunktionærers deltagelse i kirkelige handlinger med henvisning til handlingens karakter eller de deltagende personer. FPO kan således tilslutte sig udvalgets flertal som det kommer til udtryk i afsnit 2.4.2.

FPO anbefaler dog, at der lokalt bør være mulighed for i særlige tilfælde at aftale fritagelse fra en tjeneste.

Kirkeministeriet
Frederiksholms Kanal 21
1015 København K

27. november 2010

Høringssvar vedrørende "Folkekirken og registreret partnerskab" Dokument nr.: 87502/10

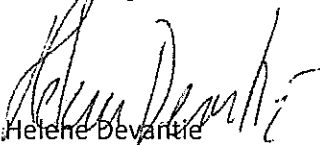
Indledningsvis vil Danmarks Kirketjenerforening gerne understrege at dette høringssvar ikke vil tage stilling til indholdet i ritualer eller i øvrigt tage stilling til samlivet mellem to mennesker af samme køn. Vi vil alene tage stilling til den situation som vores medlemmer kan blive bragt i, som ansatte i den Danske Folkekirke.

Som udgangspunkt undrer det Danmarks Kirketjenerforening, at Folketinget ønsker at blande sig i Folkekirkenes ritualer, da man tidligere har overladt det til Folkekirken selv. Dernæst mener Danmarks Kirketjenerforening, at vi allerede har en ordning, som har fungeret siden 1997, vedtaget af biskopperne, samtidig med at den deles af et bredt udsnit af kirkefolket i Danmark, som beskrevet i Rapporten.

Vi ønsker for vores medlemmer, at den enkelte Kirketjener får mulighed for, at de ved lokal aftale på den enkelte arbejdsplads, kan fritages for at deltage i omtalte handlinger. Denne mulighed bør være for at varetage de medlemmers interesse, som for hvem det kan være et etisk eller religiøst dilemma.

P.b.v.

Med venlig hilsen

Helene Devantié

Fmd. f. Danmarks Kirketjenerforening

Høringssvar fra Kristeligt Forbund for Studerende (KFS) på rapporten "Folkekirken og registreret partnerskab"

KFS' bestyrelse takker for muligheden for at indsende et høringssvar. Vi har på vores møde d. 27. november drøftet og vedtaget følgende høringssvar sammenfattet i syv punkter:

1. Bevar balancen mellem Folketing og folkekirke

Vi anser det for at være af afgørende betydning, at der ikke gøres vold på den hårfine balance mellem Folketing og folkekirke. Derfor appellerer vi til Folketingets medlemmer om at respektere folkekirkens integritet som kirke ved at overlade det til folkekirken repræsenteret ved et enigt bispekollegium at udarbejde eventuelle nye ritualer – sådan som det har været kutyme.

2. Ægteskabsindstiftelsen

Vi har ikke noget fælles syn på, om ægteskabsindstiftelsen fortsat skal kunne foregå i folkekirken eller om alle vielser skal indgås for den borgerlige øvrighed.

3. Vi ønsker ikke et ritual

Vi anser indgåelse af registreret partnerskab mellem to af samme køn for at være i modstrid med en kristen kirkes forankring i de bibelske skrifter og den kristne tradition. Derfor ønsker vi ikke et ritual for velsignelse eller indgåelse af registreret partnerskab indført i folkekirken under nogen form.

4. Skriften

Vi ønsker at problematisere udvalgets fokus på, at "den folkelige forståelse af samliv mellem to personer af samme køn i dag i altovervejende grad er positiv, og at det også gør sig gældende blandt folkekirkemedlemmer og præster". En kristen kirke bør ikke bygges på, hvad der er folkelig accept af eller navigere efter, hvad der er forståelse for blandt et flertal af dens medlemmer. Folkekirken må – hvis den vil være Guds kirke og ikke blot folkets kirke – gå til skriften for at få vejledning. I mødet med enhver ny tid og ny situation må en kirke minde sig selv om slagordet: "Retro ad Bibliam".

Når vi spørger efter skriftens og dermed Kristi mening om samliv mellem to af samme køn, må vi ikke misbruge skriften ved at rive enkeltudsagn ud af deres sammenhæng, men tage hensyn til det samlede bibelske materiale, så skrift tolker skrift. Når vi sagligt og alsidigt prøver skriften og spørger efter dens mening om samliv mellem to af samme køn, står vi tilbage med en umisforståelig bedømmelse af dette samliv som værende i modstrid med Guds gode og nådige vilje med os som mennesker. Da dette springer ud af skriften, er kirken som institution og vi som kristne, der er underlagt vores herres vilje, forpligtede til at holde dette frem og indrette os efter det, selv om det er i modstrid med det fremherskende syn på samliv mellem to af samme køn.

Vel findes der meget i skriften, som er bestemt af tid og kultur eller som hører en særlig periode i frelseshistorien til. Men selv med vores bedste vilje kan vi ikke se, at skriftens ord om samliv mellem to af samme køn kan bøjes ind under dette. Skriftens udsagn om samliv mellem to af samme køn synes at være så principielle, at de må antages at gælde alle kristne til alle tider.

5. Ægteskabssynet

Vi glæder os over, at rapporten gentagende gange refererer det syn, at ægteskabet er "en gudvillet orden for samlivet mellem mand og kvinde", og at "samliv, seksualliv og forplantning kun bør ske inden for rammerne af ægteskab". Vi vil med glæde vedkende os dette syn. Samtidig med at vi er dybt berørt over de mange danskere, som lider under, at ægteskabet som orden og den bibelsk funderede seksualetik spiller en stadigt mindre rolle i samfundet.

Af den grund er vi uforstående overfor, at et flertal på ti af udvalgets medlemmer er af den opfattelse, at det homoseksuelle samliv "kan integreres i teologi og kirke". Selv om et flertal på elle-

ve af udvalget medlemmer fastholder, at "registreret partnerskab er noget grundlæggende andet end et ægteskab", vil indgåelse eller velsignelse af registreret partnerskab i kirken efter vores overbevisning påvirke forståelsen af ægteskabet bort fra det bibelske grundsyn. Vi er således enige med Claus Thomas Nielsen, når han i sin mindretalsudtalelse gør gældende, at "hvis man vil indføre vielse/velsignelse af registrerede partnerskaber, så kan det kun ske ved at relativere den hidtidige ægteskabsforståelse i en sådan grad, at den også kommer til at omfatte homoseksuelle. Og det kan på sin side kun ske ved, at skabelsesaspektet fjernes fra teologien og fra ritualet."

6. Kirkesplittende

Vi ønsker også at understrege, at indførelsen af et vielses- eller velsignelsesritual i folkekirken både teologisk og praktisk vil være kirkesplittende. Flertallet på ti af udvalgets medlemmer giver udtryk for, at "der inden for kirken godt kan eksistere dyb uenighed om dette spørgsmål, uden at det kirkelige fællesskab lider skade derved." Vi finder, at dette er et udtryk for en reduktionistisk og uhistorisk tolkning af Den Augsburgske Bekendelses (CA) artikel 7.

Teologisk forstået er det ikke artiklens hensigt at legitimere indførelse af kirkeskikke og ceremonier, som har skriften imod sig. Dette fremgår også af CA's anden del, hvor en række kirkelige misbrug kommenteres. Om nadver under begge skikkelser hedder det: "Det står fast, at en sædvane, som er indført i strid med Guds anordninger, ikke må billiges". (CA art. 22). Modsat argumenteres der i CA for ceremonier med henvisning til skriften. Således hedder det om messen: "Eftersom nu messen, som den holdes hos os, har kirkens eksempel for sig både ud fra Skriften og ud fra kirkefædrene, stoler vi på, at den ikke kan misbilliges ..." (CA art. 24). Og i artiklen om klosterløfter står der sågar: "Et løfte, der er ugudeligt og afgivet i strid med Guds bud, har nemlig ingen gyldighed." (CA art. 27). Det er vanskeligt ikke at drage sammenligning til det løfte, som afgives ved indgåelse af registreret partnerskab.

I datiden var der kirkeskikke, som blev påbudt og bandt samvittighederne til at tro noget andet end evangeliet om Kristi stedfortrædende gerning. I denne sag er der tale om at velsigne et samliv, som indebærer noget, skriften kalder synd. Denne forskel må regnes med, når der refereres til CA artikel 7. Reformatorerne stræbte ikke efter at afskaffe alle den katolske kirkes skikke og de dertil hørende forbud. De ville kun fjerne de forbud, som ikke direkte blev forbudt i skriften.

Det teologisk skismatiske ud fra CA artikel 7 sammenfatter Jens Ole Christensen i sin mindretalsudtalelse med ordene: "Forkyndelsen af loven er en forudsætning for forkyndelsen af evangeliet. Da Bibelens ord om homoseksuel praksis er en del af loven, er det evangeliets forkyndelse, der bringes i fare, når synd velsignes." Vi kan fuldt ud tilslutte os denne forståelse af CA artikel 7 og anser derfor indførelsen af et ritual til velsignelse eller vielse af to af samme køn for at være kirkesplittende.

Kirkesplittende vil indførelsen af et ritual også være praktisk forstået, da det vil medføre rådvildhed og givetvis også udmeldelser. Vi er overbevist om, at Claus Thomas Nielsen skønner ret, når han skriver, at et ritual "vil skubbe fx de mange nye evangelikale valg- og frimenigheder yderligere bort fra folkekirken". Og videre: "Det vil være en ganske unødigt provokation af mange kirkeligt aktive, som på forhånd ofte har et noget tyndslidt forhold til folkekirken."

I praktisk forstand vil denne splittelse også berøre folkekirkens internationale relationer. Som nævnt af Jens Ole Christensen i forhold til samarbejdskirker i udlandet.

7. Frihedsrettigheder

Vi er delt i vores glæde os over, at der i rapporten gives udtryk for, at det skal "være legitimt for præster i folkekirken at have den opfattelse, at homoseksuelt samliv ikke er i overensstemmelse med Bibelen og bekendelsen." Ikke fordi vi foragter frihedsrettigheder, tværtimod, dem værdsætter vi i høj grad. Men vores glæde er delt, fordi denne udvidelse af frihedsrettighederne kommer på tale som en konsekvens af indførelsen af et vielses- eller velsignelsesritual, der er i modstrid med kirkens værdigrundlag.

Om så skal være, er vi dog af den overbevisning, at udstrakte frihedsrettigheder, herunder formuleringen af den nævnte preambel, vil have afgørende betydning for en række præsters fortsatte

frimodighed til at virke i folkekirken. Vores kendskab til den manglende praktiske anerkendelse af præsternes ret til at undlade at vie fraskilte gør dog, at vi frygter, at den praktiske værdi af denne ret vil blive stadigt mindre for de præster, der i fremtiden skal ansættes i folkekirken. Vi nævner dette for at pointere, at en frihedsrettigheds reelle virkning ikke kun afhænger af, om frihedsrettigheden lovfæstes. Den må også håndhæves. Således kan det diskuteres, om friheden for præster til at undlade at vie fraskilte er reel, når dette anliggende mange steder gøres til et testspørgsmål for ansøgere til præstestillinger. Vi hører allerede eksempler på, at spørgsmålet om villighed til at velsigne homoseksuelle par er folkekirkens nye testspørgsmål for politisk og teologisk korrekthed.

Samtidig er vi bekymrede over, at et flertal på elleve af udvalgets medlemmer ikke ønsker at yde kirkefunktionærerne de samme frihedsrettigheder. Selv om kirkefunktionærerne ikke har et læremæssigt ansvar for udførelsen af den kirkelige handling, vil det stadig af nogle opleves som en stor belastning af samvittigheden at bidrage til en kirkelig handling, hvis indhold strider imod ens overbevisning. Vi finder Jens Ole Christensens sammenligning med sundhedspersonales fritagelse for at medvirke til abortindgreb yderst relevant.

Endelig støtter vi Jens Ole Christensens forslag om indførelse af et alternativt, gejstligt tilsyn. Dette vil ganske vist vidne om en dyb splittelse i folkekirken, men det er vores opfattelse, at dette vidnesbyrd vil være helt i overensstemmelse med sandheden om folkekirken.

KFS' bestyrelse d. 27. november 2010

Kirkeministeriet

Km@km.dk

Hørings svar fra Fyens Stifts Menighedsrådsforening vedrørende Folkekirken og registreret partnerskab.

Fyens Stifts Menighedsrådsforening havde på baggrund af rapporten **Folkekirken og registreret Partnerskab** en drøftelse på bestyrelsesmøde den 19. november 2010. Til stede var 9 bestyrelsesmedlemmer.

Drøftelsen mandede ud i følgende høringssvar:

1. "Om ægteskabsstiftelsen fortsat skal foregå i folkekirken, d.v.s. vielser af M/K? eller skal alle samliv indgås for den borgerlige øvrighed..?"

Efter drøftelse blev der foretaget afstemning:

9 ønskede fortsat ægteskabsindstiftelse i Folkekirken.

Bestyrelsen ønsker, at ægteskabsstiftelsen for M/K bevares i folkekirken.

2. "Skal registreret partnerskab for M/M – K/K kunne indgås i den danske folkekirke"?

Efter drøftelse blev der foretaget afstemning:

4 stemte Ja

3 stemte Nej

1 har et særstandpunkt: Alle samliv indgås for den borgerlige øvrighed, hvorefter der er mulighed for en kirkelig velsignelse.

Såfremt det ikke bliver sådan, så skal alle vielser kunne foregå i Folkekirken.

3. Skal registreret partnerskab kunne velsignes ved autoriseret ritual?

Efter drøftelse blev der foretaget afstemning.

9 stemte Ja.

4. På kommissoriets tredje spørgsmål "Hvordan sikrer man, at præster har frihed til at sige nej hertil?"

Efter drøftelse foretoges afstemning.

På formuleringen: Præster skal ved lov sikres frihed til at sige nej.

For stemte 9.

5. Bestyrelsen finder, at Folketinget bør tage stilling til om forbehold/forbud mod at kirken kan vie bøsser og lesbiske ophæves.

Fyens Stifts Menighedsrådsforening

På bestyrelsens vegne

Anmarie Andersen

formand

Danmarks Provsteforening

Provst Paw Kingo Andersen
Ubberudvej 12
5491 Blommenslyst

Tlf. 65 96 80 83 - Mobil 30 68 83 91

E-post: paka@km.dk

Den 22. november 2010

Til: Kirkeministeriet
Emne: Høringssvar vedr. rapport om folkekirken og registreret partnerskab
Ref.: Dokument nr. 87502/10

Danmarks Provsteforening er af den opfattelse, at holdninger til spørgsmålet om folkekirken og registreret partnerskab i høj grad er betinget af Provsteforeningens medlemmers personlige teologiske overvejelser.

Danmarks Provsteforening vil af den grund indskrænke sig til i dette høringssvar at gøre nogle praktiske bemærkninger til rapportens afsnit 5.2.3 Ritualers placering i ritualbogen

Som det også fremgår af afsnittets indledende bemærkninger, er ritualbogen næst efter Bibelen, Alterbogen og Den Danske Salmebog den væsentligste bog til brug ved gudstjenester og kirkelige handlinger i folkekirken, og den skal findes i enhver kirke.

Danmarks Provsteforening skal henlede opmærksomheden på, at det i relation til provstesynet påhviler provsten at føre tilsyn med, at de autoriserede ritualer forefindes i kirken.

Såfremt indstillingen fra de 10 af udvalgets medlemmer, at et ritual for indgåelse af registreret partnerskab ved en kirkelig handling optages i ritualbogen og med den foreslåede præambel vedr. præsters ret til af samvittighedsgrunde ikke at anvende det pågældende ritual, skal Danmarks Provsteforening henlede opmærksomheden på, at det vil være ønskeligt, at det fastholdes, at alle autoriserede ritualer skal forefindes i kirken, således at der er sikkerhed for, at en kirkelig handling kan gennemføres i overensstemmelse med det autoriserede ritual.

Med venlig hilsen

Paw Kingo Andersen
formand

Kirkeministeriet
Frederiksholms kanal 21
postboks 2123
1015 København K

København 22.11.2010

Høring vedr. rapport om Folkekirken og registreret partnerskab.

Dansk Organist og Kantor Samfund (DOKS) har modtaget rapport om Folkekirken og registreret partnerskab til høring.

På baggrund af foreningens formålsbestemmelse finder DOKS ikke anledning til at komme med tilkendegivelse for så vidt angår spørgsmålet om, hvorvidt der fortsat skal være adgang til ægteskabsindgåelse i Folkekirken, og i givet fald hvilket ritual der skal finde anvendelse.

På samme baggrund finder DOKS ikke anledning til at komme med tilkendegivelse for så vidt angår spørgsmålet om, og med hvilket ritual det registrerede partnerskab skal kunne indgås i folkekirken.

Vedr. spørgsmålet om, hvorvidt præster og andre ved bestemmelse skal kunne friholdes fra at deltage i de i rapporten foreslåede ritualer ønsker DOKS at tilkendegive følgende:

Kirkefunktionærernes tilgang til ansættelsen i folkekirken er mangfoldig. For organister kan det være kærlighed til musikken og instrumentet, interesse for den folkekirkelige arbejdsplads samt dybt engagement i det folkekirkelige budskab og kirkens forkyndelse. Det er givet, at der blandt kirkefunktionærerne vil være personer, som finder et ritual som det foreslåede ugyldigt, og blandt disse vil nogle finde det stærkt krænkende at blive påtvunget medvirken til rituallet.

Idet DOKS anerkender, at det som udgangspunkt må forholde sig således, at det ikke er kirkefunktionæremes religiøse udgangspunkt der må være bestemmende for, hvorvidt kirkefunktionærerne kan medvirke til en kirkelig handling finder vi, at der netop i det foreliggende tilfælde er tale om en undtagelse, som berettiger at man ved lovgivning eller cirkulære giver kirkefunktionærer mulighed for at kunne forlange sig friholdt fra at medvirke ved rituallet. En evt. frygt for, at en sådan bestemmelse åbner mulighed for at andre så, af andre årsager, vil påberåbe sig ret til tilsvarende undtagelser, vil efter DOKS's opfattelse være helt ubegrundet.

Alene det faktum, at Folkekirken meget længe har haft vanskeligt ved at finde sit ståsted i overvejelserne om et ritual som det i rapporten foreslåede, viser hvor kontroversielt spørgsmålet er, og dokumenterer efter DOKS's opfattelse at der er tale om helt særlige omstændigheder.

DOKS kan derfor anbefale at man hvad dette forhold angår, følger mindretalsforslaget, og med henvisning til sundhedslovens § 102 indskrives en mulighed for at kirkefunktionærer kan forlange sig friholdt fra medvirken i det foreslåede ritual

P.f.v.

Bjørn Arberg
Sekretariatsleder

Hørings svar

fra Indre Missions Hovedbestyrelse
vedr. rapporten ”Folkekirken og registreret partnerskab”

Nej til ritual

Indre Missions Hovedbestyrelse afviser hovedindstillingen i rapporten.

Vi tilslutter os fuldt ud rapportens mindretalsudtalelse fra Jens Ole Christensen. Vi er af den opfattelse, at folkekirken ikke kan indføre noget ritual for velsignelse eller indgåelse af registreret partnerskab.

Registreret partnerskab er ikke ægteskab

Vi glæder os over, at et markant flertal i rapporten fastholder, at et samliv mellem to af samme køn ikke er det samme som et ægteskab. Som vi ser det, er det afgørende og grundlæggende for vort samfund at fastholde denne skelnen.

Intet bibelsk mandat

Bibelen og de fem bekendelsesskrifter er folkekirken grundlag. Vi tillægger Bibelen autoritet som norm for sand kristen forkyndelse og undervisning, og det er vores opfattelse, at kirken og kirkens forkyndere og ledere først og fremmest er forpligtet på grundlaget.

Vi vurderer, at det vil være en alvorlig fejl at indføre et ritual i strid med grundlaget for at tilpasse sig en aktuel politisk korrekthed.

Efter vores opfattelse ville det være et markant nybrud i folkekirken historie og underminere selve forståelsen af ritualernes placering og betydning i folkekirken, hvis kirkeministeren indførte dette ritual. Det ville være det eneste ritual i kirken, der ikke alene savner bibelsk mandat, men tilmed har klare bibelske udsagn og holdninger imod sig. Ritualer for dåb, nadver, bispevielse m.m. har alle deres mandat fra bibelske forlæg. Der er skriftsteder at læse, som direkte og entydigt handler om det, der sker. Og det er det, der giver ritualerne deres betydning og gyldighed.

Der er ikke ét eneste sted i det bibelske materiale, som på den måde kan skabe grundlag for et nyt ritual til indgåelse af et homoseksuelt samliv. Når Bibelen taler om homoseksuelt samliv, er det altid afvisende.

En splittet kirke

Det er vores opfattelse, at folkekirken ritualer har stor betydning for folkekirken forkyndelse og praksis. Ritualbogen er folkekirken fælles praksisbog. Ritualerne udtrykker det, som kirken står for, og som binder den sammen. Selvom folkekirken ritualer ikke er en del af grundlaget, er de alligevel konkrete udtryk for kirkens tro og i overensstemmelse med kirkens grundlag. Alle præster kan på den baggrund med frimodighed bruge alle ritualer. Med indførelse af et ritual til velsignelse af homoseksuelle par ville den i forvejen hårdt belastede sammenhængskraft i folkekirken komme under stærkt forøget pres.

Det er tydeligt, at folkekirken ikke kan samles om et autoriseret ritual til velsignelse eller indgåelse af registreret partnerskab i kirken. To biskopper har sagt nej. En lang række præster siger nej. Mange af kirkens medlemmer siger nej.

Hvis det alligevel tvinges igennem, ville det i givet fald være det eneste ritual i kirken, der ikke har fuld tilslutning fra kirkens ledere og præster. Dermed vil der være indført en splittelse i kirken. Hvilke konsekvenser en sådan splittelse kan få, er det vanskeligt at overskue. Enkelte præster har allerede på forhånd meldt ud, at de ikke ville kunne leve med denne splittelse. Vi ser allerede nu tegn på, at det folkekirkelige engagement daler blandt lægfolk i Indre Missions bagland.

Kirkens troværdighed er truet

Spørgsmålet om indførelse af ritual for velsignelse af homoseksuelt samliv handler om, hvorvidt ritualerne i vores kirke skal hente deres mandat i det bibelske materiale, eller kan tænkes at hente mandat i noget andet; her den aktuelle politiske korrekthed og et humanistisk menneskesyn. Det sidste vil være radikalt nyt i folkekirken og vil efter vores opfattelse underminere folkekirken troværdighed som kirke.

Forpligtet på grundlaget

Et evt. ritual som ville være i åben modstrid med kirkens eget grundlag i Bibelen, og som ikke ville have noget bibelsk mandat – og som tilmed ikke har tilslutning fra en lang række af kirkens ledere, præster og medlemmer – ville ikke kunne forpligte nogen, hverken præst eller menighed. Vi er forpligtede på kirkens grundlag og kan ikke forpligte hinanden på noget andet.

Frihedsret til alle ansatte

Hvis et ritual til velsignelse af homoseksuelle alligevel gennemtvinges, vil det være helt afgørende at fastholde den præampel, som alle i udvalget tilslutter sig.

Men alle ansatte i kirken bør i så fald stilles frit i forhold til et ritual af denne karakter. Derfor er det ikke tilstrækkeligt, at præster ikke kan tvinges til at benytte ritualet imod deres overbevisning. Det øvrige kirkepersonale må nødvendigvis have samme frihedsret. Hvis man virkelig vil gennemtvinge noget så radikalt nyt som et ritual, der er i åben og entydig modstrid med kirkens grundlag, må der også kunne tænkes nyt i forhold til at tilkende alle samme frihedret.

Præster frasorteres

Et evt. ritual til velsignelse af homoseksuelle får formodentlig ikke umiddelbart store og synlige praktiske konsekvenser i kirken. Mange vil slet ikke kunne se eller mærke ændringen. Alene af den grund, at det kun er ganske få, der ville benytte sig af ritualet.

Men vi ser allerede nu, at det er et testspørgsmål ved ansættelse af præster, som kan få den virkning, at ansøgere, der vil benytte sig af friheden til at sige nej til at medvirke ved en velsignelse af homoseksuelle par, på forhånd sorteres fra.

Relationer til andre kirkesamfund trues

Hvis der indføres et ritual til velsignelse af homoseksuelle i folkekirken, vil det kunne slå store skår i samarbejdet med andre kirker – både lutherske og ikke-lutherske – fordi flertallet af verdens kristne umuligt kan forene et velsignelsesritual for homoseksuelle med bibelsk lære. Et ritual ville derfor i alvorlig grad kunne vanskeliggøre arbejdet for danske missionselskaber. Det ville være en stor fejltagelse, hvis kirkens ledere og landets politikere ikke tager dette perspektiv med i overvejelserne om, hvorvidt der skal indføres et ritual herhjemme.

Ikke i ritualbog og salmebog

Hvis en majoritet i Folketinget og i kirkens ledelse vil indføre et ritual til velsignelse af homoseksuelle, bør dette i det mindste ikke autoriseres.

Hvis et ritual tvinges igennem og indføres i ritualbog og salmebog, ville det betyde et alvorligt anstød imod ritualbogen og salmebogen som hele kirkens brugsbøger.

Hvis et ritual tvinges igennem, bør det efter vores opfattelse ikke autoriseres, og det bør ikke indføres i ritualbog og salmebog.

På vegne af Indre Missions Hovedbestyrelse

Anders Dalgaard,
formand

Thomas Bjerg Mikkelsen,
generalsekretær

Landsforeningen af Menighedsråd

Sabro, den 16. november 2010
Vor ref.: 141.10/531 ILP/EHU

Kirkeministeriet
Frederiksholms Kanal 21
Postboks 2123
1015 København K

Høring om rapport om folkekirken og registreret partnerskab

Spørgsmålet om folkekirkelige ritualer for velsignelse eller indgåelse af partnerskab er af en anden karakter end de forslag og rapporter, der normalt sendes ud til høring, og der vil typisk ikke være så stor enighed i bestyrelser og råd, som når det drejer sig om mere kirkepolitiske eller teknisk-administrative forhold.

Landsforeningen af Menighedsråd finder, at rapporten giver et godt grundlag for drøftelse af registreret partnerskabs status i folkekirken.

Imidlertid har spørgsmålet været drøftet så længe og i så mange kirkelige fora, hvor bestyrelsesmedlemmerne indgår. Derfor besluttede Landsforeningen på bestyrelsesmødet den 12. november at afgive et høringssvar, der fortæller, hvordan stemmefordelingen er i bestyrelsen.

10 af bestyrelsens medlemmer tilslutter sig de seks medlemmers anbefaling af, at der åbnes mulighed for, at registreret partnerskab kan indgås i folkekirken, og det til dette formål foreslåede ritual. 6 af bestyrelsens medlemmer mener i lighed med udvalgets fire medlemmer, at det vil være forkert at åbne for indgåelse af partnerskab i kirken, mens 2 undlod at stemme.

15 af bestyrelsens medlemmer tilslutter sig, at der autoriseres et ritual til velsignelse af "borgerligt" indgået registreret partnerskab, som foreslået af udvalgets flertal. 3 af bestyrelsens medlemmer mener, at det vil være forkert at indføre et ritual for velsignelse af partnerskab i kirken.

16 af bestyrelsens medlemmer er enige i udvalgets anbefaling af, at ægteskab fortsat skal kunne indgås i folkekirken, mens 2 mener, alle parforhold skal indgås borgerligt.

16 af bestyrelsens medlemmer tilslutter sig de foreslåede bestemmelser om præsters mulighed for at afvise at medvirke ved indgåelse af og velsignelse af registreret partnerskab, mens 1 stemte imod og 1 undlod at stemme.

15 af bestyrelsens medlemmer stemte for, at ritualet, de steder hvor det bliver trykt, skal forsynes med en præambel om, at præster er fritaget for at foretage en velsignelse eller vielse af to personer af samme køn, mens 2 stemte imod og 1 undlod at stemme.

Med venlig hilsen

Inge Lise Pedersen
formand

Ole Wind
sekretariatschef

Att. Kirkeministeriet
Frederiksholms Kanal 21
1015 København K

Nysum, den 25. oktober 2010

Høringssvar vedr. "Rapporten om folkekirken og registreret partnerskab"

Den 17. september offentliggjorde kirkeministeren rapporten fra det nedsatte udvalg om folkekirken og registreret partnerskab og sendte rapporten i høring.

På den baggrund fremsender jeg dette høringssvar, som rummer teologiske argumenter og kirkelige overvejelser, hvorfor det ikke vil være betimeligt eller bibelsk at vedtage en lovgivning, der giver mulighed for et autoriseret velsignelsesritual (eller vielsesritual for den sags skyld!) for homoseksuelle.

Den 31. maj 2010 blev der afholdt en konference i Storbycenter Bethesda i København om "*Kirkens nej til vielsesritual for homoseksuelle par*".

Foredrag fra denne konference vedlægges hermed som høringssvar:

- Intro ved fakultetsleder Ingolf H. Pedersen (Menighedsfakultet i Århus)
- Foredrag: "Homoseksualitet og Bibelens budskab" ved generalsekretær Jens Ole Christensen (Luthersk Mission)
- Foredrag: "Samkønnet sex i et historisk lys" ved lektor, phd., Carsten E. Petersen (Dansk Bibe-Institut)
- Foredrag: "De teologiske og kirkelige konsekvenser af et vielsesritual for homoseksuelt parforhold" ved rektor Børge H. Andersen (Dansk Bibel-Institut)
- Foredrag: "Hvad er der på spil? – om folkekirken fremtid" ved sognepræst Henrik Højlund (og formand for Evangelisk Luthersk Netværk)

Med venlig hilsen

Hans-Ole Bækgaard
pastor, cand.theol.

- formand for Evangelisk Luthersk Netværks "aktions- og arbejdsgruppe" og initiativtager til konferencen
tlf. 41 57 74 73
email: olsen@israel.dk

Velkomst ved konference den 31. maj 2010 om "Kirkens nej til vielsesritual for homoseksuelle par"

På vegne af Evangelisk Luthersk Netværk og på vegne af Menighedsfakultetet og Dansk Bibel-Institut vil jeg sige et hjertelig velkommen til denne konference. Vi glæder os over alle, som har taget imod indbydelsen og er mødt op her i dag, gælder både kirkefolk og politikere, både tilhængere og modstandere af et vielsesritual for homoseksuelle par - og dem, som endnu måtte være uafklarede i spørgsmålet.

Vi for vor del har ikke på nogen måde søgt at hemmeligholde, at vores ærinde med denne dag er at markere et klart og tydeligt nej til et kirkeligt vielsesritual for homoseksuelle. Og vi ønsker at dette nej skal høres vidt og bredt ud i kirken og ud i hele det danske samfund fra denne konference. Mener selv, at vi har gjort vores hjemmearbejde godt. Blandt andet sket ved det udvalgsarbejde og bearbejdelse af holdningerne til dette følsomme emne, som gik forud for udgivelsen af rapporten: "Kærligheden glæder sig ikke over uretten", som blev sendt til de danske biskopper i december 1996, da debatten om indførelse af kirkelig velsignelse af homoseksuelle par dengang var på sit højeste. I den har vi leveret en række saglige argumenter mod indførelsen af et sådant velsignelses- eller vielsesritual. Vil gerne gentage nogle af disse argumenter her i dag, men vil også føre debatten frem til det punkt, hvor vi befinder os netop nu. Og derfor hilser vi meget velkomment, at nogle tilhængere af et vielsesritual for homoseksuelle par har taget udfordringen op og er mødt op her for at diskutere sagen med os. På den baggrund skal I være særligt velkomne!

Vil gerne fra starten opfordre til, at vi fører debatten i respekt - ikke bare for hinanden i en sag, hvor vi må erkende at stå langt fra hinanden - men i særdeleshed i respekt for dem, der har mere i klemme end de fleste af os andre har i denne sag. Her tænker jeg på de homoseksuelle, hvoraf nogle vil betragte det som et simpelt ligeberettigelses spørgsmål, at der i kirken indføres et ritual, som det, vi taler om her, mens andre homoseksuelle vil opleve indførelsen af et sådant kirkeligt ritual som et slag i ansigtet på dem i den kamp, de står i for at leve med deres homoseksualitet inden for de grænser, Bibelen afstikker.

Der kan fremføres mange slags argumenter både for og imod. Men for os, der står bag denne konference, er det de bibelske argumenter, der vejer tungest. Rent ud sagt vil vi opleve indførelsen af et ritual som et brud med det, der er kirkens bekendelsesmæssige grundlag. Og vi har ikke i sinde at bare lægge os ned og sige, at slaget allerede skulle være tabt. For uanset hvad kirken i vort land vælger at gøre i denne sag, så ser vi os selv som medlemmer af et verdensomspændende fællesskab. Her taler vi om Kirken med stort K, med Kristus selv som hovedhjørneste.

Den kirke vil vi begynde dagen med at mindes om og bekende troen på gennem at synge DDS 334: "Guds kirkes grund alene".

Homoseksualitet og Bibelens budskab.

Foredrag ved generalsekretær Jens Ole Christensen, ved konference i Bethesda d 31.5. 2010.

I bogen "Mine homoseksuelle venner" fortæller en af de interviewede – den norske filolog Bjørn Helge Sandvei – som selv er ikke-praktiserende homoseksuel, for nu at sige det kort og overskriftagtigt – om den norske biskop Monrad Nordervald at han kaldte sig selv "**de tabte sagers mand.**" Nordervald var antiryger og afholdsmand og havde hele livet bare følt det gik baglæns for hans synspunkt.

Jeg hæftede mig ved historien, fordi jeg genkender noget af mig selv i den. Får det psykologerne kalder en overføring. For 14 år siden stod jeg i dette hus til en tilsvarende temadag – jeg havde et andet delemne – men kæmpede mod samme udvikling som i dag. Jeg var på det tabende hold dengang.

For en umiddelbar betragtning, som jeg også selv deler, er det bare gået baglæns for mit synspunkt siden 1996. Og diverse bookmakere spår, at vi taber igen.

Ok, det er dumt at betragte sagen som tabt på forhånd. Vi arbejder i en branche, hvor intet er umuligt. Og uanset, så beholder Kaj Munk ret når han sagde: "Aldrig, aldrig, aldrig spørge om det nytter - kun om det er sandt"

Bjørn Helge Sandvei's tørre kommentar er dog at 30 år efter Nordervalds død, ser han lige præcis ikke ud til at være det tabte sagers mand: Norge har fået en restriktiv rygelov og alkoholproblemet tages betydeligt mere alvorligt.

Nuvel det er nemt nok at trække offerkortet – eller martyrkortet – det er jo også en slags magtsprog. Men jeg har måske det forfængelige håb, at hvis Herren tøver en generation eller to med sin genkomst så vil nogen en dag sige under ligestillingsraseriet både i 1996/97 og i 2010, at der var en lille gruppe i kirken, der ikke lod sig løbe over ende af en massiv folkestemning.

De der lever til den tid får se...

De der ikke lever, har forhåbentlig noget mere glædeligt at beskæftige sig med.

Man bedes hæfte sig ved formuleringen af mit emne. Det er ikke mig der har fundet på den; men en er ret godt fundet på alligevel: "Homoseksualitet og Bibelens Budskab" ikke. "Bibelen budskab eller lære om homoseksualitet." eller lignende

For det giver anledning til at pege på perspektivet i dette spørgsmål.

Bibelen er ikke sat i verden for at bekæmpe homoseksuelle vielser, eller homoseksuelle parforhold og slet ikke for at bekæmpe homoseksuelle mennesker. Der er en fristelse i vores miljø til at tale om homoseksualitet med en lethed, som om det var stillingen i superligaen eller aktiekurserne på Tokios børs, som var på spil. Jeg har lovet mig selv aldrig at sige noget i denne debat, som jeg ikke ville sige, hvis jeg sad og så et homoseksuelt menneske ind i øjnene.

Bibelens hensigt er – med nogle ord af evangelisten Johannes om sit eget skrift "dette er skrevet, for at I skal tro, at Jesus er Kristus, Guds søn, og for at I, når I tror, skal have liv i hans navn." (Johs 20,31)

Troen på Kristus, livet i ham, efterligningen af ham i livsstil og holdning... det evige liv med Gud og hans folk, det er Bibelens egentlig budskab.

Til heteroseksuelle og homoseksuelle. Mænd og kvinder. Fattige og rige. Hvide og sorte. Hvis vi ikke fastholder det hovedperspektiv, så mister vi både sansen for stort og småt og i virkeligheden også sagens alvor. Tilgivelse, nyt liv og lydighed. Når vi taler om lydighed mod Kristus og hans ord, så taler vi for enden af vejen også om vores evige salighed.

"... for at føre hvert menneske frem som fuldkomment i Kristus" (Kol 1,28).

Ikke i moral; men i Kristus.

Jeg kan ikke lide udtrykket at homoseksualitet er et bi-tema eller et underordnet tema. Alene af den grund at Jesus taler om, at den der er "tro i det små vil jeg sætte over meget" Det er ikke sådan at destillere stort og småt ud i det kristne budskab. Det er ikke politik, hvor man kan indgå kompromis

om en mindre sag for at få en større igennem. Men man kan måske sige, at det Bibelske budskab om homoseksualitet er inkorporeret i – eller indbagt i – en stor hovedsag. Og hvis den hovedsag ikke er for øje hele tiden: ” at I skal tro, at Jesus er Kristus, Guds søn, og for at I, når I tror, skal have liv i hans navn”, så går perspektivet tabt.

Afdøde Niels Ove Vigilius, som er en af min teologiske fædre, sagde ofte at teologer der er meget optaget af at bekæmpe en bestemt holdning, har en tendens til at komme til at ligner den holdning de bekæmper.

Teologer der vil bekæmpe bibelkritik kan blive rationalistiske, teologer der vil bekæmpe dårlig etik kan blive moralister eller seksualfikserede.

Det har jeg mindet mig selv om, når det nu er blevet min rolle at stå i denne konflikt over ret mange år. Kirkekampen har sine særlige fristelser – og den kan ødelægge os der deltager i den.

Med de tanker går vi til stoffet:

Den bibelske forståelse af homoseksualitet er dybt rodfæstet i den bibelske forståelse af menneskets gudbilledlighed, seksualiteten og ægteskabet. Derfor skal vi have fat i skabelsesberetningen.

Der er nemlig en interessants forskel mellem kap 1 og 2 i gen.

Første afsæt 1. Mos 1

Hvis man til kap 1 spørger: Hvem er i Guds billede og hvad gør seksualiteten godt for, så lyder svaret:

Hvem er i Guds billede? Manden og kvinden. Ligestillet: v 27

Når der spørges til seksualitetens hensigt lyder svaret: Slægtens videreførelse: v 28

Kap 1. Ligestilling og fællesskab i gudsbilledlighed og frugtbarhed i slægten.

Andet afsæt: 1 Mos 2:

Billedet fra kap 1 modsiges ikke, men udbygges.

Når vi går til kap 2 tilføjes nogle dimensioner.

Denne ligestillede gudbilledlighed har et twist indbygget i sig.

Adam sættes til at give dyrene navne. På de tre første skabelsesdage, havde Gud givet tingene navne og dermed markeret at han er universets konge og ejer.

Kap to understreger at Gud overlader noget af sin rolle til Adam. Gud får en vicekonge, som får del i hans ejerskab over jorden.

Og Eva kaldes ”Hjælper” (EZER), et udtryk som ikke bruges ofte i GT. Men dog 19 gange foruden to gange i denne tekst: 3 gange om mennesker, en gang upersonligt og 15 gange om Gud. (Ex 18,4) Eva får altså et navn/en rolle som afspejler Guds væsen.

Begge i Guds billede; men det er som om de forpagter hver sin side af Gudbilledligheden.

Og seksualitetens hensigt i kap 2: Perspektivet med slægtens videreførelse er helt væk. Nu handler det om personfællesskab: En hjælper der passer til ham og(v 23).

Og dermed kommer det tætteste de bibelske tekster kommer på en definition af ægteskab (v 24)

Kort sagt og med lidt store ord: **Det tætteste denne jord kommer på et aftryk af Guds billede på jorden er mand og kvinde sammen i ægteskabet. Og i kærligheden.**

Et ægteskab og en kærlighed, som vel at mærke ikke blev til som en syndefaldsordning; men er en gave menneskelivet har fået med sig ud af paradiset. En paradisdag, forvaltet på syndefaldets betingelser.

Det betyder: Hvis vi så ikke havde haft et eneste negativt udsagn i den hellige skrift om homoseksuel praksis, så havde selve denne grundforståelse gjort homoseksualitet til en yderst problematisk affære.

Og, nu indrømmer jeg, at jeg i denne sag altid er bange for min egen brug af billeder og metaforer, fordi det ikke altid er til at høre hvornår det lyder sårende.

Men jeg prøver alligevel: For en halv plus en halv giver ikke altid en hel. Ligesom to højresko ikke giver et par sko!

I det lys er det også mindre interessant om Jesus selv omtaler homoseksualitet eller ej. Måske er Matt 19,10-12 - om dem der er uegnede til ægteskab en hentydning. Det interessante er at 1 Mos 2,24 entydigt er Jesu eget hovedord for hans undervisning om ægteskabet, hvilket er tydeligt netop i førnævnte Matt 19.

Denne dybtgående problematik om gudbilledlighed og seksualitet er det tilsyneladende umuligt at skabe ørenlyd for i øjeblikket. Selv om man nogen gange kan synes man får hjælp fra uventet kant. Jens Brun (Grundtvisk samfund, ikke DBI 1. april Kristeligt Dagblad d 10. april.): Det er kristendommens natur at forene modsætninger.

Inkarnationen: Gud og mand.

Frelsen: Menneske og Gud

Ægteskabet. Mand og kvinde.

Vel Jens Bruns ord er ikke en teologisk musefælde, der afslutter diskussionen; men en vigtig observation.

Uden ét eneste negativt udsagn om homoseksuel praksis, må selve skabelsestroen og gudbilledligheden, få os til at ane uråd.

Og så er der jo vitterligt negative udsagn både i GT og NT om homoseksuel praksis. Så éntydigt at biskop Kresten Drejergaard i en kronik, kommen med denne mindeværdige udtalelse, som jeg overvejer at få min gamle mor til at brodere, så den kan hænge på væggen i mit kontor: ” ”**I Bibelen står der også noget om samliv mellem mennesker af samme køn, men det er ikke noget, der egner sig til at live brugt som citater i et ritual i kirken**” (Kristeligt Dagblad 12. april 2010)

Nej, det tør siges. Det kan vist ikke siges med større indføling og præcision!

Og det er mere væsentligt i en luthersk kirke end det bliver gjort til. Og end biskop Drejergaard gør det til. For det er alene den Hellige skrift der skal bedømme læresætninger. Kristendom er ikke noget vi kan tænke os til. Vi må få det åbenbart.

I GT handler det om: 3 Mos 18,22 og 20,13.

I NT om Rom 1,26-27, 1 Kor 6,9ff og 1 Tim 1,10.

Entydigt og uden slinger i valsen. Og det betyder for øvrigt at et eventuelt ritual alene vil kunne laves på grundlag af **omfunktionerede bibeltekster**. Man vil ikke kunne finde ét positivt udsagn om homoseksuel praksis at bygge et ritual op om. Man er henvist til at bruge tekster som i deres sammenhæng handler enten om heteroseksuelt ægteskab, broderkærlighed i menigheden eller almen menneskelig næstekærlighed.

Hvis det ikke var så vanvittig politisk korrekt, så måtte den bibelbrug der er i et sådant ritual fremprovokere den teologiske humor hos folk, der bare har den mindste bibelkundskab.

Jeg mener, det er aldeles overset i debatten, hvilken bibelbrug et ritual skal laves efter...

Jeg vil af hensyn til tiden gå let hen over de GT-lige udsagn. En kristen læsning af Bibelen betyder ganske vist at vi læser den forlæns; men vi forstår den baglæns. Det betyder: De GT-lige udsagn er vigtige fordi deres hovedsag bekræftes og videreføres i NT. Ellers havde vi sagt, at de hørte hjemme i Guds undervisning af Israel og ikke af Kirken.

Og så vil jeg koncentrere mig om 1 Kor 6,9ff, fordi den tekst samler de vigtigste temaer for dagens emne:

For det første: Homoseksuel praksis omtales på linie med en række andre synder. Hverken større eller mindre. (Ægteskabsbrydere, griske, drukkenbolte) Dette er en påmindelse til begge parter i denne debat om at bevare proportionerne.

Homoseksuelle handlinger er ikke være end grådighed og korruption, bagtelse eller spot.

Angående den omfattende filologiske debat om udtrykkene for homoseksuelle handlinger – arsenokoitai og malakoi – så har jeg som teologisk mellemtekniker ingen selvstændig mening.

Jeg læser mig om ad førnævnte **Bjørn Helge Sandvei**, der betragter det som tilstræbt neutrale udtryk. Måske opfundet til lejligheden. Ifølge den forståelse er Paulus alene ude på at omtale

handlingen løsrevet fra positive og negative over- og undertoner. Herunder løsrevet fra spørgsmål om drift og identitet.

For det andet: Det er ikke alene den gode moral og samfundsordenen, der er på spil; men forholdet til Gud. Vi kan gå fortabt af at slutte fred med synd. Det er sagens alvor: Ingen synd er så lille at den ikke alene kan kaste os i fortabelsen. Og: ingen synd er så stor at der ikke er fuld oprejsning for den hos Kristus.

Det er en kort definition på de begreber lutherdommen har kaldt lov og evangelium.

Hvis vi søger syndernes tilladelse, så går vi glip af syndernes forladelse. For vi søger den ganske enkelt ikke.

Dermed kommer denne ballade til at handle om meget mere end sex og moral.

For det tredje: Der er fuld oprejsning i troen på Kristus (v 11). For alle disse. På samme plan og uden undtagelse...

Og hermed er ringen sluttet, jeg er tilbage ved det tema, jeg begyndte med. Bibelens centrum og hovedsag er ikke bekæmpelsen af homoseksuel samliv. Den er skrevet ” at I skal tro, at Jesus er Kristus, Guds søn, og for at I, når I tror, skal have liv i hans navn”.

For at ethvert menneske skal føres frem som fuldkomment i Kristus. På grund af tilgivelse, renselse og oprejsning. Og ikke på grundlag af forbedring og moral.

Vi bliver moralsitger, hvis vi ikke siger det med fuldstændig tydelighed. Og lader det gælde det homoseksuelle menneske lige så meget som alle andre.

Så har jeg holdt hele dette foredrag uden at ofre de almindeligste indvendinger mod min eksegesi så meget som en sætning. Det vil jeg i få sætninger råde bod på nu, selv om jeg måske kommer til at læne mig lidt ind over Carsten Elmelunds emne.

I 1990-erne var det almindeligt at sige, at det bibelen omtaler var **sakral homoseksualitet eller homoseksuel prostitution** ikke homoseksualitet i almindelighed. Altså homoseksualitet ved afgudstempeler. Argumentet er ikke blevet gentaget i de senere faser af debatten. Mit gæt er, at det er fordi de fleste har indset, at det ikke holder vand.

Centrum og afsæt i disse tekster, der omtaler homoseksualitet som synd er ikke gudstjeneste/afgudsdyrkelse men dekalogen (de ti bud). Og det er handlingen – til tider med tilstræbt neutrale ord – der omtales.

Det andet argument lever derimod stadig: Oldtiden kendte ikke det, vi forholder os til. En homoseksuel identitet, hvor mennesker ikke kan andet end sex med samme køn.

To bemærkninger om det:

Først: I hvert fald nogle i oldtiden kendte godt mennesker, hvis driftsretning var éntydigt rette mod deres eget køn. (Det vil CEP sikker komme ind på)

For det andet – og måske nok så vigtigt: Jeg tror, der ligger en skjult dagsorden lige her, som måske også afslører, hvorfor vi så ofte taler forbi hinanden. Hvis vi skal have en mere frugtbar debat – og det siger jeg både til meningsfæller og andre – så skal vi have fat i dette spørgsmål: Vi er simpelthen uenige, om hvor stor en rolle kulturanalytiske spørgsmål spiller i vores bibellæsning. Jeg anerkender at ordet homoseksualitet først opstår i midten af 1800-tallet.

Og lad os så antage, at først er når det italesættes – for nu at bruge et modeord – antager nogle mennesker denne italesættelse som en identitet.

Jeg er lidt i tvivl om det er rigtigt; men OK. Lad os antage.

Det synes nogen gør en stor forskel i den etiske vurdering. Ikke jeg.

Og på grund af den forskel kommer vi ofte til at tale alvorligt forbi hinanden.

Jeg kan forklare hvorfor, med en risikabel parallel. Altså risiko for at virke sårende, hvis man ikke lægger mærke til hvad der er sammenligningspunktet i det, jeg nu siger.

I Tanzania arbejder LM blandt det stolte folk Masaierne. Et af problemerne med masaierne er deres hang til kvægtyveri: Det gør dem upopulære i samfundet og belaster deres omgivelser.

Denne hang til kvægtyveri skyldes ikke, at masaierne er specielt tyvagtige. Det er et stolt folk med stolte traditioner. Kvægtyveriet skyldes et træk i massaisk identitet som en massai ikke bare kan sætte sig ud over:

Det sidder dybt i den masaiske kultur at alt kvæg tilhøre masaierne.

Altså massiaerne stjæler ikke kvæg. De bringer det hjem...

Jeg er ikke ude på at sammenligne kvægtyveri og homoseksualitet. Men jeg er ude på at sige:

Det påvirker jo ikke vores etiske vurdering af handlingen, at den er rodfæstet i identiteten. Det etiske spørgsmål afgøres på om det er mod Guds ord og hvad det gør ved næsten.

Men det kan sandelig godt påvirke vores måde at møde det menneske, der udfører handlingen.

Det kalder på indføling, forståelse, medvandring og en dybere dialog...

Vi vil give tid, vi vil være sammen med mennesket, vi provokeres også til at stille spørgsmål ved vores egen identitet.

Denne forskel i anvendelsen af identitetsbegrebet i diskussionen trænger vi til at drøfte dybere også på tværs af den aktuelle uenighed.

En praktisk slutbemærkning:

Jeg er medlem af de kirkeministerielle udvalg. Derfor er jeg meget optaget af ikke at komme til at agere som om jeg forhandler i det offentlige rum eller slipper formodninger om resultatet af udvalgets arbejde løs..

Det skaber ikke noget problem for min deltagelse i den eksegetisk og teologiske debat om dette emne. Det er offentligt stof og ikke i den forstand til forhandling.

Men jeg forudser at vi - især ved paneldebatten i eftermiddag - vil komme til at drøfte politiske og kirkepolitiske spørgsmål. Jeg håber at I vil have forståelse for at jeg i den debat vil forholde mig venligt lyttende; men ikke deltage...

Samkønnet sex i et historisk lys¹

Af Lektor Ph.D. Carsten Elmelund Petersen, (cep@dbi.edu) Dansk Bibel-Institut

Indledning

Det er ikke et nyt fænomen, at der er mennesker af samme køn, der har seksuelle forhold til hinanden. Religionsforskeren Dag Øistein Endsjø siger, at der altid har været "vidt udbredte forestillinger om mennesker som helst unngår seksuell omgang med personer av modsat kjønn".²

Der tales meget om venskab og kærlighed som legitimering af parforhold blandt bøsser og lesbiske, men reelt ønsker de en legitimering af deres seksuelle handlingsliv under ordnede anerkendte forhold, så den sidste rest af dårlig samvittighed kan blive udrenset. Den fulde humanistiske udgave af dette er det rene kønsneutrale parforhold. Man vil ikke medgive, at Skaberen fra begyndelsen har skabt mand og kvinde forskelligt således, at kønspolariteten kan gå i samspil (altså både med- og modspil). Klassisk kristendom har med støtte i bibelteksterne altid holdt fast i, at manden og kvinden er skabt forskelligt, og at den eneste legitime seksuelle samlivsform er den monogame heteroseksuelle ægteskabsform, altså ægteskabet mellem en mand og en kvinde.³ Der forudsættes for min del, at ægteskabet er 1) kærlighedens fællesskab, 2) en ramme om seksuallivets udfoldelse og 3) stedet for slægtens videreførelse. Man bør bemærke sig rækkefølgen, som, jeg mener, kan udledes af det bibelske tekstmateriale.⁴

Begrebet samkønnet sex handler om seksuelle handlinger, seksuelle forbindelser og forhold mellem personer af samme køn, uanset hvilken historisk ikklædning det har. I 1990'erne var der mange, der fremstillede sagen således, at homoseksualitet først var noget, der dukkede op i slutningen af 1800'tallet. Det er den homoseksuelle person og det homoseksuelle parforhold, som hævdes at være nyt. I dag foreligger der meget faglitteratur, hvor begreber som homoseksualitet og biseksualitet frisk og frejdigt bruges på noget, der skete både i oldtiden og middelalderen. For at undgå det begrebsmæssige pindehuggeri vælger jeg min egen emnedefinition, nemlig:

¹) Bearbejdet manuskript fra foredrag ved høring i Bethesda, København d. 31. maj 2010. Foredraget prætenderer ikke at være primærforskning med læsning af primærlitteratur på originalsprogene fra oldtiden.

²) Dag Øistein Endsjø: *Sex og Religion – Fra jomfruball til hellig homosex* (Universitetsforlaget) Oslo 2009, pp. 94

³) Det er monogamt ifølge de normative tekster i skabelsesberetningen. Det bruges singularis, når der tales om, at en mand forlader sin far og mor (ikke mødre) (1 Mos 2,24). Det er denne normative tekst, som både Jesus (Matt 19,5) og Paulus griber tilbage til (Ef 5,31). I den gammeltestamentlige tidsalder tillod Gud polygami, men det var aldrig udtryk for Guds oprindelige skabervilje.

⁴) Dagens foredrag er arrangeret af Evangelisk Luthersk Netværk, og pointen er dels at skabe debat, men også at

Samkønnet sex.

De historiske aspekter er kun relevante for den aktuelle stillingtagen. Derfor er det ikke en stringent historisk fremstilling. Men det, som trækkes frem, er netop valgt, fordi det er en del af den aktuelle debat.

Dispositionen for det følgende er:

Aktuel status

Historisk perspektiv: Glimt fra oldtiden

Historisk perspektiv: Glimt fra kirkehistorien

Aktuel Status

Lov om registreret partnerskab blev vedtaget i 1989. I midten af 1990'erne blev et udvalg nedsat af de danske biskopper. Dette udvalg leverede en rapport,⁵ som mødte en del kritik. Et alternativt udvalg kom med en rapport, omtalt som "den grønne rapport".⁶ Derefter blev biskoppernes svar, at der kunne foretages en gudstjenestelig markering af registrerede partnerskaber, der er indgået på rådhuset. I året 2009 blev der indgået 12.180 vielser i folkekirken, og der blev indgået 18.630 borgerlige vielser, mens der blev indgået 390 registrerede partnerskaber.⁷

I Norge har Stortinget vedtaget ny kønsneutral lovgivning angående ægteskab/partnerskab, der er trådt i kraft.⁸ Men der er pr. juni 2010 ingen kønsneutral liturgi i Den norske kirke.⁹

I Sverige har lovgiverne i 2009 indført et kønsneutralt partnerskab, og kort efter indførte Svenska Kyrkan ny kønsneutral liturgi.¹⁰

Den aktuelle status er, at der på mange planer ideologisk, politisk og kirkelige er stærke kræfter, der vil indføre en kirkelig vielse af par af samme køn i Den danske Folkekirke, og argumentet er, at der ønskes en ligestilling, så diskrimination undgås.

levere modforestillinger og argumenter imod en påtænkt anerkendelse af de homoseksuelle parforhold.

⁵) Niels Thomsen m.fl.: *Registreret Partnerskab, Samliv og Velsignelse*, (Århus stift) Århus 1997.

⁶) Carsten Elmelund Petersen m.fl. *Kærligheden glæder sig ikke over uretten*, Fredericia 1996, pp. 7-39 eller den elektroniske version: <http://www.dbi.edu/Portals/0/Homofilirapport.pdf> pp. 2-41.

⁷) *Kristeligt Dagblad* 24. april 2010, p.1.

⁸) <http://www.regjeringen.no/nb/dep/bld/tema/homofile-og-lesbiske/felles-ekteskapslov---ikraftttredelse-og-.html?id=509376>

⁹) <http://www.kirken.no/?event=doLink&famID=9269>

¹⁰) http://www.svenskakyrkan.se/Kyrkomotet/Skrivelser/Uppladdade_filer/e826a353-2d9f-4513-8e1a-

Diskriminering af andre end monogame heteroseksuelle ægteskaber?

I 1990'erne var Landsforeningen af Bøsser og Lesbiske meget aktive. I dag er denne forening omdannet til Landsforeningen for bøsser, lesbiske, biseksuelle og transpersoner. En undergruppe er Bigruppen, som er et socialt netværk for biseksuelle mellem 15 og 115 år.¹¹ Hvis man af pragmatiske grunde håber, at man kan stoppe den påståede diskriminering af homoseksuelle ved ikke at anerkende partnerskaber på lige fod med ægteskaber, så tager man fejl. I midten af 1990'erne var tre lesbiske kvinder med i et tysk TV-program, og de ankede over, at de, som lesbisk trekant, ikke kunne få deres samliv registreret, og at de ikke alle tre kunne stå hvid brud i den forbindelse.¹² Der vil fortsat komme grupper, der oplever sig diskrimineret, ikke kun lesbiske trekantforhold, biseksuelle trekantforhold, men også klassisk polygame familier, som i mange andre lande har ret til den samlivsform.

Historisk perspektiv: Glimt fra oldtiden

I Europa og Nordamerika bruger mange mennesker i kirkeligt regi enorme ressourcer på at arbejde for ligestilling mellem ægteskabet og samkønnede partnerskaber, og det giver ofte reaktioner fra kirkerne i Den tredje Verden, som ikke har samme holdning til denne ligestillingstendens. På forskningsfronten angående homoseksualitet var Michael Foucault (død 1984) det store navn i 1980'erne, mens John Boswell var 1990'erne betydeligste forfatter (død 1994). I forskerkredse er begge forskeres teser blevet diskuteret, og disse har mistet betydning. Forskningens stjerne i 2000'erne er Bernadette Brooten, hvad angår sex i oldtiden. Brooten siger, at "Det er i antikkens kultur man for eksempel må lete etter de oprindelige årsakene for hvorfor kirker i Nordeuropa og Nord-Amerika i dag er mer opptatt av homoseksualitet enn nogen annen form for seksuel aktivitet". Det er derfor kritikverdigt, at seksuelle krænkelser og overgrep udført af gejstlige, og at seksualiseret overgrep og partnervoldtægt i ægteskab og hjem overhovedet finder sted blandt mennesker der kalder sig kristne.¹³ Der er i det aktuelle kirkeliv en veludviklet evne til at overse sådanne forhold, mener Brooten.

574ea02f4dc4.pdf

¹¹) Landsforeningen for bøsser, lesbiske, biseksuelle og transpersoner (jf. <http://www.lbl.dk/>). Bigruppen (jf. <http://www.lgbt.dk/index.php?id=120>).

¹²) Nævnt af Jesper Langballe: Som mand og kvinde, *Tidehverv* 1995/3, pp. 56-66.

¹³) Bernadette J. Brooten: Naturen, loven og det almindelige – En systematisk analyse av tidlige kristne forestillinger om seksualitet, i: Halvor Moxnes, Jostein Bjørtnes og Dag Øistein Endsjø (red.): *Naturlig sex? Seksualitet og kjønn i den kristne antikken*, (Gyldendal Akademisk) Oslo 2002, p. 73.

Det er indlysende, at hun har ret i, at det er påvirkning fra den klassiske græske og romerske oldtid, der ikke er gjort op med, som fører kirken på sidespor i dag. Alene af den grund at der i NT er advaret imod nogle, som tydeligvis påvirket af græsk filosofi vil forbyde ægteskab, som det skabergode, som det er (1 Tim 4,3), viser en modstrid mellem Bibelen og en stor kirkes aktuelle status. Det er imidlertid ikke blot en bestemt kirke, der er ramt, det er et generelt problem for kirkerne i den vestlige verden.

Påvirkningen fra den græske filosofi har ført teologien og kirken ind i et blandingsprodukt mellem bibelsk tænkning og græsk filosofi, som er årsag til Den romersk-katolske Kirkes stædige pukken på cølibatet for præster. Efter min opfattelse er det også påvirkning fra den græske tænkning, som har givet slagside i den teologiske opfattelse af seksualitet og ægteskab op gennem historien, og som forstærkes af Foucaults fejltagte tese i 1980'erne, og som stadig fremføres af en række folk i debatten om samkønnede parforhold.

I oldtidens Grækenland

Ud fra emnet samkønnet sex vil vi tage fat på det historiske perspektiv ved at trække noget af den faglitteratur frem, som foreligger om den klassiske oldtid. Der er en del at sige om samkønnede forhold i oldtidens Grækenland og Rom.

Ekskurs: Pæderasti overlapper homoseksualitet

I de filosofiske akademier havde den voksne pæderastiske filosof (*erastes*) seksuelle forhold til store drenge og unge mænd (*eronomos*).¹⁴ I den græske oldtid kaldes det drengekærlighed. Men de drenge/unge mænd, der var attraktive som objekter for drengekærligheden, var typisk 12-18 år.¹⁵ Det er næppe entydigt, for det er også blevet hævdet, at en mandsperson først er eronomos, så erastes og så fra 25-årig gift.¹⁶ Det gjaldt oldtidens Grækenland, hvor den passive part i det pæderastiske forhold både kunne være under og over det, der betragtes som den kriminelle lavalder i Danmark anno 2010. I oldtidens Rom var det muligvis anderledes. Allan Lund beskriver de attraktive drenge for pæderastiske forhold i Rom, at de var i alderen 15-18 år.¹⁷ Man kan derfor ikke afskrive oldtidens pæderasti i dag som udtryk for pædofili, der er kriminaliseret, fordi dets objekt er børn under 15 år. Der er givetvis en række mellemregninger som ikke skal undersøges her, men det må noteres, at oldtidens pæderasti overlapper både pædofili og homoseksualitet i moderne forstand.

¹⁴) Begge begreber - *erastes* (elskeren) og *eronomos* (den elskede) - er afledninger af ordet *eros*, som betyder begær. Det er samme problemstilling, der er nævnt i 1 Kor 6,9 om dem, som udøver unaturlig utugt, og dem, som lader sig bruge til den.

¹⁵) Steffen Kiselberg: *De gamle grækere og den nye mand – Græsk homoseksualisme og platonisk kærlighed i idehistorisk og kønspolitisk belysning*, (Musæum Tusculanum Forlag) København 1982, pp. 11 og 35.

¹⁶) Ole Thomsen: Mandligt og kvindeligt i grækernes liv, *Kritik* 65, p. 9.

¹⁷) Alan A. Lund: *I seng med romerne – Køn og sex i det antikke Rom* (Musæum Tusculanum Forlag) København 2006, pp. 66.

Det er Homers skrifter fra den græske oldtid, der er udgangspunktet for Aalbæk-Nielsen. "Ægteskabet er indstiftet, fordi en mand må have en hustru til at passe huset og føde sine legitime børn". Passionen udfoldes gerne uden for ægteskabet. Hustruen var gift, og hun var derved befriet fra at føle sig ensom, mens manden havde en bredere horisont. For kvinden var brylluppet en overgang fra "natur" til "kultur" og hustruen måtte ofte kun forlade hjemmet ved religiøse festligheder og begravelser, skriver Aalbæk-Nielsen.¹⁸ Manden ejede kvinden, og hustruen var underordnet, og ægteskabets formål var børneavl. Sådan var det græske aristokratiske samfund for de frie mænd. Han kunne have forhold til andre kvinder eller til drenge, men det er forbudt for hustruen at have forhold til andre end manden. Manden havde et seksuelt forhold til hustruen, og tillige ofte også til konkubiner (medhustruer), hetærer (længerevarende forhold) og prostituerede. Men, siger Aalbæk-Nielsen, for "de græske mænd var et kønsligt forhold til kvinder og mænd ikke et enten-eller, men et både-og, og alligevel var der heller ikke tale om et biseksuelt forhold i moderne forstand".¹⁹

Pæderastien var en af mulighederne i oldtidens Grækenland, og det var for den frie mand, (ikke for kvinder, slaver og børn). Samfundet var jo aristokratisk. Pæderasti kommer sprogligt af pais (dreng) og erastes (elsker). Drengeskærlighed var formelt forbudt i Grækenland, men alligevel var det udbredt i skik og brug. Det fandtes dels i form af prostitution og dels som et led i opdragelsen af de unge mænd, og som sådan var pæderastien en del af pædagogikken. I Sparta var pæderastien en integreret del af kulturen.

Xenophon skriver i *Lakedaimonernes statsforfatning II*, om at "i Bøotien, hvor den voksne og drengen er forenet i et rigtigt ægteskab", men i Elis handler det bare om et øjeblikks forelskelse", men andre steder i Grækenland er det anderledes. Lykurg har overbevist folkene i Lakedaimon om at pædagogik er godt, men pæderasti er skamfuldt, så man skal holde sig fra det, altså fra samkønnet sex. Der var pæderasti i flere bystater, men det var omdiskuteret, for som det siges "men i mange stater forbyder loven ikke, at man begærer børn".²⁰

Ekskurs: Polyteisme og variationsseksualitet

En konsekvens af pæderastien kunne ses i den græske mytologi, hvor guderne lignede det samfund, som de var guder for. "Når den græske homoseksualitets oprindelse må søges længere tilbage end Homer, skyldes det, at det vrimler med homoseksuelle forhold i den græske mytologi. 33 af de græske guder var aktive homoseksuelle, heriblandt de fornemmeste af dem, Zeus og Apollon, om end de også havde med kvinder at

¹⁸⁾ Kai Aalbæk-Nielsen: *Kærlighed i Antikken - I tidens Ånd 1*, (Gyldendal) København 1999, pp. 43 og 70.

¹⁹⁾ Kai Aalbæk-Nielsen: *Kærlighed i Antikken - I tidens Ånd 1*, (Gyldendal) København 1999, pp. 43, 70-72 og 93.

²⁰⁾ Kai Aalbæk-Nielsen: *Kærlighed i Antikken - I tidens Ånd 1*, (Gyldendal) København 1999, p. 73.

gøre", skriver Aalbæk-Nielsen.²¹ Nu er guderne i det gamle Grækenland ofte magter, højere magter, vejr-guder osv. Men det er personificerede ved navne og menneskelige træk. Der var 33 guder, der var aktive pæderaster, og Steffen Kiselberg kalder det en guddommeliggørelse af pæderastien.²²

Det er diskuteret meget, om Paulus kendte den græske verden. Han var jøde af Benjamins stamme (Rom 11,1 og Fil 3,5), men alligevel født med romersk statsborgerskab (ApG 22,25-29), så han har haft et vist kulturelt/tværkulturelt niveau, når han tager afstand fra samkønnet sex i generel form (Rom 1) og i specifik form (1 Kor 6,9 og 1 Tim 1,10). I de paulinske breve advares imod mytologien (1 Tim 1,4, 4,7 og 2 Tim 4,4). Paulus har næppe været så uvidende, som mange har villet gøre ham til.

Seksualitet i oldtidens Grækenland er den frie herres aktivitet, og derfor blev den aktive pæderasti accepteret, mens kvindernes seksualitet var uvæsentlig. Det handlede simpelthen om forholdet mellem den dominerende og den dominerede. Aalbæk-Nielsen siger, at det er anderledes end nutidens heteroseksuelle og homoseksuelle forhold, der hviler på ligeværd.²³ Men hvorfra kommer lighedstanken, for i kristendommen er der ikke ligeværd mellem ægteskab og samkønnet partnerskab?

Mellemregningen er, at Paulus i sin beskrivelse af ægteskabet netop betoner ægtefællernes ligeværdighed og gensidighed, og det er i modstrid med den gældende opfattelse i den græsk-romerske verden. Det gør Paulus flere gange udtrykkeligt i 1 Kor 7, og denne ligeværdighedstanke er på kollisionskurs med den aristokratiske græske tænkning. Paulus skriver, at en ægtemand skal give sin hustru, hvad han skylder hende, og omvendt. Der er ikke tvivl om, at det er erotisk kropslighed, der er tale om, for Paulus forklarer, at en mand råder ikke over sit eget legeme, men det gør hans hustru (1 Kor 7,3-4). Endvidere siger Paulus til ægtefolk, at de ikke må holde pause i seksuallivet, med mindre det sker efter gensidig aftale. Hvis der skal være pause, så skal de være "blevet enige om det for en tid" (1 Kor 7,5). Her er der tale om, at seksuallivet ikke kun er til for børneavlens skyld, det fremgår af en så central bibeltekst som 1 Kor 7. Senere i samme kapitel skriver Paulus, at en ægtemand med god ret tænker på sin hustru, hvordan han kan være hende "til behag" (1 Kor 7,33), ligesom hustruen tænker på at være sin mand "til behag" (1 Kor 7,34). Igen ser vi den tydeligt fremhævede gensidighed mellem ægtefællerne hos Paulus.

I flere andre relevante steder ser vi, at Paulus siger noget, som er totalt i modstrid med den

²¹) Kai Aalbæk-Nielsen: *Kærlighed i Antikken - I tidens Ånd 1*, (Gyldendal) København 1999, p. 86.

²²) Steffen Kiselberg: *De gamle grækere og den nye mand - Græsk homoseksualisme og platonisk kærlighed i idehistorisk og kønspolitisk belysning*, (Musæum Tusculanum Forlag) København 1982, pp. 37 og 82.

²³) Kai Aalbæk-Nielsen: *Kærlighed i Antikken - I tidens Ånd 1*, (Gyldendal) København 1999, p. 118.

græske aristokratiske tænkning: "Mænd elsk jeres hustruer, ligesom Kristus har elsket kirken og givet sig hen for den ..." og "Sådan bør også mændene elske deres hustruer som deres egne lemmer" (Efes 5,25; 28). Det er utænkeligt at de gamle græske aristokrati kunne tænke sådan, men Paulus belærer de kristne om noget som er anderledes. Bernadette Brooten mener, at Paulus i 1 Kor 7,4 argumenterer i overensstemmelse med gammel jødisk lov, som anerkender hustruens ret til samleje dels for forplantningens skyld og dels for kvindens egen seksuelle nydelse.²⁴

Omsvinget med Platon

Platon ser kærligheden, eros, sammen med en higen efter det sande, det gode og det skønne. Eros er for Platon en vej til renselse af sjælen for sanselig erotik, til en skuen af den egentlige virkelighed, ideernes verden, hvor udødeligheden og den evige lykke hersker. Der er sjælen befriet fra sit legemlige fængsel. Eros er den enkelte sjæls frelseslære, og den er mere religiøs end erotisk. Ole Thomsen gør gældende, at Platon er den første græske forfatter, der udtrykkeligt "erklærer, at homoseksuelt samkvem, mænds såvel som kvinders, er *mod naturen* (*Lovene* 636 og 835-842)".²⁵ Det er den platoniske kærlighed, der er fremtrædende i debatten om kirkelig vielse af samkønnede par. Der fokuseres på venskab og kærlighed, men seksualiteten lever hengemt hos mange, der ønsker en kirkelig vielse for samkønnede par. Det er et påfaldende træk, som forekommer at være tabuiserende. Der er tale om en ideologisering af venskabet løsrevet fra det seksuelle begær og de seksuelle handlinger.

I oldtidens Rom

Homoseksuel adfærd var en græsk specialitet, der blev overført til Rom, skriver Alan A. Lund.²⁶ "Begrebet "homoseksualitet" fandtes ikke i det gamle Rom, men nok den handling, som dette moderne begreb betegner, for romerske mænd var biseksuelle. Drengeskærligheden fandtes, men den var af en helt anden karakter end den græske pæderasti", skriver Aalbæk-Nielsen.²⁷ Allan Lund beskriver de attraktive drenge for pæderastiske forhold i Rom, at de var i alderen 15-18 år.²⁸

²⁴) Bernadette J. Brooten: *Naturen, loven og det almindelige – En systematisk analyse av tidlige kristne forestillinger om seksualitet*, i: Halvor Moxnes, Jostein Bjørtnes og Dag Øistein Endsjø (red.): *Naturlig sex? Seksualitet og kjønn i den kristne antikken* (Gyldendal Akademisk) Oslo 2002, pp. 79-82.

²⁵) Ole Thomsen: *Mandligt og kvindeligt i grækernes liv*, *Kritik* 65, pp. 11-12.

²⁶) Alan A. Lund: *I seng med romerne – Køn og sex i det antikke Rom* (Musæum Tusculanum Forlag) København 2006, p. 179.

²⁷) Kai Aalbæk-Nielsen: *Kærlighed i Antikken - I tidens Ånd 1*, (Gyldendal) København 1999, p. 140.

²⁸) Alan A. Lund: *I seng med romerne – Køn og sex i det antikke Rom* (Musæum Tusculanum Forlag) København 2006, pp. 66.

Pæderastien var populær i Rom, som den var det i Athen og Sparta, men i Rom havde den kun erotisk betydning, hverken æstetisk eller personligt betydning som i det gamle Grækenland. Lovgivningen forbød seksuelt samkvem mellem personer af samme køn, vel at mærke når de var romerske borgere, men det var tilladt romerske mænd at have forhold til unge slaver.²⁹

Fra 225 f. Kr. bliver det imidlertid forbudt ved lov, "men det hjalp ikke, og i den følgende tid finder man de kendteste navne blandt de homoseksuelle, som f.eks. Cæsar, og i kejsertiden navne som Tiberius, Caligula, Harian, Elagabal og endelig Nero som den, der åbenlyst udstillede sin homoseksualitet". Sueton (ca. 75-160 e.Kr.) skriver, "at Nero lod en dreng ved navn Sporus kastre og giftede sig med ham offentligt i overensstemmelse med den almindelige ceremoni ved indgåelse af ægteskab". Kejser Nero var ifølge de kristne den værste kejser i Rom. Også i Rom var ægteskabets formål børneavl, og det havde intet med kærlighed at gøre. Kærligheden havde andre veje.³⁰

Augustus' virkninger

Kejser Augustus (63 f.Kr. – 14 e.Kr.) er den første kejser efter kejserdømmets indførelse i Rom. "Den romerske mand er også biseksuel under Kejserdømmet, og hans begær efter drenge udstrækker sig nu til at begære drenge af fri herkomst og ikke blot sønner af slaver".³¹ Det førte til samfundsmæssige konsekvenser. Kejser Augustus indså, at der blev født færre børn, ikke mindst i overklassen. Det kunne føre til, at samfundet blev destabiliseret. I år 18 f. Kr. indførte kejser Augustus to love. De skulle regulere romernes seksualliv og stabilisere ægteskabet og familien som samfundets bærende element. Formålet skulle være, at folketallet igen skulle begynde at stige. Vi forstår jo af andre sammenhænge, Luk 2,1ff., at kejser Augustus havde gang i det med folketællinger, og man forstår jo baggrunden for kejserens interesse for statistik. Det blev nu en pligt at gifte sig og få børn. Ægteskabsbrud blev straffet. Ungkarles mulighed for at arve blev begrænset, og ugifte kunne få pålagt en særlig skat. Lovgivningen gav enker 100 dage til at blive gift igen, med mindre de var over en vis alder. Fraskilte fik et år til at blive gift igen. Ugifte, enker og fraskilte blev forment adgang til offentlige forlystelser. Ægteskabsbrud og utroskab blev straffet, alt sammen for at fremme børneavlen. Men "Homoseksualitet blev derimod ikke straffet for det var ikke umoralsk i det biseksuelle Rom", skriver Aalbæk-Nielsen. Lovgivningen var

²⁹) Kai Aalbæk-Nielsen: *Kærlighed i Antikken - I tidens Ånd 1*, (Gyldendal) København 1999, pp. 158-159.

³⁰) Kai Aalbæk-Nielsen: *Kærlighed i Antikken - I tidens Ånd 1*, (Gyldendal) København 1999, p. 193.

³¹) Kai Aalbæk-Nielsen: *Kærlighed i Antikken - I tidens Ånd 1*, (Gyldendal) København 1999, p. 198.

imidlertid ikke effektiv, når det gjaldt om at begrænse antallet af seksuelle forbindelser.³² På juraens og magtens vej blev der kæmpet, men ikke sejret. Befolkningen var optaget af underholdning og begærstilfredsstillelse.

Stoikernes indflydelse

I 2.-4. århundrede e. Kr. sker et omsving så der kommer egentlig moralsk kamp mellem de frie gamle idealer og de nye. Kærlighed og troskab blev nye dyder.³³ De romerske stoikere etablerede en moralsk oprustning for kvindelig kyskhed, ægteskabelig troskab, familiesammenhold og ingen børnedrab. Ægteskabet og børneavl er en pligt. Lykken er at leve dydigt. Prostitution og homoseksualitet forbydes. Stoikernes filosofi om selvbeherskelse førte til, at mændene måtte begrænse sig til ægteskabet. I det følgende så kommer ægteskab, venskab og kærlighed til at høre sammen, og det er stoikernes fortjeneste. Seneca krævede troskab af både manden og kvinden. Ægteskabet skulle holde sammen ved vilje og ikke ved passion. Det er på dette tidspunkt, at man opfinder ringen som symbol på ægteskabet.³⁴

Ægteskabsbrud og skilsmisser var der dog stadig. Mange ægteskaber blev ramt af barnløshed og der måtte "ikke-romere" til for at fylde pladserne i samfundet.³⁵

Samkønnet kult i Rom

Rom kom igennem en moralsk udvikling til det bedre gennem stoikernes positive indflydelse. Senere kom det voksende kristne segment til at få stadig større indflydelse som salt i samfundet. Inden det nåede dertil havde det i perioder set sort ud. Vi tager et eksempel der viser bundniveauet i Rom: Der var kultisk samkønnet sex i Rom. Forfatteren Livius fortæller i bog 39 af sit værk *Fra Byens Grundlæggelse* om Bacchuskulten fra år 186 f. Kr. "Mænd horede oftere med mænd end med kvinder. De, der ikke var indstillet på at begå umoralske og forbryderiske handlinger, blev slagtet som offerdyr og ofret. Kultens højeste bud var at anse alt for tilladt". Det var en kultfest, hvor den berusende vin satte deltagerne i en ekstatiske stemning, som førte til mange forskellige seksuelle handlinger og ikke mindst til samkønnet kultisk sex.³⁶

Bernadette Brooten har påvist, at der også var en vis form for offentlig anerkendelse af

³²) Kai Aalbæk-Nielsen: *Kærlighed i Antikken - I tidens Ånd 1*, (Gyldendal) København 1999, pp. 198-200.

³³) Kai Aalbæk-Nielsen: *Kærlighed i Antikken - I tidens Ånd 1*, (Gyldendal) København 1999, p. 209.

³⁴) Kai Aalbæk-Nielsen: *Kærlighed i Antikken - I tidens Ånd 1*, (Gyldendal) København 1999, pp. 230-240.

³⁵) Kai Aalbæk-Nielsen: *Kærlighed i Antikken - I tidens Ånd 1*, (Gyldendal) København 1999, p. 239.

³⁶) Alan A. Lund: *I seng med romerne - Køn og sex i det antikke Rom* (Musæum Tusculanum Forlag) København

kvinders samliv med kvinder lokalt i romertidens Ægypten.³⁷ Bernadette Brooten siger derfor, at Paulus er den første i litteraturen, der sætter en ligeværdig vurdering af samkønnet mandlig sex og samkønnet kvindelig sex i Rom 1. Det er nyt i verdenslitteraturen.³⁸ Det peger i retning af, at Paulus netop viste, hvad han skrev om og at han var kulturelt velorienteret.

Det forekommer i denne sammenhæng relevant at overveje, at Paulus i sine breve skriver ind i en græsk-romersk kultur, hvor han fordømmer homoseksuel adfærd (Rom 1,26-27; 1 Kor 6,9), og hvor han fastholder det sjette bud netop i slutningen af det sjette kapitel i Første Korinterbrev, men hvor han tillige anvender den græske talemåde om, at alt er tilladt på bordskik og spiseregler (1 Kor 6,12 og 1 Kor 10,23).

Homoseksuelle personer og relationer i Rom

Der var homoseksuelle handlinger, men ikke homoseksuelle personer i det gamle Rom, skriver Allan A. Lund.³⁹ Det er sandt, at der ikke specifikt var den homoseksuelle identitet, som er kendetegnet af moderniteten, men det fremgår senere, at der er homoseksuelle personer forstået som personer, der ikke følte lyst og trang til at have seksuelle forhold til personer af modsat køn.

Det romerske begreb "cinaedus" er en betegnelse for en bestemt umandig, feminin og svanset type. På latin også ofte kaldet "homo mollis", skriver Allan Lund. Homo mollis betyder oversat et blødt menneske. Det er et modbegreb til den virile mandighed. En sådan person, en cinaedus, gik ofte i upassende tøj, der hellere passede til kvinder, og en sådan person havde karakteristiske træk, f.eks. at klø sig med blot en finger. "Cinaedus var af køn nok en mand, men han var en mand, der seksuelt lod sig tage og bruge som kvinde af "rigtige" mænd, og mentes at nyde det". Kun undtagelsesvis kunne en cinaedus have sex med en anden cinaedus. En cinaedus havde den seksuelt passive rolle, han lod sig bruge seksuelt oralt eller analt. Biologisk var han en mand, men han havde en kvindelig adfærd, skriver Lund. Han opregner en række latinske begreber på en sådan person; cinaedus, homo mollis, pathicus, semivir eller subacus.⁴⁰

2006, pp. 87-91.

³⁷) Jorunn Økland: Intet nyt under Kristus En dialog med Bernadette Brooten om kvinners "unaturlige" begjær i antikken, i: Halvor Moxnes, Jostein Bjørtnes og Dag Øistein Endsjo (red.): *Naturlig sex? Seksualitet og kjønn i den kristne antikken* (Gyldendal Akademisk) Oslo 2002, p. 131.

³⁸) Dag Øistein Endsjo og Halvor Moxnes: *Naturlig sex?*, i: Halvor Moxnes, Jostein Bjørtnes og Dag Øistein Endsjo (red.): *Naturlig sex? Seksualitet og kjønn i den kristne antikken* (Gyldendal Akademisk) Oslo 2002, p. 19.

³⁹) Alan A. Lund: *I seng med romerne – Køn og sex i det antikke Rom* (Musæum Tusculanum Forlag) København 2006, p. 13.

⁴⁰) Alan A. Lund: *I seng med romerne – Køn og sex i det antikke Rom* (Musæum Tusculanum Forlag) København 2006, pp. 183-184.

Allan Lund gør opmærksom på, at det har været diskuteret fagligt, men han henholder sig til det latinske udtryk "malibria pati", der frit oversat betyder at lade sig bruge som kvinde. Det peger i retning af, at der i en række situationer er tale om en persontype, der kan ligne det, man i nyere tid har kaldt en ægte homoseksuel mand, altså fysisk set en mand, men med en personlig identitet, der stort set kun tiltrækkes seksuelt af mænd. Lund gør da også rede for, at en romersk mand, dominus, passede seksuelt sammen med 1) en kvinde; 2) en dreng; 3) en cineadus.⁴¹ Allan Lund beskriver de attraktive drenge for pæderastiske forhold i Rom, at de var i alderen 15-18 år.⁴² En cinaedus er et voksent menneske, og der er her tale om samkønnet sex mellem voksne personer.

Også i Rom fandtes der mandhaftige damer, der havde en seksuel rolle. De blev kaldt "tribade", og denne persontype foretog upassende seksuelle handlinger og blev betragtet som en mand i en kvindekrop. Tribaderne, de mandhaftige kvinder, var den "aktive" seksuelle part i modsætning til de blødgigtige mænd, der var den "passive" part i de seksuelle relationer. Tribaderne kan have aktive seksuelle relationer til begge køn, men de foretrækker seksuelle forhold til kvinder. Tribaderne havde efter Allan Lunds ord "biseksuel adfærd". De var mere fleksible end de blødgigtige mænd, der var monoseksuelle, dvs. de var alene til den passive del i den seksuelle akt. Der var folk dengang, f.eks. Caelis Aurelius, som betragtede blødgigtige mænd og mandhaftige kvinder som mentalt syge.⁴³ Selvom betegnelsen homoseksuel identitet og homoseksuelle personer er en nyere betegnelse, så peger Allan Lunds beskrivelser i retning af en kvindelig mandstype og en mandhaftig kvindetype, som mistænkeligt minder om nogle nutidige homoseksuelle persontyper.

Men også i oldtiden var der mænd, der kun var til kvinder. Kejser Claudius var kun til kvinder Han var åbenbart en ægte heteroseksuel person ifølge Suetonius' biografi om ham.⁴⁴

Allan Lund er ikke uvillig til at tale om heteroseksuelle relationer og homoseksuelle relationer i oldtidens Rom. Han opregner de "A: "heteroseksuelle" relationer" mellem en fri mand og en pige/kvinde og nogle af oldtidens satirikere regner og forholdet mellem en mandhaftig kvinde og en dreng til denne kategori, og "B: homoseksuelle" relationer" mellem en mand og en dreng, eller

⁴¹) Alan A. Lund: *I seng med romerne – Køn og sex i det antikke Rom* (Musæum Tusculanum Forlag) København 2006, p. 186.

⁴²) Alan A. Lund: *I seng med romerne – Køn og sex i det antikke Rom* (Musæum Tusculanum Forlag) København 2006, pp. 66.

⁴³) Alan A. Lund: *I seng med romerne – Køn og sex i det antikke Rom* (Musæum Tusculanum Forlag) København 2006, pp. 196-199.

⁴⁴) Alan A. Lund: *I seng med romerne – Køn og sex i det antikke Rom* (Musæum Tusculanum Forlag) København 2006, pp. 193-194.

mellem en mand og en "homo mollis", eller mellem en mandhaftig kvinde og en anden kvinde".⁴⁵

Selvom den modernistiske identitet som homoseksuel rolle er kommet fra slutningen af 1800'tallet, så har der været personer, der ikke følte sig tiltrukket af det modsatte køn i flere årtusinder.

Der var personer disponeret for samkønnet sex i oldtiden

Det, som er trukket frem, viser, at af hovedargumenterne, der har været brugt i debatten for kirkelig anerkendelse af samkønnet sex ikke holder.

Jesus kendte en kategori af mennesker, der var uegnede til heteroseksuelt ægteskab. Det fremgår af Matt 19,11-12. Platon kendte en kategori af mennesker, der var uegnede til ægteskab. Han lader i *Symposium* Aristofanes sige følgende om personer af mandskøn, der begærede personer af samme køn: "Når de bliver voksne bliver de pæderaster, og til ægteskab og børneavl har de ingen tiltrækning af naturen, men de presses imod det af sædvanen. De er imidlertid tilfreds med at leve sammen ugift."⁴⁶ Om den seksuelle praksis siger Platon gennem en af personerne, der taler i lovene i *Lovene*, at når mænd ligger med kvinder for at få børn, er vellysten, som opnås, i overensstemmelse med naturen, men det er imod naturen, når mænd ligger med mænd, og når kvinder ligger med kvinder.⁴⁷

Aristoteles siger i *Den nichomachiske Etik* om mænd, der har seksuelt samkvem med personer af deres eget køn: "Nogle gør det af deres naturlige disposition, mens andre gør det af vane, som de der er misbrugt fra barndommen af.

At der har været mennesker, der ikke følte primær tiltrækning til personer af modsat køn har altid været kendt – og det rejser alvorlig tvivl om motiverne hos fortalere for kirkelig vielse af samkønnede par, når man argumenterer imod den viden, der foreligger.

Askese og børneavl af nød?

Poul Joachim Stender har gjort gældende, at kristne har det forhold til sex, at det handler om skyld, skam og dårlig samvittighed, og at det eneste legitime formål med sexlivet er børneavl. Paulus er skurken, hvis man skal tro Stender, for Paulus lovpriser enlig afholdende stand.⁴⁸ Der er

⁴⁵) Alan A. Lund: *I seng med romerne – Køn og sex i det antikke Rom* (Musæum Tusculanum Forlag) København 2006, p. 195.

⁴⁶) Platon: *Symposium*, 192B.

⁴⁷) Platon: *Lovene*, 636C.

⁴⁸) Poul Joachim Stender: *Med Gud i sengen – En sightseeing gennem Biblens sexliv*, (Unitas) Frederiksberg 2010,

ingen tvivl om, at kirkens historie illustrerer en slagside, og som sådan har Stender et anliggende. Men Stender overser, at Paulus i 1 Kor 7 med sine positive ord om enlig stand skriver ind i en græsk-romersk kulturverden, hvor kejser Augustus gennem lovgivning havde fremsat en pligt til ægteskab og en pligt til børneavl. Paulus' ord om enlig stand er en sikkerhedsventil.

Korint lå i det gamle Grækenland. En af fortællingerne fra den græske mytologi – som har været kendt i miljøerne i det gamle Grækenland - er om den unge mand Hippolytos, som slet ikke var interesseret i erotik, seksualitet og ægteskab. Det ville kærlighedens og seksualitetens gudinde, Afrodite, ikke finde sig i, så den unge Hippolytos endte som et maltrakteret lig. Dag Øistein Endsjø tager det som udtryk for, at i den græske kultur var ægteskabet en pligt, som man ikke ustraffet kunne modsætte sig.⁴⁹ Det er en sådan kultur, Paulus skriver op imod, når han taler om enlig stand.

Troels Engberg-Pedersen overser Paulus' udsagn, som er sagt ind i en kulturverden, der kendte pligten til ægteskab og børneavl gennem kejser Augustus' lovgivning.⁵⁰

Kirsten Busch Nielsen mener, at vi i dag har en anden forståelse af og viden om både homoseksualitet og en række andre menneskelige fænomener end tidligere. Selve "forestillingen om, hvad seksualitet er i det hele taget, er historisk bundet". Opfattelsen af homoseksualitet og parliv mellem homoseksuelle er overhovedet først blevet til gennem det seneste århundrede, og det "samme gælder for resten selve begrebet seksualitet", skriver Busch Nielsen. Seksualitet er et historisk fænomen, men det betyder dog ikke, at det er ukendt i de bibelske tekster. Det betyder ifølge Busch Nielsen, at "man ikke kan regne med, at det, en gammel- eller nytestamentlig tekst siger derom, uden videre kan overføres til vor tid", og det samme gælder udsagn fra kirkehistorien. Der er markante forskelle på dengang og nu: "Uanset forskelle i kirkehistorien, så har seksualitet i kirkens historie aldrig været opfattet i anden forstand end at seksuelt samkvem mellem mand og kone nu engang var nødvendigt for børneavlens skyld".⁵¹ Kirsten Busch Nielsen henviser tidligere i sin artikel til Jakob Ballings artikel fra 1996 som belæg for de generaliserende påstande.⁵² Selv om Busch Nielsen med denne reference har belæg for en skævhed i den

pp. 9,14,24.

⁴⁹) Dag Øistein Endsjø: *Sex og Religion – Fra jomfruball til hellig homosex* (Universitetsforlaget) Oslo 2009, p 9.

⁵⁰) Troels Engberg-Pedersen: Paulus om homoseksualitet, i: Kirsten Busch Nielsen m.fl.: *Forkynd evangeliet for al skabningen*, (Forlaget ANIS) København 1996, pp. 33-55.

⁵¹) Kirsten Busch Nielsen: Lyst og lære - Om homoseksualitet som teologisk tema, i: Kirsten Busch Nielsen m.fl. *Forkynd evangeliet for al skabningen - Om kirkelig velsignelse af registrerede par*, (Forlaget ANIS) København 1996, pp. 64-65.

⁵²) Kirsten Busch Nielsen: Lyst og lære - Om homoseksualitet som teologisk tema, i: Kirsten Busch Nielsen m.fl. *Forkynd evangeliet for al skabningen - Om kirkelig velsignelse af registrerede par*, (Forlaget ANIS) København

teologihistoriske opfattelse af ægteskabet, så er Ballings artikel mere nuanceret end Busch Nielsen lader ane. Op gennem historien har man ladet de bibeltekster, der har et markant erotisk element ude af betragtning, f.eks. Salomons Højsang, men denne erkendelse indebærer, at der i bibelteksterne er stof, der er undertrykt af påvirkningen fra græsk filosofi.⁵³ Busch Nielsen tolker den kristne seksualitets historie på baggrund af den klassisk græske aristokratiske samfunds vægt på børneavl (procreation) og platonisk kropsforagt, og ser bort fra de bibelske skrifter, hvor seksuallivet også har andre legitime formål i kærlighedens fællesskab i ægteskabet. Ifølge Paulus har hustruen legitim råderet over mandens legeme – i modsætning til det græske aristokrati, hvor manden havde ejendomsret over kvinden. Det er ikke bare Paulus, der opfinder gensidigheden. Den ligger indbygget i Den gyldne Regel, og ifølge Jesus er den sammenfattende for hele GT (Matt 7,12).

Der er i de ovennævnte tilfælde tale om en faglighed, der følger de spor, som Foucault fulgte i 1980'erne, men som er forladt af den senere forskning.

Historisk perspektiv: Glimt fra kirkehistorien

Det er ingen tvivl om, at de første kristne, der gik ud i Romerriget for at forkynde evangeliet om, at Jesus fra Nazareth var Israels Messias og tillige hele verdens frelser og herre, mødte modstand. I mødet med den græsk-romerske kultur, måtte den kristne opfattelse af det monogame heteroseksuelle ægteskab tage kulturkampen. De kristne var monoteister, og det var et kulturbrud. De troede på én Gud i modsætning til den græske mytologis gudeverimel. De var også monogame i modsætning til de græsk-romerske mænds varierede afløb for seksuelt begær. I de første kristnes levede liv var der sammenhæng mellem monoteisme og monogami.

Fra GT er der en grundlæggende regel, der afviser samkønnede handlinger mellem mænd (3 Mos 18,22). Den forekommer også i en juridisk udgave, hvor der er knyttet strafudmåling til (3 Mos 20,13). Men de juridiske love i Mosebøgerne gjaldt Israel i den gammeltestamentlige tidsalder, ikke i dag.⁵⁴

Ingen tvivl om, at GT-teksterne og den jødedom, som Jesus talte ind i, også betragtede børneavl som vigtig. Ikke desto mindre bryder Jesus med dette mønster for sin egen del, og tillige

1996, p. 59.

⁵³) Jakob Balling: Strejflys på ægteskabets kirkehistorie, *Præsteforeningens Blad* 1996/7, pp. 121-127.

⁵⁴) Carsten Elmelund Petersen: Ethiske love, juridiske love, ceremonielle love og renhedsforskrifter - systematik, sammenhæng eller sammensurium i Moseloven? <http://www.see-j.net/index.php/hiphil/issue/view/1>

siger han til disciplene, at det at følge ham kan koste afkald på almindeligt familieliv (Luk 14,23, Matt 10,37), ikke for alle, men for nogle. Derfor spørger disciplene: Vi har givet afkald, hvad får vi så til gengæld? (Luk 18,38-40). Et andet sted siger Jesus, at nogle er uegnede for ægteskab af forskellige grunde (Matt 19,12). Hos ham er der ikke pligt til ægteskab og børneavl. Paulus kræver seksuel afholdenhed før ægteskabet, og dette er i overensstemmelse med jødedommen og tekstmaterialet i GT. Men seksuel afholdenhed før ægteskabet var noget nyt i den græsk-romerske verden, så også der var der kulturkamp.⁵⁵

De første kristne stod i en konfrontation ikke kun i den jødiske verden, hvor de kristne var anderledes end jøderne, hvad angår deres tro. I den græsk-romerske verden var de kristne anderledes, hvad angår deres livsførelse.

Ægteskabsjura

Der er ikke bevis for, at der blev afviklet kristne bryllupper før 300'tallet.⁵⁶ Det er ikke mærkeligt, idet det først er i 300-tallet, at Konstantin den Store giver kristendommen statsanerkendelse. Men i NT er begreber brud, brudgom, bryllup, bryllupsfest (jf. brylluppet i Kana, kongesønnens bryllup mv.), men der gives ikke anvisninger i NT, hvordan ægteskabsindgåelsen skal foregå med vidner mv. for at kunne være juridisk holdbart. Alligevel er det sjette bud og advarsler mod hor, utugt og ægteskabsbrud så massivt repræsenteret i NT, at det forudsættes kendt, hvordan et ægteskab indgås og fastholdes.

John Boswell har i kilder fra middelalderen ment at finde ritualer for en samkønnet vielse efter samme model som datidens ritualer for heteroseksuelle bryllupper.⁵⁷ Men Boswell fejltolker et ritual for indgåelse af broderskab, som om det var en kirkelig anerkendelse af samkønnede partnerskab. I dag er de fleste forskere enige om, at det er en fejlslutning.⁵⁸ Dag Øistein Endsjø omtaler "Historikeren John Boswells noe upresise sammenligning av kirkelig velsignelse av likekjønnede vennepar i middelalderen med likekjønnede ekteskap" som en af de vigtigste faktorer til de sidste 15 års omsving til fordel for en anerkendelse af samkønnede partnerskaber.⁵⁹

⁵⁵) Dag Øistein Endsjø: *Sex og Religion – Fra jomfruball til hellig homosex* (Universitetsforlaget) Oslo 2009, p. 43.

⁵⁶) Dag Øistein Endsjø: *Sex og Religion – Fra jomfruball til hellig homosex* (Universitetsforlaget) Oslo 2009, p. 54.

⁵⁷) John Boswell: *Christianity, Social Tolerance, and Homosexuality*, (The University of Chicago Press) Chicago - London 1981, pp. 4, 92, 128, 277, 333-334, og John Boswell: *The Marriage of Likeness. Same-Sex Unions in Pre-Modern Europe*, (HarperCollinsPublishers), London 1995, pp. x, 115-116, 178-282.

⁵⁸) Jostein Børtnes: Sex og venskap mellom menn i antikken og den tidlige kirken, i: Halvor Moxnes, Jostein Børtnes og Dag Øistein Endsjø (red.): *Naturlig sex? Seksualitet og kjønn i den kristne antikken* (Gyldendal Akademisk) Oslo 2002, pp. 174-207.

⁵⁹) Dag Øistein Endsjø: *Sex og Religion – Fra jomfruball til hellig homosex* (Universitetsforlaget) Oslo 2009, p. 126.

Det er bemærkelsesværdigt at Boswells fejlslutning har haft en effektiv virkningshistorie, selvom den fagligt set ikke holder.

Luther

Luther er en sammensat størrelse. Luther anerkender ikke, at seksualiteten alene har børneavl som formål. Han anerkender at det naturlige driftsliv rummer mere end det. Tillige reagerer han på at ægteskabet er gjort til et sakramente.

Luther ville tilbage til den bibelske forståelse af ægteskabet som en skaberordning. I *Den Store Katekismus* siger han i forklaringen til det sjette bud, at ægteskabet er rigt velsignet af Gud, og at mennesket i Guds tanke er bestemt for ægteskabet "med undtagelse af nogle få, som Gud har fritaget, fordi de ikke er egnede dertil, eller frigjort ved høje overnaturlige gaver, så at de uden ægteskab kan bevare kyskheden". Ægteskabet og det sjette bud skal ifølge Luther betragtes "ud fra Guds ord". Der er tale om en slet skjult henvisning til samkønnet sex, når Luther taler om "andre skammelige laster, der er udsprunget af foragt for det ægteskabelige liv".⁶⁰

Ninna Jørgensen mener ikke, at spørgsmålet om kirkelig velsignelse af registrerede par kan afgøres ved en duel på skriftsteder, for i så fald vil der være tale om en sværmerisk biblicisme".⁶¹ Det er selvfølgelig svært at vinde den diskussion, når et entydigt bibelmateriale taler imod sagen. Hvad betyder biblicisme? Jørgensen definerer ikke sit begreb, men det gør andre. Kjell Olav Sannes definerer biblicisme som en holdning til Bibelen, som betragter hvert ord i Bibelen som Guds direkte tale til os her og nu. Det drejer sig om en uhistorisk eller måske snarere ahistorisk opfattelse af Bibelen, hvor alt sættes på en lige linje og alt gives samme tidløse vægt og betydning.⁶² Det er næppe nogen, der har denne holdning, som i sin konsekvens går ind for dødsstraf for homoseksuelle handlinger. Jørgensens polemik er derfor usaglig.

Jørgensen gør gældende, at i både GT og NT er både lov og evangelium til stede, og det er det styrende princip i Luthers brug af Bibelen.⁶³ Det er en rigtig iagttagelse, men Jørgensen misbruger Luthers opfattelse af lov og evangelium. Det er bodens nødvendighed, der er forbindelsen mellem

⁶⁰) Martin Luther: *Den Store Katekismus*, København 1996, pp. 79-83.

⁶¹) Ninna Jørgensen: "...med mindre den indbyrdes kærlighed og fred krænkes« Om Luthers syn på Skriften og ceremonierne, i: Kirsten Busch Nielsen m.fl.: *Forkynd evangeliet for al skabningen - Om kirkelig velsignelse af registrerede par*, (Forlaget ANIS) Frederiksberg 1996, p. 30.

⁶²) Kjell Olav Sannes: *Troens kart - Guds landskap - Grunnlagsspørsmål i dogmatikken* (Universitetsforlaget) Oslo 2008, pp. 121.

⁶³) Ninna Jørgensen: "...med mindre den indbyrdes kærlighed og fred krænkes « Om Luthers syn på Skriften og ceremonierne, i: Kirsten Busch Nielsen m.fl.: *Forkynd evangeliet for al skabningen - Om kirkelig velsignelse af registrerede par*, (Forlaget ANIS) Frederiksberg 1996, p. 12.

lov og evangelium.⁶⁴ Det mangler.

Nu er det sådan, at De ti bud er stadfæstet af Jesus. Luther anerkender De ti Bud, fordi de er det bedste udtryk for den naturlige lov. På den baggrund foretager Luther "en dulgt omtale af homoseksuel praksis som en konsekvens af Romerkirkens udbredelse af kyskhedsidealet til andre end dem, der har afholdenhedens nådegave". Jørgensen får i forbindelse med udlægningen af Det sjette bud i Den store Katekismus skrevet følgende: "I Luthers Tyskland, derimod, eksisterer der for det første bordeller, som de ugifte unge mænd kan benytte sig af (:uden dermed, efter lovens bogstavelige formulering, at overtræde budet om ikke at bryde ægteskabet!)"⁶⁵ Det er en yderst formalistisk opfattelse af lovens bogstavelige formulering.

Luther skriver selv om forholdet mellem situationen på jødernes tid og på Luthers egen tid: "Offentlige horehuse var ikke (som nu) tilladte. Derfor var ægteskabsbrud hos jøderne den mest udbredte form for ukyskhed."⁶⁶ Luthers siger vel blot, at ægteskabet kan brydes på mere end en måde. Jørgensens forsøg på at formilde Luther forekommer ikke overbevisende.

Luther kendte godt samkønnede forhold mellem mænd, og han mener, at Karthäusermunkene havde indført dem. Luther kaldte selv disse arrangementer for "italienske bryllupper", og han tog han afstand fra dens slags arrangementer.⁶⁷

Påstanden om at ægteskabet er et sakramente

Ægteskabet er ikke et sakramente. Flere skribenter har i den aktuelle debat antydnet, at hvis ægteskabet kunne anerkendes i kirken, men ikke partnerskabet, så er der tale om en sakramentalisering af ægteskabet. Som modvægt til det og som legitimering af samkønnede parforhold siges, at ægteskabet er en social kontrakt, en borgerlig ordning og et verdsligt anliggende.⁶⁸

Efter luthersk opfattelse er et sakramente et frelsesmiddel indstiftet af Herren Jesus selv under

⁶⁴) Både hos Luther selv og i *Confessio Augustana* tales om bodens nødvendighed. Boden kaldes også omvendelse og består af anger og afløsning jf. *Confessio Augustana* artikel 12.

⁶⁵) Ninna Jørgensen: "...med mindre den indbyrdes kærlighed og fred krænkede« Om Luthers syn på Skriften og ceremonierne, i: Kirsten Busch Nielsen m.fl.: *Forkynd evangeliet for al skabningen - Om kirkelig velsignelse af registrerede par*, (Forlaget ANIS) Frederiksberg 1996, pp. 23-24.

⁶⁶) Martin Luther: Den store Katekismus, (oversættelse ved Leif Grane) (Credo Forlag), København 1996, p. 80.

⁶⁷) Jf. <http://www.kristeligt-dagblad.dk/artikel/80856:Debat--Italiensk-bryllup-uden-Luthers-deltagelse?all=1>

⁶⁸) Provst Johanne Hastrup: Ægteskabet er ikke et sakramente. Gør plads til de homoseksuelle, *Kristeligt Dagblad* 14. april 2010. Biskop Kresten Drejergaard: Rådhus først, kirke så, kronik i *Kristeligt Dagblad* 12. april 2010 og Kresten Drejergaard, i: Laura Elisabeth Schnabel: Skal kirkebrylluppet ud af folkekirken? *Kristeligt Dagblad* 24. april 2010.

hans liv på jorden. Et sakramente er et nådemiddel, hvor Guds ord er det konstituerende, hvortil kommer til et ydre fysisk tegn. I dåben er vandet det ydre fysiske tegn og i nadveren er brød og vin de ydre fysiske tegn. Jesus indstiftede nadveren den første skærtorsdag og efter sin opstandelse gav han en dåbsbefaling.⁶⁹ Jesus gav ingen ægteskabsbefaling. Ægteskabet er ikke indstiftet hverken på Golgata eller udenfor den tomme grav påskemorgen. Det var der jo allerede, inden Jesus kom, og han var selv gæst ved brylluppet i Kana. Jesus bekræfter selv, at ægteskabet er en skaberordning, og han kritiserer sin samtids skriftkloge, at de har tilsidesat skaberordningen.

Ægteskabet er ikke noget sakramente. Det kan undre, at man lægger det frem, som om ægteskabet var et sakramente. Vi har jo et ritual for vielse (bryllup) i Den danske Folkekirke, og i det ritual er der intet sakramentlignende, intet nådemiddel. Ritualet citerer vor Herre Jesus, men det, han siger, er jo en reference til, at ægteskabet er en skabelsesordning. Ritualet citerer Jesu ord: "Har I ikke læst at Skaberen fra begyndelsen skabte dem som mand og kvinde og sagde: "Derfor skal en mand forlade sin far og mor og binde sig til sin hustru ..."" (Matt 19,4-5), og denne reference til 1 Mos 2,24 er ikke det eneste, der peger på, at det er en skaberordning. Ordene fra 1 Mos 1,26-28a indgår i den indledende tekstlæsning".⁷⁰ Det er Vulgatas latinske ord for mysterium sacramentum i Efes 5,33, der er baggrund for, at ægteskabet i 1274 bliver gjort til sakramente i Romerkirken.

Skabelsesberetningens ord om ægteskabet spiller en hovedrolle for forståelsen af ægteskabet i hele kirkens historie. Ægteskabet er indstiftet i paradiset før syndefaldet, og som sådan er det en kirkelig opgave, at forkynde at ægteskabet er indstiftet af Gud.

Det er Gud som Skaberen, der har sat sine skaberordninger ned i verden. Det har aldrig været meningen at vi mennesker selv skal spille gud og forsøge at konstruere nye fundamentale skaberordninger. Det gjorde de gamle grækere, de konstruerede også nogle guder, der passede til; guder med homoseksuel, biseksuel og pæderastisk adfærd. Da de første kristne gik ud i den græsk-romerske verden kunne det ikke blive kompromis, men derimod konkurrence, konfrontation og kamp. Sådan må det nødvendigvis også være i dag.

⁶⁹) Se *Confessio Augustana* artikel 7,9,10,13,14.

⁷⁰) *Gudstjenesteordning for Den Danske Folkekirke – Ritualbog*, København 1992, pp. 94-102

De teologiske og kirkelige konsekvenser af et vielsesritual for et homoseksuelt parforhold¹

Af Børge Haahr Andersen (bha@dbi.edu)

Rektor på Dansk Bibel-Institut og hjælpepræst ved Emdrup Kirke.

Indledning.

Lad mig indlede med en personlig bekendelse. Jeg tilhører en minoritet med en særlig seksuel adfærd i det danske samfund. Det er også en minoritet i den danske kirke, om end jeg har fundet en lokal folkekirke, der accepterer folk af min slags, og hvor jeg faktisk tilhører en majoritet. Det er ikke en politisk korrekt minoritet, og derfor har jeg ikke politikeres og mediers og trendsætters bevågenhed. Fra mine teenageår var jeg mig bevidst, at jeg var anderledes end mine kammerater i HF-klassen, i civilforsvaret eller i muntert selskabeligt lag sammen med naboer og medstuderende. Selv på pastoralseminariet eller blandt præstekollegaer eller som konfirmandunderviser har jeg kunne føle mig som en fremmed fugl. Når jeg hårdt presset er blevet tvunget til at gå til bekendelse, har jeg ind imellem grebet mig selv i at rødme som en forvokset teenager, der ikke passer ind i fællesskabet. Når jeg har diskuteret etiske eller seksuelle aspekter ved mine tilbøjeligheder med andre, har jeg oplevet en bred vifte af reaktioner fra respekt og beundring til latterliggørelse, sygeliggørelse, vrede og foragt.

Min seksuelle særhed består i, at jeg var seksuel uerfaren, om end ikke helt ukysset, indtil jeg blev gift, og at mit ægteskab helt bogstaveligt er et livslangt projekt, hvor min kone og jeg er lovet hinanden ved en offentlig gudstjeneste, at vi vil være hinanden tro, leve sammen i et livslangt følgeskab og reservere al seksuel energi og aktivitet på hinanden og forsage alle andre. Det er der kommet fire børn ud af, men har også bundet os sammen, sådan at vi er et med hinanden på en helt unik måde.

På to punkter er min livshistorie en udfordring mod den tid, jeg lever i. For det første mener jeg, at forvaltningen af et menneskes seksualitet og parforhold ikke blot er et individuelt og personligt valg, som er andre uvedkommende. Jeg mener, min livsstil er forankret i en almen og normativ etik for forvaltning af seksualitet og parforhold, og at den kan udledes af Bibelen og den kristne

¹ Foredrag ved høring i Bethesda, København d. 31. maj 2010 arrangeret af Evangelisk Luthersk Netværk.

tradition. For det andet er min forståelse af ægteskabet som et livslangt forpligtende fællesskab en udfordring til den individualisme, der hærger vores kultur.

Bare for at undgå en misforståelse: I kristelig forstand er jeg ikke bedre end en seksuel voldmand, for i Jesu etiske undervisning tæller tanker og fantasier på samme niveau som handling. Men på det sociale plan befinder jeg mig inden for rammerne af det traditionelle jødiske og kristne ægteskabssyn.

Nu jeg er i gang med mine egne særheder, så er jeg også venstrehåndet. Jeg tilhører den generation, der blev tvunget til at skrive med højre hånd, men på fodboldbanen eller når jeg slår søm i, fungerer venstre side bedst. Som barn hed det kejthåndet, og det skulle man vendes af med. Det har ikke haft teologiske eller kirkelige konsekvenser, at samfundet har skiftet syn på os venstrehåndede. Det er måske en lidt søgt sammenligning, men pointen er: Trenden i det danske samfund er, at engang mente man, at det var mest rigtigt at være højrehåndet og mest rigtigt kun at have sex med sin ægtefælle. I dag er man åben over for alle former for sex, som foregår med frivillig tilslutning mellem mennesker over den seksuelle lavalder. Man kan fortsat bruge sex konstruktivt i kærlighedens tjeneste eller destruktivt, så man skader sig selv eller andre. Ligesom man kan bruge venstre hånd konstruktivt eller destruktivt.² Jan Lindhardt siger det på den måde: "Det sjette bud er også faldet ud, for hele seksuallivet er på vej væk fra etikken".³

Vue over 50 års udvikling.

Den generation af præster, som blev ordinerede i ung alder og først går på pension som 70-årig, har oplevet en rivende udvikling. Da de blev præster, måtte en præst forlade sin stilling, hvis han blev skilt fra sin ægtefælle. Efter et par årtier i embede var der en sag om en københavnsk kollega, som var lige ved at blive afskediget, fordi han levede papirløst sammen med en kvinde. I halvfjerdsene, da ungdomsoprøret slog igennem i dele af præstestanden, sprang de første københavnske præster ud som homoseksuelle, andre præster blev advokater for eller praktiserede selv papirløst samliv, åbent ægteskab med accept af utroskab eller accept af flere på hinanden følgende ægteskaber, seriel monogami. I 1989 kom loven om registreret partnerskab, i 1997 åbnede biskopperne en mulighed for en kirkelig markering af indgåelsen af det homoseksuelle parforhold, i 2005 kom et vejledende velsignelseshandling i visse stifter og nu i 2010 en nedtælling i gang imod en egentlig vielse af

² "Kønslivet betragtes i dag som en i sig selv etisk neutral størrelse, der kan bruges eller misbruges som så meget andet". Fra bagsiden af bogen: *Forkynd evangeliet for al skabningen. Om kirkelig velsignelse af registrerede par*. Fire forfattere fra det teologiske fakultet, København. Anis 1996.

³ Jan Lindhardt: *Ned fra Soklen*, Højbjerg 1998, s. 36.

homoseksuelle par, evt. et kønsneutralt ægteskab. En kirkelig vielse af homoseksuelle par er den foreløbige slutsten på en længere udvikling, der er foregået over cirka fem årtier. Hvis jeg bare havde været født 20 år tidligere, så ville jeg som ung have været helt "normal" i forhold til min samtid. Nu har jeg hele mit voksenliv tilhørt en minoritet, hvad angår seksuel adfærd.

Hvis jeg skal fortsætte med at male med bred pensel for at skildre udviklingen, så er der sket det, at Gud de sidste 50 år er blevet total tavs i seksualetiske spørgsmål. Bibelen reflekterer et kludetæppe af menneskelige og kulturelle vidnesbyrd om, hvordan man har forstået Guds vilje, men ikke noget normativt og entydigt. Derimod er Gud stadig vigtig som den instans, der skal velsigne fællesskabet og følgeskabet mellem to mennesker, og kirken svigter evangeliet, hvis ikke den stiller op med forbønshandlinger og ritualer, når medlemmer af kirken måtte have behov for det. I debatten i 90'erne var det stadig vigtig for nogle at forsøge at dokumentere, at selv om Bibelen var kritisk over for homoseksualitet, var de bibelske forfattere uvidende over for, at et homoseksuelt forhold kunne være forbundet med ægte kærlighed og venskab. I dag er det tilsyneladende vedtaget som noget indiskutabelt, at de bibelske udsagn reflekterer en fortidig traditions holdning. At Jesus skulle repræsentere Guds vilje, når han udtaler sig, eller om apostlene har en normativ særstilling ligger uden for horisonten. På grund af AIDS-epidemien og de ekstremt mange brudte parforhold og det konsekvent individualistiske udgangspunkt, som vores kultur har, er der en længsel efter stabile og trofaste og trygge relationer.

Det kristne syn på ægteskab og samliv, som det synliggøres i det nuværende vielsesritual.

Hvad er de teologiske konsekvenser af, at denne holdningsændring slår igennem, ikke blot i det danske samfund, men også bliver hovedtendensen i Folkekirken?

a) Et helhedssyn udledt af Bibelen

Den jødiske og kristne grundfortælling om skabelsen beskriver ægteskabet som en skaberordning og den mest fundamentale byggesten i de menneskelige fællesskaber. Alle andre fællesskaber, forældreskab, familieskab, venskab, naboskab, arbejdsfællesskab er afledt af denne grundordning.

I den sammensatte virkelighed i verden uden for Paradiset er grundordningen hele tiden truet – af utroskab, af flerkoneri, prostitution. Ikke mindre end to af de ti bud sætter en hegn omkring ægteskabet. De få steder, homoseksuelle forhold afvises i GT, afvises det som noget, der entydigt går imod Guds bestemmelse med mennesket bestemmelse fra skabelsen.

NT siger ikke noget nyt. Jesus henviser til, at Gud i sin tid skabte mennesket som mand og kvinde og præciserer, at mennesket derfor ikke må bryde den enhed mellem mand og kvinde, som

er knyttet til ægteskabet. Hvad enten den enhed brydes ved at åbne for seksuelle fantasier om en anden end ægtefællen eller skilsmisse. I hustavlerne bekræfter Paulus det samme syn på ægteskab. I formaningerne til præster og biskopper forudsættes det med det betonede udtryk: *én kvindes mand*.

Der er for mig at se kun et område, hvor NT tilføjer noget nyt i forhold til GT. Det er i undervisningen om den enlige stand som noget, der er under Guds nåde og velsignelse på linje med ægteskabet. At leve som single indebærer, at man må leve seksuelt afholdende. Det er forbundet med afkald og offer, ligesom ægteskabet er det på andre punkter, men er også forbundet med særlige muligheder for at satse på andre fællesskaber. Her rummer kristendommen noget nyt i forhold til GT, og her er der en nuance i forhold til jødedommens forståelse.

b) De nuværende to ritualer i ritualbogen af 1992 for kirkelig vielse og for velsignelse af borgerligt indgået ægteskab går i sin substans tilbage til Luther og reformationen og reflekterer det syn på ægteskab, som jeg her har skitseret.

Ægteskabet er ikke et sakramente, for det er ikke som dåb og nadver indstiftet af Kristus for at forkynde evangeliet. Men det er indstiftet af Gud som en grundordning, som er knyttet til menneskets skabte identitet som kønsvæsen og socialt væsen. Ud fra den måde, vi mennesker er skabt på: den biologiske, genetiske og sociale kønsforskellighed, den sociale, personlige og seksuelle tiltrækning mellem mand og kvinde, udspringer den gudvilledede ordning: det livslange, heteroseksuelle ægteskab som rammen for kærlighed og fællesskab, for sex og frugtbarhed og børn. Den første læsning i vores nuværende ritual er et udpluk fra skabelsesberetningen. Den ligger lige til højrebent ved en vielse, for den siger, at det, at et par går ind i et ægte fællesskab med en offentlig løftes aflæggelse og erklæring ikke bare er deres egen fikse ide eller en solid dansk og international tradition, men er en gudvillet bestemmelse, der er lige så gammel som verden selv.

Den næste læsning er ikke uden kant, for nu at sige det på den måde. Jesus bliver bedt om at forholde sig til en uenighed i den jødiske kultur omkring, hvornår en skilsmisse er tilladt og siger så med citat fra 1. Mos 2, at den enhed mellem to mennesker, som ægteskabet mellem mand og kvinde konstituerer, er så ukrænkelig, at vi mennesker ikke må bryde den. I Bjergprædikenen tilføjer han, at det må vi end ikke bryde enheden på tankens plan ved at have seksuelle fantasier om en anden end ægtefællen. Tanken i den anden læsning er altså: Nu forlader jeg den familiære enhed, hvor jeg er vokset op og går ind i en ny enhed, som er mere fundamental end den enhed, jeg har med de mennesker, jeg er knyttet til med blodets bånd, og den enhed må jeg ikke bryde ud af igen.

Den tredje læsning handler om at realisere kærlighed i handling inden for ægteskabet. Ordene er formaningsord knyttet til et bredere fællesskab, den indbyrdes kærlighed i den kristne menighed.

Man kunne godt have valgt en formaning, som specielt er knyttet til ægtefæller fra hustavlerne i Efeserbrevet, men man vælger nogle prægnante ord om kærlighed.

Når et par indgår ægteskab i kirken anno 2010, kan man uden mellemregninger øse af den jødiske og kristne forståelse af ægteskabet: Kønsforskellighed, behov for fællesskab, tiltrækning midt i forskelligheden, seksuelt, personligt, socialt, kærligheden, enheden i forskelligheden, ubrydeligheden, offentlighedskarakteren. Men dette tilvalg af ægteskabet er også et fravalg: Man vælger den ene og forsager alle andre. Men dette ja til ægteskabet er også et nej og et fravalg af andre samlivsformer, ritualiserede eller ej: Det er et nej til flerkoneri, til utroskab, til skilsmisse og nyt ægteskab, det er et nej til pornografi og seksuelle fantasier.

Når folkekirkemedlemmer eller embedsindehavere i dag ikke længere tolker ægteskabsritualet ud fra den forankring i skabelsen og Jesu forkyndelse, sådan som det sker i vores kirke i stor stil, sker der en devaluering og en omtolkning af ordene i ritualen. Skriftlæsningerne bliver ikke normative læsninger, men deskriptive vidnesbyrd om, hvad man tidligere har tænkt. Det brugbare bliver venskabs- og følgeskabsaspektet. Løftet bliver en hensigtserklæring, "bør leve" er ikke, sådan som ritualen og Jesu ord om ægteskabets ukrænkelighed definerer det, men sådan som de to parter nu bliver enige om det. "Til døden skiller" bliver til "ideelt set til døden skiller", eller "til kærlighedens død skiller".

Sidestillingen af heteroseksuel og homoseksuel vielse.

Hvad sker der, hvis man forsøger at sidestille homoseksuelle parforhold med heteroseksuelle parforhold og laver et ritual for det?

Der sker faktisk temmelig meget med selve ritualens indhold. Kønsforskelligheden som noget gudskab, den seksuelle tiltrækning, ordene om at to forskellige bliver et kød, frugtbarhed og børn, skaberorden, den ubrydelige enhed, troskaben – alt dette må man pille ud af ritualen. Tilbage bliver venskabs- og kærlighedsrelationen.

Der findes et rigt arsenal af skriftcitater, der kan bruges ved en vielse mellem mand og kvinde. Man kan også finde en række skriftcitater, der handler om samkønnet sex i Bibelen, men de er meget upassende at læse ved en vielse af homoseksuelle par. Det, man så gør, er, at man finder nogle afsnit, der handler om kærlighed og venskab generelt, river dem ud af deres kontekst og putter dem ind i et ritual.

Et kønsneutralt vielsesritual, sådan som det allerede er kørt i stilling i Sverige,⁴ reducerer ægteskabet til noget, der ligner et platonisk kærlighedsforhold. Om et parforhold er med sex eller uden sex er nemlig ritualet lige så uvedkommende, som om parret er venstre- eller højrehåndet.

Denne reducere af ægteskabet mellem mand og kvinde til at være velsignelsen af to menneskers kærlighed og deres behov for at synliggøre sig som par, er allerede sket. Det kan man forvise sig om ved at læse vielsesprædikener, hvor ni ud af ti handler om kærlighed. Nu vil man altså have knasterne fjernet i selve vielsesritualet, sådan at det bliver helt sterilt og platonisk. Det er jo forståeligt nok! Når man i den gamle bøn efter vielsen beder Gud om at bevare denne orden og velsignelse urokket iblandt os, så er det jo i sit saglige og historiske indhold en bøn om, at ægteskabet som skaberorden må bevare sin eksklusive placering i det danske samfund. Det er jo en direkte bøn om, at Gud hurtigst muligt ved et guddommeligt under må fjerne visse sider i et kommende ritualbog.⁵

Hvis vi et øjeblik erindrer os biskoppernes udtalelse i 1997,⁶ så var der i den en bevidsthed om balancere mellem ægteskabets særstilling i Bibelen og traditionen og samtidig imødekomme homoseksuelles behov for en kirkelig markering. Det gjorde til vigtigt for nogle af biskopperne at fastholde, at man ikke ville have, at den kirkelige markering fik en rituel karakter med tilspørgsel og forbøn med håndspåleggelse. Ærindet var dengang dels at tage hensyn til det kirkelige fællesskab, men det var også at markere, at et ægteskab og et homoseksuelt parforhold ikke på alle måder kunne sidestilles. Vi var nogen, som dengang sagde, at det ikke kan lade sig gøre at fastholde ægteskabets særstilling og samtidig tillade en kirkelig markering. Enten erkender vores kirke, at det var en fejltagelse eller også må man omdefinere ægteskabet. Dengang var ordet kønsneutralt ægteskab ikke opfundet, men man havde indledt en vej, som lander her.

Visse af disse biskopper er stadig i deres stilling, andre er trådt tilbage. Men der er en larmende tavshed på det fundamentale spørgsmål: 1) Hvorfor var det relevant at tage hensyn til det kirkelige

⁴ www.svenskakyrkan.se Kyrkostyrelsens skrivelse, 12. juni 2009.

http://www.svenskakyrkan.se/Kyrkomotet/Skrivelser/Uppladdade_filer/e826a353-2d9f-4513-8e1a-574ea02f4dc4.pdf

⁵ Ved et foredrag som opfølgning af Thomsen-rapporten sagde Niels Thomsen, at man efter hans skøn burde fjerne bønningen om at "bevare den orden urokket iblandt os" fra ritualbogen, for teologisk var ordningsteologien ikke holdbart, og reelt havde nye samlivsformer for længst røkket ved ægteskabets eksklusive særstatus. Niels Thomsens teologi er så konsistent, at han ikke blot kan omtolke indholdet, men også, at den nye forståelse af ægteskabet skal tydeliggøres i ritualet.

⁶ Biskopperne fastholder ægteskabet som Guds gode orden for livsfællesskabet mellem mand og kvinde og som ramme om familiens liv og børnenes opvækst. Vi fastholder synet på ægteskabet, som det kommer til udtryk i de bibelske skrifter og i vor kirkelige tradition. Dette syn på ægteskabet anfægtes ikke af, at der er mennesker, som lever i registreret partnerskab. Det registrerede partnerskab henter ikke sin begrundelse eller identitet i ægteskabet, men i de pågældendes ønske og dermed egen ansvarlige beslutning om at ville leve deres liv i forbundethed med et menneske af samme køn. Alene af hensyn til det kirkelige fællesskab er det derfor vores opfattelse, at der ikke bør institueres nye ritualer på dette område.

fællesskab i 1997, men ikke i 2010? 2) Og – hvorfor er det ikke længere vigtigt at bevare den særstilling, ægteskabet har i Bibelen og traditionen?

Hvad er de kirkelige konsekvenser af et ritual for homoseksuelle par?

Ritualerne er Folkekirken mest tydelige forkyndelse. Det har noget at gøre med ritualernes karakter af totalkommunikation og tillige det faktum, at det er her, kirken har sin mest folkelige berøringsflade. Som Hans Ravn Iversen skriver det: "Et vellykket kirkeligt ritual er evangelisk set en totalkommunikation, en forening af opløftende oplevelse og forkyndende fortolkning af deltagernes liv og situation". Og senere om vielsen af to af samme køn: "Et kirkeligt ritual vil gøre deres parforhold synligt og normalt – noget, man ikke hele tiden behøver at forklare og forsvare".⁷

Hvad vil der ske, hvis man sidestiller et ritual for ægtevielse med et ritual for vielse af homoseksuelle? For det første vil det indebære, at vi får to ritualer, som gensidig modarbejder hinanden. Det nuværende ritual for ægtevielse tilkender ægteskabet mellem mand og kvinde en eksklusiv særstilling som en unik skaberordning. For det andet vil der på alle andre i alle kirker skulle ligge et ritual, som direkte strider mod folkekirkenes trosgrundlag. I februar 1998 advarede "De otte" i en fællesudtalelse mod den situation og skrev: "Et autoriseret ritual ville heller ikke formelt ændre bekendelsen, men dog være en så tæt afledet tolkning heraf, at det ville gøre det vanskeligt at aflægge præsteløftet uden forbehold".⁸

Vi har i efterhånden mange årtier levet med en læremæssig splittet kirke. Det har kunnet lade sig gøre, fordi man i en luthersk kirkeforståelse tager udgangspunkt i det, der foregår i den enkelte lokale kirke. Hvis præstekollegaerne på præstestolen begyndte at stave Gud med lille eller med deres eksempel tydeliggjorde noget, der stred mod kirkens normative skrifter, så kunne man som lokal menighed have frihed til at profilere en anden linje. Det var problematisk, hvis biskopperne kollektivt udtalte sig imod Guds ord, som det skete i 1997. Men også her har der indtil videre været frihed til lokalt at fastholde den oprindelige klassiske kristne tro. Et autoriseret ritual vil berøre hver eneste præsts arbejdsbøger og hver eneste kirkegængers salmebog. Det vil være en ny og vanskelig håndterbar situation for os. Vi skal helt tilbage til rationalisme i begyndelsen af 1800-tallet for at finde noget, der ligner en parallel. Den status, et ritual har, den måde, den gennemtrænger den

⁷ Hans Ravn Iversen: De kirkelige handlinger som skæringspunkt mellem evangelium og kultur, i bogen *Forkynd Evangeliet for al Skabningen*, Anis 1996, s. 81.

⁸ Det er afsnittet i præsteløftet, som lyder sådan: "og såvel her som ved de øvrige hellige handlinger udføre alt i overensstemmelse med de for folkekirken gældende forskrifter".

lokale kirke på, den tydelighed i signal til kirke og samfund, som den udtrykker, gør det meget svært for os andre med samme tydelighed at profilere kirkens oprindelige holdning.

De underliggende spørgsmål.

1) Omtolkningen af de kristne grundbegreber.

"I dansk kultur betragter de fleste mennesker i dag kønslivet som en i sig selv etisk neutral størrelse, der kan bruges eller misbruges som så meget andet". "Hvorvidt homoseksuel praksis er rigtigt eller forkert, vil der være forskellige meninger om". Og senere: "Der er nemlig tale om, at synspunkter i Bibelen må vægtes over for indsigter fra moderne kultur". Citaterne stammer fra indledningen til bogen *Forkynd Evangeliet for al skabningen*, som fire universitetsteologer skrev i kølvandet på debatten midt i 90'erne.⁹

Den normative instans i etiske spørgsmål i den folkekirkelige hovedstrøm er ikke længere Bibelen, men indsigter fra moderne kultur kombineret med individets personlige valg i situationen. Løgstrups bog om "Den etiske Fordring" fra 1956 med hans afvisning af normativ etik og hans argumentation for en ren situationsetik er blevet folkekirkens bibel i etiske spørgsmål. Det betyder, at al seksuel udfoldelse og alle former for partnerskab, som ikke er forbundet med vold eller tvang, er etisk neutrale og overladt til den enkeltes afgørelse i situationen.

På samme måde som at Guds vilje bliver nogle overordnede almene udsagn om kærlighed, følgeskab, fællesskab, bliver evangeliet nogle overordnede betragtninger om Guds godhed, kærlighed, tilgivende og inkluderende sindelag. Gud er af væsen en postmoderne, vestlig orienteret humanist, og kilden til åbenbaring af Guds væsen er ikke Bibelen, men den moderne kulturs indsigter.

"Det er forkyndelsen af Kristi evangelium – og ikke individuelle holdninger til rituals spørgsmål – der bør stå øverst på kirkens dagsorden. .. Derfor må evangeliet forkyndes, også ved kirkelige handlinger, herunder velsignelse af registrerede par".¹⁰ Ja, faktisk er det et problem for forfatterne bag bogen: Forkynd evangeliet for al skabningen, at muligheden for at præster kan sige nej til at vie homoseksuelle, er til stede. På den ene side skal den være der, for det vil ikke fungere, hvis man vil tvinge en præst til at gennemføre en velsignelse. "For evangeliets skyld må man ønske, at præster i folkekirken er i stand til at se et registreret par i øjnene (Underforstået: og velsigne deres

⁹ Indledning til bogen *Forkynd Evangeliet for al skabningen*, Anis 1997 s. 8-9.

¹⁰ Hans Raun Iversen: De kirkelige handlinger som skæringspunkt mellem evangelium og kultur, i bogen *Forkynd Evangeliet for al Skabningen*, Anis 1996, s. 88.

parforhold). Eller i hvert fald, at nye præster har overvejet sagen så grundig, at de er i stand til det, når de tiltræder deres embede".¹¹

Det er klar tale. Et ja til velsignelse af homoseksuelle par er en test på, om man har forstået evangeliet ret. Målet er ikke blot er at få et autoriseret ritual, men målet er, at alle lokale præster og menigheder overbevises om det – minimum alle nye præster. Ellers hindres evangeliets frie gang. Man bliver selvfølgelig nødt til at acceptere en overgangsperiode, at nogle præster, der ikke har forstået evangeliet, siger nej. Men på sigt må kirken have en dagsorden, hvor evangeliets frie forkyndelse (dvs. velsignelse af registrerede par) må have forkørselsret frem for individuelle holdninger til ritualspørgsmål.¹²

Denne underliggende forskellighed gør den teologiske samtale vanskelig. For når vi citerer Bibelen, henviser til entydigheden i den kristne tradition, citerer Luther eller gør opmærksom på ritualets ordlyd, så er svaret, at det ikke er Biblens, traditionens, Luthers eller ritualets faktiske indhold, men nogle overordnede principper, der er vigtige. "Luther forkaster al seksuel udfoldelse, der ikke finder sted i ægteskabet mellem mand og kvinde." .. Det bør – på luthersk vis – ikke være Luthers syn på den bestemte sag, men hans syn på den rette (kristologiske) læsning af Skriften, der lægges til grund for stillingtagen til sagen i dag".¹³

2. Forholdet mellem stat og kirke.

Ifølge grundloven er folketinget lovgiver for kirken. Dette giver folketinget omfattende muligheder, som man dog – med enkelte undtagelser – ikke har brugt til at blande sig i de såkaldte indre anliggender i kirken. Det, som har rumsteret i den aktuelle debat, er, at folketinget tilsyneladende forholder sig ret til ikke blot at gøre det muligt at være vielsesmyndighed for homoseksuelle par, men også at pålægge kirken at lave et ritual. Tilsyneladende spiller denne trussel fra folketinget en central rolle for blandt andet Karsten Nissen. Når folketinget truer med, ikke blot at muliggøre, men at pålægge folkekirken at lave et ritual, så er det bedre, vi selv tager initiativet og laver et ritual, hvor de teologiske aspekter er gennemdrøftede.¹⁴ Det er derimod ikke et problem for Jan Lindhardt, at folketinget blander sig i kirkens indre anliggender. Folketingsmedlemmer har måske med eller uden medlemskab af folkekirken en større indsigt i den moderne kultur og er måske mere

¹¹ Hans Raun Iversen: De kirkelige handlinger som skæringspunkt mellem evangelium og kultur, i bogen *Forkynd Evangeliet for al Skabningen*, Anis 1996, s. 83.

¹² Ibid. s. 88-89.

¹³ Ibid, s. 9.

¹⁴ Kristeligt Dagblad, d. 9. 03. 2010

kvalificerede end biskopper og teologer, der ofte er handlingslammede af angst for at splitte kirken.¹⁵

Man kan forestille sig, at folketinget i denne sag ender med at pålægge kirken noget, som en stor gruppe inden for kirken finder, vil være i strid med kirkens grundlag. Resultatet kan også blive, at folketinget vælger at lade kirken selv afklare sig, men denne afklaring resulterer i noget andet end det, mange folketingsmedlemmer ønsker. I begge tilfælde kan processen blive til fremme for argumentet om at adskille stat og kirke.

3. Konsekvenser for det kirkelige fællesskab.

Det lutherske Verdensforbund nedsatte i 2003 en arbejdsgruppe, der skulle arbejde med, hvordan man undgik, at spørgsmålet om homoseksuelles rettigheder fik kirkesplittende karakter. I 2007 afleverede de en større rapport, der hedder *Marriage, Family and Human Sexuality. Proposed Guidelines and Processes for Respectful Dialogue*. Den er nu sendt i en hørings- og tænkepause til de lutherske medlemskirker i de næste fem år. Tankegangen i rapporten er med udgangspunkt i den augsburgske bekendelse, artikel 7 at skelne mellem etiske, moralske spørgsmål omkring ægteskab og familieliv og så evangeliets forkyndelse. Augustana siger nemlig, at til kirkens enhed er det tilstrækkelig at være enige om evangeliets forkyndelse og sakramenternes forvaltning. Ergo er uenigheden om **lovens** indhold og moralske spørgsmål ikke kirkesplittende. Denne usædvanlige tolkning af den augsburgske bekendelse overser helt, at bekendelse kan bruge ordet "evangelium" som modsætning til loven om Guds løfte og gerning, men også kan bruge evangeliet i en mere omfattende betydning, hvor det dækker både Guds vilje og Guds løfter.

Derfor har rapporten indtil videre ikke kunnet skabe samling. Tværtimod. De baltiske kirker har meldt, at de efter Svenska Kyrkans ritual med et kønsneutralt ægteskab ikke længere betragter Svenska Kyrkan som en del af det lutherske kirkefællesskab. Den lutherske kirke i Tanzania, som er den næststørste lutherske kirke i verden, har meddelt, at den ikke længere vil modtage penge fra kirker, der støtter homoseksuelles rettigheder i kirken. Mekane Yesus kirken i Etiopien, den hurtigst voksende lutherske kirke, har reageret lige så skarpt: Det er en klar ulydighed mod den hellige Skrift og mod ægteskabet mellem mand og kvinde som indstiftet af Gud. De afrikanske lutherske kirker har i en fælles udtalelse sagt, at tilladelse af homofile ægteskaber er "en egenrådig og arrogant ignorering af synspunkter hos andre medlemmer af Det lutherske Verdensforbund".

¹⁵ Kristeligt Dagblad d. 26. 02. 2010.

Danmark er de sidste årtier blevet velsignet med en række emigrantkirker. En tredjedel af kirkegængere i Københavnsområdet er fra emigrantkirker. Det store flertal af disse emigrantkirker vil have lignende problemer med den folkekirkelige udvikling som de unge afrikanske kirker.

Når vi taler om konsekvenser for det kirkelige fællesskab, taler vi ikke blot om, hvorvidt det er muligt at bevare den såkaldte højrefløj inden for kirken. Den danske kirke er altså ikke blot ved at bevæge sig ud i en konflikt med sin egen 1200-årige historie eller den fælles kirkes 2000-årige historie. Den er i konflikt med hovedstrømmen inden for de lutherske og evangeliske kirker.¹⁶

Fremtiden.

De teologiske konsekvenser af, at et kirkeligt ritual for en lille gruppe (i 2009 var det 390 par) ikke kan undgå at omtolke det traditionelle ægteskabssyn. Men det afslører også et andet teologisk helhedssyn med deraf følgende indvirkning på undervisning, forkyndelse, sjælesorg og diakoni. Debatten viser, at alle de centrale kristne grundbegreber kommer i spil.

De kirkelige konsekvenser er, at det bliver vanskeligt for folkekirken at være inklusiv over for os, der fastholder kirkens oprindelige syn og samtidig åben over for homoseksuelle gruppers ønske om at tilsidesætte Bibelens etiske vejledning for at få deres parforhold legitimeret og velsignet.

Kan man løse det her spørgsmål via de kirkelige frihedsordninger, sådan som man har kunnet gøre det med andre spørgsmål? Det ved vi faktisk meget lidt om på nuværende tidspunkt. At alle her ved indkøringsfasen synes at være enige om, at der skal være frihed for præster til at sige nej til at medvirke. Fremadrettet er signalerne mere tvetydige, når det handler om ordination af nye præster.¹⁷

1) Det første spørgsmål er, hvordan man skal håndtere at få et ritual ind i ritual- og salmebog, som ifølge en stor gruppe præster og folkekirkemedlemmer direkte er i modstrid med folkekirkens grundlag. Vil man fremover være villige til at trykke og autorisere to slags ritual- og salmebøger, eller bliver lokalmenigheder nødt til at lave en "Poul Nyrup",¹⁸ altså rive de kontroversielle sider ud?

¹⁶ På Dansk Bibel-Institut har vi et samarbejde med fem missionselskaber. Flere af disse må tydeliggøre, at de nok er en del af den danske kirke, men samtidig frie organisationer inden for den, og at man ikke har lod og del i den folkekirkelige udvikling. Se fx leder i Dansk Ethioper Missions Blad, 3. 2010.

¹⁷ Eks.: "For evangeliets skyld må man ønske, at præster i folkekirken er i stand til at se et registreret par i øjnene. Eller i hvert fald, at nye præster har overvejet sagen så grundig, at de er i stand til det, når de tiltræder deres embede" (Hans Raun Iversen: De kirkelige handlinger som skæringspunkt mellem evangelium og kultur, i bogen *Forkynd Evangeliet for al Skabningen*, Anis 1996, s. 83).

¹⁸ Udtrykket stammer fra et debatmøde mellem to toppolitikere, Poul Nyrup Rasmussen og Anders Fogh Rasmussen, hvor Poul Nyrup for at illustrere, at Anders Fogh Rasmussen havde forladt de liberale idealer, han tidligere havde været talsmand for, rev et par kapitler ud af en bog af Anders Fogh Rasmussen.

2) Kan ikke blot præster, men også kirkepersonale fritages fra at medvirke – og kan man sikre dette fremadrettet? Det hjælper jo ikke, at man har frihed til at sige nej, hvis man i praksis hindres i at få embede?

3) En klar forudsætning i de gamle frihedsordninger omkring frit præstevalg, mindretalsindstilling ved præstevalg m.v. var, at der ikke var pligt til gudstjenesteligt samarbejde mellem præster af forskellig teologisk observans. Man skelner i den forbindelse mellem den praktiske tjenstlige koordinering på provstiplan og fælles gudstjenester. Det sidste kræver en enighed om forkyndelsens indhold, som ikke altid er til stede. Denne frihedsordning – friheden til at sige fra over for fælles gudstjenester i pastoratet eller provstiet, har været under pres det sidste årti. Da uenigheden handler om grundlæggende forskellig forståelse af evangeliet, er det vigtigt at fastholde friheden til ikke at være tvunget til gudstjenesteligt samarbejde.

4) En komplicerende faktor er, at en del af biskopperne har valgt side til fordel for et brud med bibel og bekendelse. Det betyder i praksis, at en præst kan risikere at skulle ordineres af og stå under tilsyn af én, hvis tro og praksis man ud fra selve præsteløftet tydeligt må modsige. Det er ikke optimalt for nogen af parterne. I praksis betyder det, at det formelle bånd mellem præst og biskop reduceres til, at man ikke vil hindre ens biskop i at udøve sit tilsyn, for så vidt dette sker på grundlag af bibel og bekendelse, og at en del af opfyldelsen af præsteløftet bliver at modsige tilsynsmyndighedens aktuelle udlægning af den kristne tro. Den egentlige åndelige vejledning på kirkens grundlag kan ske gennem uformelle, men synlige ordninger, på samme måde, som at dansk kirkeliv fortsat rummer en række kirkelige bevægelser, der selv tager hånd om det åndelige tilsyn i deres arbejde. En egentlig løsning af det problem er at løsne stiftsbåndene, sådan at en præst og lokalmenighed knyttes til en biskop, ikke pga. geografi, men pga. teologi. Der burde være fleksibilitet i Folkekirken på det punkt, også selv om man ikke staver Gud med lille!

Afslutning:

Op gennem kirkehistorien har den kristne kirke ofte skullet håndtere, at den var en minoritet i forholdet til det omgivende samfunds syn på ægteskab, sex og parforhold. Det er ikke nyt i forhold til græsk kultur, at kirken i oldkirken var i opposition til homoseksuelt samliv, til flerkoneri, til promiskuitet osv. Hvor kirken op gennem kirke- og missionshistorien har været tro mod sit bibelske grundlag, har den været en stabiliserende faktor for ægteskab, børn og familieliv. Denne samfundsmæssige, sociale og diakonale betydning har vi fortsat ind i vores egen kirke og samfund.

Kan vi effektivt styrke de mindste fællesskaber i de små danske hjem, nemlig kærnefamilien, så kan vi om ti år sænke skatten med flere procent!

I forkyndelse, sjælesorg, undervisning og debat skal vi fortsætte med at værne om ægteskabet, men også at fastholde de overordnede spørgsmål om brug eller misbrug af Guds navn, om kirkens normgrundlag og forståelsen af evangeliet. Om der i fremtiden fortsat er plads til os inden for den kirkeordning, der har været vores i snart 500 år, må tiden vise.

Afsluttende ironisk efterskrift

Lad mig slutte med at komme med et forslag til vielse af homoseksuelle par, hvor der vitterlig er sammenhæng mellem tekstgrundlag og tilspørgsel og forbøn. Tilspørgsel og forbøn er et af forslagene fra Thomsenrapporten i 1997, hvor det med det livslange og det med seksuel troskab ikke er del af konceptet inden for det homoseksuelle parforhold.¹⁹ Der er to detaljer, som er originale, og som man lige skal vende sig til. Det ene er, at læsninger stammer fra Platon og ikke fra Bibelen. Det andet er, at jeg blev nødt til at tale om guderne i stedet for Gud. Men kan folkekirken rumme en religionshistorisk læsning og tolkning af Bibelen og præster, der afviser, at sandheden eksklusivt er knyttet til Jesus, bør man vel også kunne rumme en ritualiseret udgave af denne teologi

Første læsning: I gamle dage var der tre køn, hankøn, hunkøn, og kvinde-mandskøn. Disse mennesker med to hoveder og fire ben blev imidlertid guderne for stærke, så gud besluttede at skille dem ad i to halvdele med sin lynkile. Herved fremkom mænd-mænd, kvinde-kvinder og mænd-kvinder. *Hvis en mand og en kvinde forenedes under omfavnelsen, skulle de avle børn og føre slægten videre. Og hvis en mand mødte en mand, skulle de i hvert fald finde en tilfredsstillende i samværet, så de med friske kræfter kunne vende tilbage igen til deres arbejde og samle sig om livets andre opgaver.*

Anden læsning:

De mænd, som er dele af en oprindelig mand, søger hankønnet *Men hvis det oven i købet går sådan, at denne træffer sammen med netop sin egen halvpart, så er det helt utroligt, som de gribes af venskab og forelskelse og følelsen af at høre sammen, så de næsten ikke er til at skille ad med deres gode vilje bare et øjeblik. Det er den slags mennesker, der kan blive sammen livet igennem. .. Og*

¹⁹ Registreret partnerskab, samliv og velsignelse, Århus stift 1997, s. 96-99.

guderne besluttede at svejse de to mænd sammen: "... så I bliver én i stedet for to og må leve i fællesskab som én person resten af livet ...".²⁰

Tilspørgsel

Præsten :

Vil I elske og ære hinanden, og vil I leve trofast sammen under de kår, guderne vil give jer?

Parret: - Ja! - Ja!

Præsten (mens parret knæler):

*Så bed da guderne lede og bevare jer i gode og onde dage i tillid til, at den kærlighed der binder jer sammen er af guderne, og at guderne vil bevare den. Slå jeres lid til, at I derved vil få styrke til at gøre godt mod hinanden, til at stole på hinanden og til at tilgive hinanden.
Amen*

Hvis man vælger den løsning, hænger gudsbilledet, menneskesynet, etikken, grundfortællingen, ligestillingen af ægteskab og partnerskab og det rituelle forløb sammen på en meget helstøbt måde. Præcis på samme måde som det lutherske ægteskabsritual hænger sammen med gudsbilledet, menneskesynet, etikken, grundfortællingen og de rituelle forløb.

²⁰ De to læsninger er fra Platons *Symposion*, hvor Platon lader forskellige personer argumentere for forskellige holdninger, forankret i den græske gudeverden. Citaterne er fra Per Krarups danske oversættelse, Gyldendal 2007, s. 40-43.

"Hvad er der på spil? – om folkekirkens fremtid"

Det, der er på spil, er netop folkekirkens fremtid. Folkekirkens fremtid som Kristi kirke. Måske ikke som folkereligøus statsforvaltning, som en form for folkeligt mødested ved livets højtider, hvor man mødes om et sammensurium af religiøse forventninger, fordøjelser og fornøjelser. Men som Jesu Kristi kirke i og for folket kan sagen om vielse af homoseksuelle godt blive sidste søm i kistelåget.

Mærkelig nok, kan man måske sige, for har der ikke været en efterhånden talløs række sager, som i substans vejer meget tungere end denne? Nævnt i flæng: Mon ikke man kan finde Gud og frelse gennem andre religioner, mon ikke alle bliver frelst til syvende og sidst, mon ikke Jesu opstandelse nærmest er en billedfortælling, mon ikke Gud er bedst tjent med et lille g foran. Og så fremdeles.

Jo, de sager vejer tungt, og de er i den grad også en del af folkekirkens ligkiste.

Men dels ved man aldrig, hvad der tilfældigvis bliver sidste søm, når historien vender. Et voldsomt tordenvejr over en ung Martin på vej hjem på hesteryg, et skud i Sarajevo... Det sidste søm er ikke nødvendigvis det største søm.

Og dels hænger det hele jo sammen.

Jeg er klar over, at det er at tage munden fuld, for der findes adskillige præster, der gerne vil stave både Gud og opstandelse og frelseren Jesus med store bogstaver, men som gerne vil skrive sagen om vielse af homoseksuelle med meget små bogstaver.

Men det hænger altså sammen. Det hænger sammen på en så enkel måde, at tusinder af almindelige kirkebænkeslidere og mange, mange ikke-bænkeslidere kan se det: Når man kan sætte streg over umisforståeligt klare udsagn i Biblen om homoseksuelt samliv, så kan der vel egentlig sættes streg over hvad som helst andet i den gamle bog. Hvilket som bekendt også sker til overmål, jf. ovennævnte sager.

"Ulven kommer"

Jeg ved godt, at der er råbt "ulven kommer, ulven kommer" mange gange. Men kom den? Øjensynlig ikke. Folkekirken overlevede. Men jeg vil gerne minde om historiens udgang: ulven kom til sidst.

Spåmand er jeg ikke. Og jeg er mig fuldt bevidst, at det kan blive ulidelig melodramatisk, når man varsler sidste udkald. Men hvad enten det er sidste, næstsidste eller tredjesidste udkald, så er det immervæk et udkald. Det er en ulv, der går på rov.

Og ulven hedder: fornægtelse af Biblen, af skabelsens virkelighed, af inkarnationen, af evangeliet om syndernes forladelse, af de homoseksuelle.

Det er en gammel ulv. Den har altid hærget i kirken. Og kirken har altid måttet kæmpe mod den for at overleve.

Gnostisk kirke

Hvad er der på spil?

Med et autoriseret ritual for vielse af homoseksuelle får vi en folkekirke, som omsider bliver rendyrket gnostisk. Autoriseret gnostisk. Det har været undervejs længe, uautoriseret, uofficielt. Med et ritual autoriseres gnosticismen, indskrives i kirkens alterbøger.

Hvad kommer der til at stå? Der kommer til at stå det gamle kætteri fra andet århundrede, det som kaldtes gnosticismen, og hvis kerne var, at den kristne sandhed er den enkeltes egen indre sandhed, den enkeltes egen indre gnosis, kundskab, åndelige oplysthed. Det kristne kærlighedsbudskab bliver bekræftelsen af det, den enkelte føler er kærlighed. Virkeligheden bliver kristelig forstået, hvad den enkelte fortolker frem som sin virkelighed. Virkeligheden er ikke givet os på forhånd. Vi skaber vores egen virkelighed. Vi skaber os selv. Vi er ikke skabt af Gud som for eksempel mand og kvinde. Det er kun en bestemt kulturepokes skabelse. For Gud er vi bare mennesker.

”Mennesket ... det bliver hvad det gør sig selv til. Altså: Der er ikke nogen menneskelig natur, fordi der ikke er nogen Gud til at udtænke den ”, sagde Sartre, som var ateist. Det er konsekvent nok. Men hvor stor er forskellen på det og så et udsagn af en præst i folkekirken, som i en samtale med Krause i P1 gjorde klart op med ’en bestemt kristen forståelse af, hvordan verden er skabt og indrettet – denne tanke om hvad Gud har skabt os til at være, tanken om at Gud har skabt verden med en bestemt orden, for eksempel mand og kvinde med bestemte køns karakteristika. Historien forandrer sig. Biblen er skrevet ind i en bestemt kulturel sammenhæng. Men verden udvikler sig.’

Med et autoriseret ritual splittes kirken permanent. Vi er ikke længere kirke sammen. Vi er splittet af et ritual. Kirken taler i sin fundats ikke længere med én røst. Det har i praksis været sådan længe. Men med et ritual rykker det så tæt på kirkegrunden, som det kan, uden endnu at være en del af selve kirkens grund. Kirkesplittelsen bliver permanent. Det er ikke ’en uenighed, vi nok kan leve med, fordi den ikke angår evangeliets kerne.’ Den angår i høj grad evangeliets kerne, og uenigheden må stilles permanent til skue. Biskopperne, som tiltræder ritualen, afsætter reelt sig selv som åndelig myndighed i kirken. Vores formelle foresatte kan de vel fortsat være, men som åndeligt foresatte bliver det svært at tage dem alvorligt.

Kirkens tandløse smil

Hvad er der på spil?

Med et ritual får vi en folkekirke, som sekulariserer sig selv helt op til alteret, op på knæfaldet, ind i alterbøgerne.

Den behøver ikke længere en Grosbøll til det. Han gav det råt for usødet. Nu klares det mere subtilt, mere stilfærdigt med et ritual, som siger nej til en kristendom, hvis sandhed er givet én gang for alle på forhånd og autoritativt bevidnet i Biblen. Et ritual, som siger nej til Gud som skaberen.

Det er den tandløse kirke, der får trukket de sidste tænder ud. Det er den kirke, som ikke forstyrrer nogen mors sjæl. Det er den kirke, der på verdensplan har tabt terræn overalt. Kirken, som vore folkekirkelige missionselskaber får svært ved at repræsentere i forhold til de fleste kirker rundt om i verden.

Det er den kirke, der ikke mere vil forpligte sig entydigt på Biblen. Den kirke dør. Det viser tørre tal. Ingen steder, hvor gnostisk kristendom vinder frem, vinder kirke og kristendom frem, men kun tilbage. Der er ingen livskraft i den kristendom. Gnosticismen i andet århundrede fødte ingen martyrer, siger kirkehistorikerne, ingen ville dø for den kristendom. Gnosticismen i enogtyvende århundrede føder heller ingen martyrer. For den kristendom er når alt kommer til alt evigt tilpasningsdygtig, omstillingsparat, grænseløst åben, grænseløs.

En præst overværede for nogle år siden en debat i Lund i Sverige mellem nogle ateister og nogle kirkefolk.

Teologernes velvillighed og åbenhed for alt, hvad ateisterne sagde og deres evne til at se det som udtryk for menneskets inderste vilje til at søge mod Gud, blev til sidst for meget for en af ateisterne: "Kan du fortælle mig, hvad jeg skal gøre, for at du ikke betragter mig som kristen?" spurgte han en af teologerne.

Med sit tandløse smil bliver kirken ikke længere noget salt i folket.

En af lederne af den kirkekampen under Anden Verdenskrig i Norge, biskop Eivind Berggrav, skrev en bog om mennesket og staten, mens han sad i fangenskab. Biskoppen var fremsynet, han så, hvor skoene ville komme til at trykke i efterkrigstidens samfund i forholdet mellem stat og kirke. Hvis kirken overhovedet skal være salt og lys i et folk, "forudsætter det en kraftig kristendom", skriver Berggrav. Og det kræver, at der er "tilstrækkelig med enten-eller kristendom", modsat kravet om en vedvarende "revideret og humaniseret kristendom". "Skal staten blive mere menneskelig, må religionen være guddommelig", så han med profetisk klarhed.

Svigt af de homoseksuelle

Hvad er der på spil?

En kristendom uden evangelium. Billig nåde, som allerede præsten og martyren Bonhoeffer talte om i midten af sidste århundrede. "Billig nåde er vor kirkes dødsfjende... Billig nåde betyder nåde som udsalgsvare, tilgivelse, trøst og sakramente til spotpris; nåde som kirkens uudtømmelige forråds-kammer, hvorfra der øses ud med letfærdig hånd, tankeløst og grænseløst; nåde uden pris og omkostninger... nåde uden bod, uden syndsbe-kendelse... Billig nåde betyder retfærdiggørelse af synden, ikke af synderen."

Et ritual for vielse af homoseksuelle er en ophævelse af evangeliet om syndernes forladelse, synden findes ikke mere, synd bliver til syvende og sidst kun det, der er synd for os, og evangeliet bliver Guds milde trøst til dem, det er synd for.

Og derfor, og værst af alt, vil et ritual betyde et total svigt af de homoseksuelle selv. Man har ikke noget evangelium længere til dem. Kun falsk trøst. Til dem og til os alle.

En af de homoseksuelle, som føler sig svigtet af kirken er sognepræst i den svenske kirke, Erik Johansson. Han har sagt om situationen: "En kirke, som ikke accepterer kønsneutralt ægteskab siges at være ekskluderende. Men vi, der kæmper med homoseksuelle følelser, og som ønsker at leve et liv i afholdenhed, vil omvendt opleve det som et svig, hvis kirken bekræfter og velsigner det kønsneutralt ægteskab. (...) Det vil opleves som en nedvurde-

ring af vores forsøg på at leve et liv i efterfølgelse af Kristus. Her må kirken vælge: Hvilke grupper vil man værne, og hvilken livsstil vil man støtte? (...) For mig bliver spørgsmålet: Findes jeg? Eller er det sådan, at personer med mit syn på seksualitet ikke har nogen plads i den svenske kirke?"

Folkekirkens fremtid

Hvad så med folkekirkens fremtid?

Den ser ikke lys ud. En gang for alle bliver det fastslået, at folkekirken er statens kuede hustru, som hver gang det virkelig gælder bøjer sig og retter ind.

Så meget må man kunne sige, at det herefter må blive meget svært at være varm tilhænger af kirkens ægteskab med staten. Det er bevist til overmål, at kirken lider i det ægteskab, at ægtefællen ikke respekterer sin hustrus integritet.

En præst, som formodentlig vil betakke sig for betegnelsen "missionsk", og som i udgangspunktet må regnes som stærk tilhænger af stats- og folkekirke, skrev forleden til mig: "Det er en sørgelig situation vores kirke er, i og jeg tror ikke længere på, at den overlever særlig længe.

Måske er det i virkeligheden kirkeligt bedst at folkekirken atomiseres i en masse autonome valgmenigheder, som så frivilligt organiserer sig i nogle løse stifter. Men folkeligt vil det være sørgeligt. (Og vi vil helt miste den socialt laveste tredjedel af befolkningen)."

Spåmand er jeg som sagt ikke, så hvad ved jeg, om hans spådom er sand. Men skulle han få ret, tror jeg for det første, at det er rigtigt, at vi vil tabe meget ved opløsning af både statskirke og folkekirke. Men for det andet vil jeg ikke bruge tid på at sørge længe over det tabte, men glæde mig over mulighederne for det, der på sigt kan vindes tilbage: klarhed, sandhed, kraft, korsets evangelium, selve virkeligheden. Og det vindes vel at mærke tilbage for folkets skyld, for de homoseksuelles skyld. Kirken vil igen kunne give en sjælesorg, der er tro mod virkeligheden, tro mod menneskeligheden, tro mod Gud.

Jeg gætter på en meget langsom opløsning og atomisering. Det sker ikke over natten.

I langsomheden gælder det om at holde hovedet klart og hjertet varmt. Hovedet klart overfor den snigende forførelse, hvis man vælger at blive i folkekirken. Vælger man at blive, vælger man også kampen, den vedvarende modsigelse af løggen, vedståelsen af det permanent kirkesplittende i sådan et ritual. Og så vælger man selvfølgelig at holde hjertet varmt for det vigtigste: evangeliets forkyndelse til et folk, som er vildført. Skulle man vælge at forlade folkekirken, vælger man i bund og grund det samme: kamp mod løggen og prædikenen af den befriende sandhed. I dét perspektiv tror jeg ikke, man skal se den store forskel på at blive eller gå.

Kirkens fremtid

Folkekirkens fremtid ligger hen i det uvisse. Men Kristi kirkes fremtid er altid lys. Kristus er på tronen, dødsrigets porte får aldrig magt over hans kirke – uanset hvilken konkret skikkelse denne kirke har i et konkret folk.

Kamp er ikke noget nyt for Kristi kirke. Set i dét lys, skal vi ikke ømme os alt for voldsomt over den nuværende situation eller over det, der måtte komme. Lad os spare lidt på ordet "smerte", som let bliver selvynkende på den selvsmagende måde.

Men længes har vi lov til. Med håb. Altid med håb. Som den norske digter Jan Erik Vold skriver: "Det er håpløst/og vi giver ikke op".

Vi sang ved dagens begyndelse:

I ringe kår, i trængsel,
i kampens tummel hed,
den venter her med længsel
fuldendelse og fred.

Den beder Gud at virke
det syn, den hårdt attrår,
da Herrens sejerskirke
sin sabbatshvile får.